

Ms 128561

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดแก้ปัญหา
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรื่อง : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

ผู้วิจัย : พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน

ได้รับอนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศึกษา

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรัชย์ จันทชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม)

ว่าที่ร้อยตรี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริญ ชูยกระเดื่อง)

กรรมการ

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ทัชชววัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อัจฉริยา พรหมท้าว)

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

ผู้วิจัย : พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน

ปริญญา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.อัจฉริยา พรหมท้าว

ปีการศึกษา : 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 (2) เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 (2) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4) แบบบันทึกอนุทิน (5) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 4 คน และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 6 คน และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ทุกคน และ (2) ผลการพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหาในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 5 คน และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน

คำสำคัญ : ทักษะการคิดแก้ปัญหา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, และการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : The Development of Learning Achievement and Problem-Solving Skills on the Buddhist Principles of Mathayomsuksa Four Students at Wapi Pathum School by Using the Four Noble Truths Learning Management

Author : Phra Puthasak Wangsungnern

Degree : Master of Education (Social Studies)
Rajabhat Maha Sarakham University

Advisors : Dr.Atchariya Ptomtow

Year : 2020

ABSTRACT

This study aims (1) to develop learning achievement on the Buddhist principles of mathayomsuksa four students at Wapi Pathum school by using the four noble truths learning management. (2) To develop skills in thinking and solving problems on Buddhist principles of mathayomsuksa four students at Wapi Pathum school by using the four noble truths learning management. Moreover, the target group in this research were 10 students of mathayomsuksa 4/10 at Wapi Pathum school, the academic year 2562. The researcher used (1) the four noble truths learning management plan, (2) the test of problem-solving skills, (3) the test of learning achievement, (4) the diary record, and (5) the interview. Furthermore, the data were analyzed by using the average, percentage, standard deviation, and content analysis.

The research results were as follows (1) the results of learning achievement on circuit 1, 4 students had the scores of learning achievement passed the criteria at 80.00%, and 6 students failed. On circuit 2, all of the students had the scores of the learning achievement passed criteria at 80.00%. Besides, (2) the results of problem-

solving skills on circuit 1 showed that 5 students passed the criteria at 80.00%, and 5 students failed. On circuit 2, all of the students had the scores of problem-solving skills passed the criteria at 80.00%

Keywords : Problem-solving skills, Learning achievement score, and the four noble truths learning management

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก อาจารย์ ดร.อัฉริยา พรหมท้าว ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.อรุณ ชูขจรเดื่อง และอาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ กรรมการสอบ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อพันธ์ พิรุณพุกท้อ อาจารย์ ดร.ธัญลักษณ์ เขจรภักดี และคุณครู ลัดดา แสงโทโพ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการทำวิจัย ซึ่งทำให้สามารถดำเนินการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวชิรวิทย์ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการวิจัยเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ผู้บังเกิดเกล้า ตลอดจนบูรพาจารย์ คุณครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณความดี มีคุณธรรม จนสามารถประสบผลสำเร็จได้ในวันนี้ รวมทั้งเจ้าของเอกสารงานวิจัยที่อ้างอิงในบรรณานุกรมทุกท่าน ขอกุศลผลบุญแห่งความดีดังกล่าว เป็นอันสงฆ์ให้ทุกท่านมีความสุข ความเจริญ ประสบความสำเร็จในชีวิตหน้าที่การงาน ทั้งบุคคลและองค์กรที่ทรงคุณค่าต่อประเทศและสังคมสืบไป หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องด้วยประการใด ผู้วิจัยขออภัยด้วยความขอบคุณยิ่ง

พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ค
ABSTRACT	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	7
2.2 การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4	20
2.3 ทักษะการคิดแก้ปัญหา	28
2.4 แผนการจัดการเรียนรู้	31
2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	35
2.6 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	41
2.7 บริบทของสถานศึกษา	45
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	55
3.1 กลุ่มเป้าหมาย	55
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	56
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	64

หัวเรื่อง	หน้า
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	68
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	68
บทที่ 4 ผลการวิจัย	72
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
5.1 สรุป	87
5.2 อภิปรายผล	88
5.3 ข้อเสนอแนะ	90
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	99
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ หนังสือขอความอนุเคราะห์	100
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	105
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ต้องยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	12
2.2	มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษา พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ	18
2.3	ขั้นตอนจัดการเรียนรู้ตามขั้นหั่งสี่ของอริยสัจสี่	22
2.4	ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ	42
3.1	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้และ เวลาเรียน เรื่อง อริยสัจ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วงจรปฏิบัติการที่ 1)	56
3.2	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้และ เวลาเรียน เรื่อง อริยสัจ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วงจรปฏิบัติการที่ 2)	57
3.3	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และจำนวนของข้อสอบ	61
3.4	ตารางแผนปฏิบัติงานในวงจรปฏิบัติการที่ 1	64
3.5	ตารางแผนปฏิบัติงานในวงจรปฏิบัติการที่ 2	66
4.1	วันและเวลาที่ใช้ใน วงจรปฏิบัติการที่ 1	76
4.2	ผลการวิเคราะห์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงจร ปฏิบัติการที่ 1	77
4.3	ผลการวิเคราะห์การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงจร ปฏิบัติการที่ 1	78
4.4	ปัญหาและแนวทางการแก้ไขในวงจรปฏิบัติการที่ 1	80
4.5	วันและเวลาที่ใช้ใน วงจรปฏิบัติการที่ 2.....	82
4.6	ผลการวิเคราะห์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงจร ปฏิบัติการที่ 2	84

ตารางที่	หน้า
4.7 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงจร ปฏิบัติการที่ 1	84

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้นเป็นกรอบและทิศทางเพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกำลังที่สำคัญของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการใช้ชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 4) มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดมั่นในหลักการที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 7)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคนทุกระดับชั้น เพราะเป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาถึงความเป็นอยู่ร่วมกันของมนุษย์บนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการสร้างเจตคติ ค่านิยมและด้านการจัดการ อีกทั้งยังเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองที่ดีเห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของศาสนา (กรมวิชาการ, 2545, น. 3-4) อีกทั้งยังเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างไรในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก ดังนั้นจึงมีการกำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ซึ่งประกอบไปด้วย 5 สารย่อย ได้แก่ สารที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สารที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสารที่ 5 ภูมิศาสตร์ ในส่วนของสาระศาสนา ศิลธรรม จริยธรรมนั้นเป็นสาระที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม (สำนักวิชาการและมาตรฐานศึกษา, 2551, น, 1-2) ซึ่งการที่ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะตามที่กล่าวมา จำเป็นต้องเกิดกระบวนการคิดจากการคิดขั้นสูง (วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2554, น, 1) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โลกจะแข่งขันกันโดยใช้ “ปัญญา” เป็นเครื่องมือสำคัญ ดังนั้นทักษะที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการคิดแก้ปัญหาและทักษะชีวิต เพื่อที่จะได้ดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุขในสังคม อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน คือ การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการคิดแก้ปัญหาในด้านการคาดการณ์ การหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2556, น, 301) ได้กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาและการสอนคิดแก้ปัญหา มีความสำคัญมากในการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามการสอนการคิดแก้ปัญหา ยังไม่เป็นที่เข้าใจกันกระจ่างแจ้ง ครูจำนวนมากไม่รู้ว่าสอนให้นักเรียนคิดอย่างไร อีกทั้งยังไม่เข้าใจว่าการสอนการคิดแก้ปัญหา คืออะไร เนื่องจากลักษณะของการสอนคิดนั้นมีได้มีเนื้อหาที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด จึงควรทำความเข้าใจกับการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้คิดและคิดเป็น จึงจะสามารถพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาให้นักเรียนได้ เพราะฉะนั้นการสอนเกี่ยวกับการคิดแก้ปัญหาเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสำคัญ โรงเรียนจึงควรเร่งพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้อุทิศพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษาฯ ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

สภาพปัญหาของนักเรียนโรงเรียนวชิรวิทย์ จากการสังเกตการสอน สัมภาษณ์ครูที่เลี้ยงในชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบคำถามของผู้เรียนในใบกิจกรรม แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ พบว่าการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวชิรวิทย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 นักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดหรือสถานการณ์ที่นักเรียนเผชิญได้ หรือขาดทักษะการคิดแก้ปัญหานั้นเอง ซึ่งผู้เรียนมองว่าเป็นเรื่องที่ยากเกินไปจึงไม่คิดที่จะลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง อีกทั้งยังพบว่านักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ หาวิธีการ จึงทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาที่ครูให้ได้ และการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากเนื้อหาของรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ มีจำนวนมาก การเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นเรื่องที่ยาก เพราะนักเรียนต้องใช้ทักษะหลาย ๆ ด้านเข้ามาช่วย ประกอบกับครูผู้สอนยังขาดวิธีสอนที่เหมาะสมการจัดการเรียนการสอน ครูมักเป็นผู้

ถ่ายทอดข้อมูลมากกว่าเป็นผู้ชี้แนะวิธีหาความรู้ การวัดผลที่ใช้ข้อสอบวัดเฉพาะความจำ การเรียนการสอนมิได้ปลูกฝังให้มีกระบวนการคิดแก้ปัญหา นักเรียนจึงขาดทักษะในการวางแผนการทำงาน และ ไม่มีความอดทนที่จะใช้การคิดเป็นเวลานาน ๆ (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, 2545, น. 3) นักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในการเรียนส่งผลให้นักเรียนไม่เข้าใจ นักเรียนไม่มีความสนใจต่อการเรียนรู้ ในรายวิชาสังคมศึกษาฯ (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537, น. 83) เป็นเหตุให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินผลระดับสถานศึกษาของโรงเรียนวาปีปทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ปีการศึกษา 2561 ที่ประเมินในประเด็นทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดวิจารณ์ การอภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พบว่า จำนวนนักเรียนที่มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณ์ การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนั้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำแนกตามระดับคุณภาพได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.17 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนวาปีปทุมได้กำหนดไว้ที่ร้อยละ 90 (โรงเรียนวาปีปทุม, 2561, น. 16) และจากการนำเครื่องมือไปทดสอบทักษะการคิดแก้ปัญหพบว่า ทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 มีทักษะในการคิดแก้ปัญหต่ำกว่าเกณฑ์ 80 เปอร์เซนต์ จำนวน 10 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 70 ดังนั้นนักเรียนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหาที่ดี ลงมือปฏิบัติค้นคว้าด้วยตนเอง หาสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา สามารถเชื่อมโยงความรู้เป็นลำดับขั้นตอน และเกิดความสนใจในการเรียนมากขึ้น (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2552, น. 72) สำหรับรายวิชาพระพุทธศาสนาครูต้องทำการสอนเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง แล้วนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นด้วย เพราะปัจจุบันจากผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559-2561 คือ ร้อยละ 37.65 ร้อยละ 36.08 ร้อยละ 35.93 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยโดยรวมร้อยละ 36.55 ในระยะเวลา 3 ปี ซึ่งเป็นคะแนนที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจจากการประเมินคุณภาพของนักเรียน (โรงเรียนวาปีปทุม, 2561, น. 25)

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหามีหลายวิธี ซึ่งวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2533, น. 56) กล่าวไว้ว่า หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีคิดแบบอริยสัจ 4 คือ การเริ่มต้นจากปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบ โดยกำหนดรู้ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบนั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหรือค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ไข ในเวลาเดียวกันนั้นก็กำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่ และเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดหาวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหา โดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุ

จุดหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามก็ดี วิธีการดังกล่าวนับเป็นวิธีการที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหาที่ดี โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติค้นคว้าด้วยตนเอง หาสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และสามารถเชื่อมโยงความรู้เป็นลำดับขั้นตอนได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังที่ได้กล่าวมา อีกทั้งยังเป็น การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้กับผู้เรียนอีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะในการคิด แก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยจึงเลือกเอาวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างอิสระ ในการค้นหาคำตอบเพื่อมาตอบโจทย์สถานการณ์ หรือปัญหานั้น ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในการคิด และเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การเรียนที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถนำหลักการต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต สามารถแก้ปัญหาและอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ทำให้ทักษะการคิด แก้ปัญหาของนักเรียนสูงขึ้น และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนนาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 80

1.2.2 เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนนาปีปทุม อำเภอนาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ที่ขาดทักษะการคิด แก้ปัญหาและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจำนวน 10 คน

1.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดแก้ปัญหา

1.3.3 ขอบเขตต้นเนื้อหาการวิจัย ได้แก่ เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนา และวัฒนธรรม สารที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง 1) ชั้นธ 5 2) โลกธรรม 8 3) วิตก 3 4) นียาม 5 5) ภาวนา 4 6) วิมุตติ 5 7) พละ 5 และ 8) วุฒิธรรม 4

1.3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในวิจัย ผู้วิจัยทำการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

“การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4” หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการใช้วิธีการในการแก้ปัญหา หรือวิธีการแห่งปัญญา เป็นขั้นตอนการคิดอย่างเป็นระบบมีเหตุผล ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นทุกข์ คือ ปัญหา โดยครูนำเสนอปัญหาให้นักเรียนพิจารณาอย่างรอบคอบ และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้จงได้
2. ขั้นสมุทัย คือ สาเหตุของปัญหานั้น ตั้งสมมติฐาน โดยครูให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ด้วยตัวเองว่า สาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมานั้น มีอะไรบ้าง
3. ขั้นนิโรธ คือ วิธีแก้ปัญหา และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหตามสาเหตุที่ได้ค้นพบ
4. ขั้นมรรค คือ ขั้นวิเคราะห์ และสรุปผล โดยครูให้นักเรียนสรุปผลจากการที่ได้ลงมือปฏิบัติว่าได้ค้นพบคำตอบของปัญหา หรือกฎเกณฑ์อะไรบ้าง

“ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ด้านสติปัญญาของผู้เรียน ซึ่งสามารถวัดได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม ที่เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

“ทักษะการคิดแก้ปัญหา” หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจปัญหาหรือมองเห็นสาเหตุของปัญหา และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหานั้น ๆ แล้วสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล เพื่อแสวงหาคำตอบหรือจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไป จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยศึกษาวิธีจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ แล้วตัดสินใจเลือกวิธีที่ดีที่สุด ซึ่งสามารถวัดได้จากการใช้แบบทดสอบวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

“การวิจัยเชิงปฏิบัติการ” หมายถึง กระบวนการในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการทางการวิจัยซึ่งกระทำโดยครูผู้สอนและมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยมีขั้นตอนตามแนวทางของ เคมมิสและแมคทาการ์ต ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Act) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 2 วงจรปฏิบัติการ

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.5.1 เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้มีทักษะในการคิดสูงขึ้น

1.5.2 ครูได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.5.3 เป็นสารสนเทศสำหรับโรงเรียนในการวางแผนบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน และสามารถนำวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 มาใช้ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่น ๆ ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4
3. ทักษะการคิดแก้ปัญหา
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
7. บริบทของโรงเรียน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีตความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.1.2 หลักการ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.1.2.1 เป็นหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐาน ของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.1.2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

2.1.2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.1.2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

2.1.2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1.2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.1.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

2.1.3.1 ในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2.1.3.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้าง องค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.1.3.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

2.1.3.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และ

การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

2.1.3.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2.1.4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

2.1.4.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2.1.4.2 ซื่อสัตย์สุจริต

2.1.4.3 มีวินัย

2.1.4.4 ใฝ่เรียนรู้

2.1.4.5 อยู่อย่างพอเพียง

2.1.4.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

2.1.4.7 รักความเป็นไทย

2.1.4.8 มีจิตสาธารณะ

2.1.5 สารและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.6 คุณภาพผู้เรียน

2.1.6.1 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

- 1) ได้เรียนรู้และศึกษาความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- 2) ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้พัฒนาตนเองเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
- 3) ได้เรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4) ได้รับการส่งเสริมให้มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม

5) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

2.1.7 ตัวชี้วัด สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ช่วงชั้น ม.4-6

ตารางที่ 2.1

มาตรฐาน ส1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	1. วิเคราะห์สังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า หรือสังคมสมัยของศาสนาที่ตนนับถือ	ลักษณะของสังคมชมพูทวีป และคติความเชื่อทางศาสนาสมัยก่อนพระพุทธเจ้า
	2. วิเคราะห์พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุดในการตรัสรู้ การก่อตั้ง วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือวิเคราะห์ประวัติ ศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	1. พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นมนุษย์ ผู้ฝึกตนได้อย่างสูงสุด (การตรัสรู้) 2. การก่อตั้งพระพุทธศาสนา วิธีการสอน และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวพุทธจริยา
	3. วิเคราะห์พุทธประวัติด้านการบริหาร และการธำรงรักษา ศาสนา หรือ วิเคราะห์ประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	พุทธประวัติด้านการบริหารและการธำรงรักษาพระพุทธศาสนา
	4. วิเคราะห์ข้อปฏิบัติทางสายกลางในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนามีทฤษฎีและวิธีการที่เป็นสากลและมีข้อปฏิบัติที่ยึดทางสายกลาง
	5. วิเคราะห์การพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง
	6. วิเคราะห์ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	7. วิเคราะห์หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	1. หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ 2. การคิดตามนัยแห่งพระพุทธศาสนาและการคิดแบบวิทยาศาสตร์
	8. วิเคราะห์การฝึกฝนและพัฒนาตนเอง การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพในพระพุทธศาสนา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนาเน้นการฝึกหัดอบรมตน การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพ
	9. วิเคราะห์พระพุทธศาสนาว่า เป็นศาสตร์แห่งการศึกษา ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยกับวิธีการแก้ปัญหา หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	1. พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์แห่งการศึกษา 2. พระพุทธศาสนาเน้นความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยและวิธีการแก้ปัญหา
	10. วิเคราะห์พระพุทธศาสนาในการฝึกตนไม่ให้เป็นประมาท มุ่งประโยชน์และสันติภาพบุคคล สังคมและโลก หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	1. พระพุทธศาสนาฝึกตนไม่ให้เป็นประมาท 2. พระพุทธศาสนา มุ่งประโยชน์สุขและสันติภาพแก่บุคคล สังคมและโลก
	11. วิเคราะห์พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน หรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาแบบยั่งยืน
	12. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาที่สมบูรณ์ การเมืองและสันติภาพหรือแนวคิดของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	1. ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการศึกษาที่สมบูรณ์ 2. ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการเมือง 3. ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับสันติภาพ
	13. วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบ อริยสัจ 4 หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ	1. พระรัตนตรัย วิเคราะห์ความหมายและคุณค่าของพุทธะ ธรรมะ สังฆะ 2. อริยสัจ 4 2.1 ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) 2.1.1 ชั้น 5 2.1.1.1 นามรูป 2.1.1.2 โลกธรรม 8 2.1.1.3 จิต, เจตสิก 2.2 สมุทัย (ธรรมที่ควรละ)

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6		2.2.1 หลักกรรม 2.2.1.1 นิยาม 5 2.2.1.2 กรรมนิยาม (กรรม 12) 2.2.1.3 ธรรมนิยาม 2.2.1.4 วิตก 3 2.2.1.5 มิจฉาวณิชา 5 2.2.1.6 นีวรณ 5 2.2.1.7 อุปาทาน 4 2.3 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) 2.3.1 ภาวนา 4 2.3.2 วิมุตติ 5 2.3.3 นิพพาน 2.4 มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) 2.4.1 พระสัทธรรม 3 2.4.2 ปัญญาวิตรรกธรรม 4 2.4.3 พละ 5 2.4.4 อุบาสกธรรม 5 2.4.5 อปริหานิยธรรม 7 2.4.6 ปาปณิกธรรม 3 2.4.7 ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 2.4.8 โภคอาทิยะ 5 2.4.9 อริยวัฑฒิ 5 2.4.10 อธิปไตย 3 2.4.11 สาราณียธรรม 6 2.4.12 ทศพิชราชธรรม 10 2.4.13 วิปัสสนาญาณ 9 2.4.14 มงคล 38 2.4.15 สงเคราะห์บุตร 2.4.16 สงเคราะห์ภรรยา 2.4.17 สันโดษ

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6		2.4.18 ถูกโลกธรรมจิตไม่หวั่นไหว 2.4.19 จิตไม่เศร้าโศก 2.4.20 จิตไม่มัวหมอง 2.4.21 จิตเกษม 2.4.22 ความเพียรเพื่อกิเลส 2.4.23 ประพฤติพรหมจรรย์ 2.4.24 เห็นอริยสัจ 2.4.25 บรรลุนิพพาน 3. พุทธศาสนสุภาษิต 3.1 จิตต์ ทนตัสุขาวหิ จิตที่ฝึกดีแล้วนำสุขมาให้ 3.2 นอุจจาวจํ ปณติตา ทสสยนติ บัณฑิตย่อมไม่แสดงอาการ ขึ้น ๆ ลง ๆ 3.3 นตถิ โลเก อนินทิตโต คนที่ไม่ถูกนินทา ไม่มีในโลก 3.4 โกธํ ฆตวา สุขํ เสติ ฆ่าความโกรธได้ย่อมอยู่เป็นสุข 3.5 ปฏริฐปการิ ธูรวา อุฏฐาตา วินทเต ธนํ คนขยันเอาการเอางานกระทำ เหมาะสม ย่อมหาทรัพย์ได้ 3.6 วายเมถว ปุริโส ยาว อตถสส นิปปทา เกิดเป็นคนควรจะพยายามจนกว่า จะประสบความสำเร็จ 3.7 สนนตถฐี ปรมํ ธนํ ความสันโดษเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง 3.8 อธิมาทานํ ทุกขํ โลเก การเป็นหนี้เป็นทุกข์ในโลก 3.9 ราชา มุขํ มนุสสานํ พระราชาเป็นประมุขของประชาชน 3.10 สติ โลกสฺมิ ชาคโร สติเป็นเครื่องตั้งในโลก

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6		3.11 นตติ สนติปริ สุขี สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี 3.12 นิพพานัน ปรม สุขี นิพพานเป็นสุข อย่างยิ่ง
	14. วิเคราะห์ข้อคิดและแบบอย่าง การดำเนินชีวิตจาก ประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด	1. พุทธสาวก พุทธสาวิก 1.1 พระอัสสชิ 1.2 พระกัศยโคตรมีเถรี 1.3 พระนางมัลลิกา 1.4 หมอชีวกโกมารภัจ 1.5 พระอนุรุทธะ 1.6 พระองคุลิมาล 1.7 พระธัมมทินนาเถรี 1.8 จิตตคหบดี 1.9 พระอานนท์ 1.10 พระปฎาจาราเถรี 1.11 จูฬสุภัททา 1.13 สุมณมาลาการ 2. ชาดก 2.1 เวสสันดรชาดก 2.2 มโหสถชาดก 2.3 มหาชนกชาดก 3. ชาวพุทธตัวอย่าง 3.1 พระนาคเสน – พระยามิลินท์ สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) 3.2 พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโตชีพ ปุญญาภาพ 3.3 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช 3.4 พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) 3.5 พระพรหมมิ่งคลาจารย์ 3.6 ดร.เอ็มเบตการ์

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6		3.7 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 3.8 พระโพธิญาณเถร 3.9 พระพรหมคุณาภรณ์ 3.10 อนาคตาริก ธรรมปาละ
	15. วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของการสังคายนาพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ และการเผยแผ่	1. วิธีการศึกษาและค้นคว้าพระไตรปิฎก และคัมภีร์ของศาสนาอื่น ๆ การสังคายนาและการเผยแผ่พระไตรปิฎก 2. ความสำคัญและคุณค่าของพระไตรปิฎก
	16. เชื่อมั่นต่อผลของการทำความดี ความชั่ว สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และตัดสินใจเลือกดำเนินการหรือปฏิบัติตนได้อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักธรรม จริยธรรม และกำหนดเป้าหมาย บทบาท การดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และอยู่ร่วมกันเป็นชาติอย่างสมานฉันท์	1. ตัวอย่างผลที่เกิดจากการทำความดี ความชั่ว 2. โยนิโสมนสิการด้วยวิธีคิดแบบอริยสัง 3. หลักธรรมตามสาระการเรียนรู้ข้อ 13
	17. อธิบายประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป	ประวัติพระพุทเจ้า มุฮัมมัด
	18. ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของค่านิยม จริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อและพฤติกรรมที่แตกต่างกันของศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เพื่อขจัดความขัดแย้งและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	1. คุณค่าและความสำคัญของค่านิยมและ จริยธรรม 2. การขจัดความขัดแย้งเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
	19. เห็นคุณค่า เชื่อมั่น และมุ่งมั่นพัฒนาชีวิตด้วยการพัฒนาจิตและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบ โยนิโสมนสิการหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 10 วิธี (เน้นวิธีคิดแบบแยกแยะ ส่วนประกอบ แบบสามัญญลักษณ์ แบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน และแบบวิภาษวาท) 1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ

ตารางที่ 2.2

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6	1. ปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีต่อสาวก สมาชิกในครอบครัว และคนรอบข้าง	<p>1. ปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดีต่อพระภิกษุ</p> <p>1.1 การเข้าใจในกิจของพระภิกษุ เช่น การศึกษา การปฏิบัติธรรม และการเป็นนักรบที่ดี</p> <p>1.2 คุณสมบัติทายกและปฏิคาหก</p> <p>1.3 หน้าที่และบทบาทของพระภิกษุ ในฐานะพระนักเทศก์ พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระวิทยากร พระวิปัสสนาจารย์ และ พระนักพัฒนา</p> <p>1.4 การปกป้องคุ้มครอง พระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทใน สังคมไทย</p> <p>1.5 การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุทางกาย วาจา และใจที่ประกอบด้วยเมตตา</p> <p>1.6 การปฏิสันถารที่เหมาะสมต่อ พระภิกษุ ในโอกาสต่าง ๆ</p> <p>2. ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และสังคม</p> <p>2.1 การรักษาศีล 8</p> <p>2.2 การเข้าร่วมกิจกรรมและเป็น สมาชิกขององค์กรชาวพุทธ</p> <p>2.3 การเป็นชาวพุทธที่ดี ตามหลักทศ เบื้องบน ในทศ 6</p>

(ต่อ)

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.4-6		<p>2.4 การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในฐานะผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครอง ตามหลักทศเบ็องล่าง ในทศ 6</p> <p>2.5 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และโลก</p>
	2. ปฏิบัติตนถูกต้องตามศาสนพิธี พิธีกรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	<p>1. ประเภทของศาสนพิธีในพระพุทธศาสนา</p> <p>1.1 ศาสนพิธีเนื่องด้วยพุทธบัญญัติ เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พิธี เวียนเทียน ถวายสังฆทาน ถวายผ้าอาบน้ําฝน พิธีทอดกฐิน พิธี ปวารณา เป็นต้น</p> <p>1.2 ศาสนพิธีที่นำพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวเนื่อง เช่น การทำบุญเลี้ยงพระในโอกาสต่าง ๆ</p> <p>2. ความหมาย ความสำคัญ คติธรรมใน พิธีกรรม บทสวดมนต์ของนักเรียน งานพิธี คุณค่าและประโยชน์</p> <p>3. พิธีบรรพชาอุปสมบท คุณสมบัติของผู้ขอ บรรพชาอุปสมบท เครื่องอัฐบริขาร ประโยชน์ของการ บรรพชาอุปสมบท</p> <p>3.1 บุญพิธี ทานพิธี กุศลพิธี</p> <p>3.2 คุณค่าและประโยชน์ของศาสนพิธี</p>
	3. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	<p>การแสดงตนเป็นพุทธมามกะชั้นเตรียมการ, ชั้นพิธีการ</p>

(ต่อ)

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
4.	วิเคราะห์หลักธรรม คติธรรมที่ เกี่ยวเนื่องกับวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลที่สำคัญของศาสนาที่ ตนนับถือ และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	1. หลักธรรม/คติธรรมที่เกี่ยวข้องกับ วันสำคัญและเทศกาลที่สำคัญใน พระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น 2. การปฏิบัติตนที่ถูกต้องในวันสำคัญ และเทศกาลที่สำคัญในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น
5.	สัมมนาและเสนอแนะแนวทางใน การดำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ อันส่งผลถึงการพัฒนาตน พัฒนาชาติและโลก	1. การปกป้อง ค้ำครอง อารังรักษา พระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทใน สังคมไทย 2. การปลูกจิตสำนึก และการมีส่วนร่วม ในสังคมพุทธ

2.2 การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นวิธีการแห่งปัญญาในการดำเนินการแก้ปัญหาตามระบบเหตุและผล นับเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำหลักความจริงที่มีอยู่ มาประยุกต์ใช้เป็นวิธีแก้ปัญหาด้วยการใช้ปัญญาในการคิด และนำข้อมูลที่มีอยู่มาพิจารณาเพื่อแก้ปัญหาอย่างรอบคอบและดีที่สุด ในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งศึกษาในเรื่องดังนี้

2.2.1 ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

จากการศึกษาความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ สามารถสรุปได้ดังนี้

สาโรช บัวศรี (2526, น. 6) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ เป็นวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดความสะดวกรในการปฏิบัติ เป็นการประยุกต์จากกิจหรือข้อปฏิบัติในชั้นต่าง ๆ ของอริยสัจ โดยถือด้านปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ มิได้ประยุกต์โดยตรงจากตัวอริยสัจ นับได้ว่า เป็นการประยุกต์จากส่วนหนึ่งของอริยสัจเท่านั้น จึงได้เสนอชั้นของอริยสัจสี่ กิจของอริยสัจสี่และวิธีการสอนตามชั้นทั้งสี่ของอริยสัจ ได้แก่ ชั้นทุกข์ (ชั้นการกำหนดปัญหา) ชั้นสมุทัย (ชั้นตั้งสมมติฐาน) ชั้นนิโรธ (ชั้นทดลองและเก็บข้อมูล) และชั้นมรรค (ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 1337) ได้ให้ความหมายของอริยสังฆ หมายถึง ความจริงของพระอริยะ ความจริงอันประเสริฐ ซึ่งเป็นธรรมสำคัญอีกหมวดหนึ่งใน พระพุทธศาสนามี 4 ประการ คือ 1) ทุกข์ 2) ทุกขสมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์) 3) ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์) 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาหรือมรรค (ทางแห่งความดับทุกข์)

ระพีพรรณ ดวงใจ (2550, น. 38) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสังฆสี่ เป็นกระบวนการ ที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และมีเหตุผล ซึ่งนับว่าเป็น สิ่งสำคัญในการศึกษา ที่ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เกิดขึ้นผู้เรียน การฝึกจากสถานการณ์ต่าง ๆ ในแบบฝึก ประกอบการเรียนในชั้นเรียน จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

สุวิทย์ มูลคำและคณะ (2551, น. 45) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบ อริยสังฆสี่ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสังฆสี่ มาเป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

จากความหมายของนักวิชาการต่าง ๆ สรุปได้ว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสังฆสี่ เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสังฆ ได้แก่ 1) ขั้นทุกข์ (ขั้นการกำหนด ปัญหา) 2) ขั้นสมุทัย (ขั้นตั้งสมมติฐาน) 3) ขั้นนิโรธ (ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล) และ 4) ขั้นมรรค (ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และมีเหตุผล โดยครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เกิดขึ้น จากสถานการณ์ต่าง ๆ ในแบบฝึกประกอบการเรียน ในชั้นเรียน ซึ่งนำไปสู่ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสังฆ 4

เพื่อฝึกให้ผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสังฆ เป็นแนวทางการแก้ปัญหา

2.2.3 องค์ประกอบสำคัญของการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสังฆ 4

ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสังฆสี่ มีองค์ประกอบสำคัญที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้ กรมวิชาการ (2543, น. 88) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสังฆสี่ ว่าเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ดังนี้

1. ครูและนักเรียนร่วมกันตั้งปัญหา และกำหนดขอบเขตของปัญหา ที่นักเรียนนั้น สามารถที่จะแก้ไขปัญหานั้นได้ ๆ อย่างรอบรอบ เรียกว่า ขั้นกำหนดปัญหาหรือขั้นทุกข์

2. ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณา ถึงสาเหตุของปัญหาที่นักเรียนได้ตั้งขึ้นในขั้นที่ 1 ว่ามีอะไรบ้าง อะไรที่เป็นประเด็นต้องแก้ไข และประเด็นอะไรที่ต้องตัดทิ้งไป เพื่อให้นักเรียนไม่หลง ประเด็น โดยครูอาจช่วยกำหนดประเด็นที่กระทำเป็นข้อ ๆ ที่คิดว่านักเรียนสามารถทำได้ หรือ แก้ปัญหาได้ เรียกว่า ขั้นตั้งสมมติฐานหรือขั้นสมุทัย

3. ครูให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาเองตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันในข้อ 2 โดยบันทึกผลการแก้ปัญหาแต่ละประเด็นไว้ เพื่อนำไปตรวจแก้ไขปรับปรุงใหม่ต่อไป เรียกว่าขั้นทดลองและเก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธ

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3 ที่นักเรียนทำด้วยตนเองหลายอย่างนั้น มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ซึ่งบางประการนั้นแก้ปัญหาได้ไม่ค่อยชัดเจนนัก บางประการแก้ปัญหาได้แน่นอน บรรลุเป้าหมาย แล้วนำผลที่ถูกต้องนั้นเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไปเรียกว่าขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล หรือขั้นมรรคผล

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2551, น. 45) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หัวข้อปัญหา
2. ลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา
3. สรุปแนวทางการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ประกอบด้วย 1) ขึ้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) เป็นการตั้งปัญหาและกำหนดขอบเขตของปัญหา 2) ขึ้นตั้งสมมุติฐาน (ขั้นสมุทัย) เป็นการกำหนดประเด็นที่กระทำเป็นข้อ ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา 3) ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) เป็นขั้นการคิดแก้ปัญหาตามประเด็นที่ตั้งไว้ และ 4) ขั้นสรุปผล (ขั้นมรรค) เป็นการนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล หรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ข้อ เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาตามแนวอริยสัจ 4

2.2.4 กระบวนการหรือขั้นตอนของการจัดเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

สาโรช บัวศรี (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, น. 201-202) เสนอขั้นตอนจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจสี่ ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.3

ขั้นตอนจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจสี่

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
1. กำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)	
1.1 ผู้สอนกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียดพยายามให้ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อปัญหานั้นตรงกัน และพยายามสร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักว่าสิ่งที่ผู้สอนนำเสนอเป็น	1.1 การอธิบายอย่างกระจ่างชัด สร้างภาพเหตุการณ์ให้เห็นผลของการละเลยไม่แก้ปัญหาและการโน้มน้าวชักชวนให้เกิด

(ต่อ)

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
<p>ปัญหาของทุกคน ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น และทุกคนจะต้องร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหา เพื่อความสุขของทุก ๆ คน</p> <p>1.2 ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาดูปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งผู้เรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้</p>	<p>ความตระหนักในความสำคัญของการแก้ปัญหา อาจใช้สื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอปัญหาให้สมจริง</p> <p>1.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายและทั่วถึง และเขียนแสดงความคิดเห็นทั้งหมดบนกระดานเพื่อป้องกันการหลงลืมและยังเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนพยายามมีส่วนร่วมในบทเรียน</p>
<p>2. ตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมมุติ)</p> <p>2.1 ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง</p> <p>2.2 ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้เกิดความเข้าใจและตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้น จะต้องกำจัดหรือดับ</p> <p>2.3 ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้คิดว่าในการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือ ให้กำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้เป็นข้อๆ ไป</p>	<p>2.1 ใ้คำถามเร้าให้ผู้เรียนช่วยกันคิดและแสดง ความคิดเห็น ผู้สอนเขียนข้อมูลสาเหตุของปัญหาตาม que ผู้เรียนเสนอไว้คู่กับประเด็นปัญหาข้อ 1.2 ที่เขียนไว้บนกระดาน</p> <p>2.2 ใช้วิธีการอธิบายเชื่อมโยงเหตุผล</p> <p>2.3 ใ้ตัวอย่างการกำหนดสิ่งที่จะกระทำแล้วเปิดโอกาสและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นในการเสริมแรงผู้เรียนที่แสดงความคิดเห็น เขียนข้อมูลที่ผู้เรียนเสนอไว้บนกระดาน</p>
<p>3. การเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)</p>	<p>3.1 ใช้เทคนิคการแบ่งงานและการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจัดบันทึกข้อมูลผู้สอนอาจให้</p>

(ต่อ)

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
	ผู้เรียนช่วยกันเสนอว่าจะบันทึกข้อมูลอย่างไรหรือช่วยกันออกแบบตารางบันทึกข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นบรรณ)	
4.1 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ว่าในบรรดาการทดลองหรือการกระทำด้วยตัวเองหลายๆ อย่างนั้น บางอย่างก็แก้ปัญหาไม่ได้ บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ชัดเจน บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ไม่ชัดเจน การแก้ปัญหาให้สำเร็จจะต้องทำอย่างไรแน่	4.1 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นบันทึกไว้ แล้วช่วยกันลงข้อสรุปโดยผู้สอนช่วยเชื่อมโยง ความคิดของผู้เรียนแต่ละคน
4.2 เมื่อลงข้อสรุปวิธีแก้ปัญหาได้แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน รวมทั้งให้ผู้เรียนช่วยกันคิดวิธีการควบคุมและติดตามของการปฏิบัติเมื่อแก้ไขปัญหานั้น ๆ ด้วย	4.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นโดย ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ข้อมูลย้อนกลับทบทวนเสริมความสำคัญ สรุป เชื่อมโยง ข้อคิดเห็นของผู้เรียนและบันทึกข้อมูลต่าง ๆ บนกระดาน

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก จริยธรรมศึกษา (201-202), โดย สาโรช บัวศรี, 2549, กรุงเทพฯ: ครูสภา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน โดยผู้เรียนเป็นผู้คิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตและสิ่งรอบตัวได้อย่างมีสติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข ผู้วิจัยได้นำแนวคิดแบบอริยสัจ ซึ่งเป็นวิธีคิดแบบแก้ปัญหามาปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ทุกข์ คือการกำหนดให้รู้สภาพปัญหา (2) สมุทัย คือ การกำหนดเหตุแห่งทุกข์ เพื่อกำจัด (3) นิโรธ คือการดับทุกข์อย่างมีจุดหมาย ต้องมีการกำหนดจุดหมายที่ต้องการคืออะไร (4) มรรค คือการกำหนดวิธีการในรายละเอียดและปฏิบัติเพื่อกำจัดปัญหานั้น ๆ

2.2.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน โดยนักการศึกษาได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ดังนี้

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2532, น. 1-8) กล่าวว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งของการสอนแบบพุทธวิธี ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบโดยตั้งอยู่บนปรัชญาพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา ได้แก่ การฝึกอบรมผู้เรียนให้พัฒนาสติปัญญาเจตคติ ที่ถูกต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

2. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยแนะนำ ช่วยเหลือด้วยการสรรหาวิธีการและสื่อการสอนต่าง ๆ มาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นแก่ตนเอง จึงต้องเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้มากที่สุด

4. ผู้เรียนต้องมีอิสระในการใช้ความคิดและในการอภิปรายซักถาม สืบค้นข้อปฏิบัติ ที่สำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้สอนตัวผู้เรียนและการดำเนินการสอน ดังนี้

4.1 เกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้สอน

4.1.1 สอนจากเรื่องง่าย ๆ ก่อน จนนำไปสู่เรื่องที่ยากซับซ้อน มีความต่อเนื่อง สัมพันธ์กันตามลำดับ

4.1.2 ถ้าสิ่งที่สอนสามารถสาธิตด้วยของจริงได้ ควรสาธิตด้วยของจริงให้ผู้เรียนได้ดูได้เห็น และได้ฟังเอง

4.1.3 สอนตรงเนื้อหา

4.1.4 สอนเท่าที่จำเป็นพอเหมาะสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ ได้ผล ไม่สอนเท่าที่รู้ หรือเพื่อแสดงว่าผู้สอนมีความรู้มาก

4.2 เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

4.2.1 จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนทุกคน มีโอกาสที่สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้

4.2.2 สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4.2.3 การสอนต้องดำเนินไปสู่สิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองกับ ผู้สอน มีบทบาทร่วมกันในการเรียนการอภิปรายเป็นการเปิดโอกาสแสดงความคิดเห็นโต้ตอบได้ อย่างเสรี

4.2.4 เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษตามความเหมาะสม

4.3 เกี่ยวกับการดำเนินการสอน

4.3.1 สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ปลอดภัยเพลิดเพลิน ไม่ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจและให้เกียรติแก่ผู้เรียนจนเกิดความมั่นใจในตัวเอง

4.3.2 สอนด้วยความตั้งใจ และให้ความสำคัญในตัวผู้เรียน

สรุปได้ว่า การดำเนินการสอนแบบอริยสัจ 4 นั้น ผู้สอนต้องมีคุณสมบัติที่เป็นกัลยาณมิตร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญา ภูมิหลังของผู้เรียนและเนื้อหาที่สอน ต้องมีความสอดคล้องกับความสนใจ สติปัญญาของผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมาย และหลักการสอนของวิธีดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ใช้สอนอยู่ในปัจจุบัน

2.2.6 คุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจ 4

คุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจ 4 ของพระพุทธศาสนาโดย พระราชวรมณี (2526, น. 112-113) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. เป็นวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งดำเนินการแก้ปัญหาตามระบบแห่งเหตุผล เป็นระบบวิธีแบบอย่างซึ่งวิธีการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ตามที่จะมีคุณค่าและสมเหตุสมผลจะต้องดำเนินไปในแนวเดียวกันเช่นนี้

2. เป็นการแก้ปัญหาและจัดการกับชีวิตของตนด้วยปัญญาของมนุษย์เอง โดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ไม่ต้องอ้างอำนาจดลบันดาลของตัวการพิเศษเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ

3. เป็นความจริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไม่ว่ามนุษย์จะเติบโตออกไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ห่างไกลตัวกว้างขวางมากมายเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าเขายังจะต้องมีชีวิตของตนเองที่มีคุณค่าและสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกเหล่านั้นอย่างมีผลดีแล้ว เขาจะต้องเกี่ยวข้องและใช้ประโยชน์จากหลักความจริงนี้ตลอดไป

4. เป็นความจริงกลาง ๆ ที่ติดเนื่องอยู่กับชีวิตหรือเป็นเรื่องของชีวิตแท้ ๆ ไม่ว่ามนุษย์จะสร้างสรรค์ศิลปวิทยาการ หรือดำเนินกิจการใด ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของตน และไม่ว่าศิลปวิทยาการหรือกิจการต่าง ๆ นั้นจะเจริญมากขึ้น เสื่อมลงสูญสลายไปหรือเกิดใหม่มาแทน อย่างไรก็ตามหลักความจริงที่เรียกว่า อริยสัจ นี้ ก็คงยืนยงใหม่และใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา

จากการศึกษาพบว่าการสอนแบบอริยสัจ 4 มีคุณค่าและประโยชน์ ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้คิดเอง ทำเอง และแก้ปัญหาเอง

ข้อจำกัดในการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 คือ

1. ใช้เวลามาก
2. ปัญหาที่ให้ผู้เรียนฝึกแก้ ถ้าง่ายเกินไปอาจไม่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน แต่ถ้ายากเกินไปผู้เรียนอาจเบื่อหน่ายและท้อถอย
3. ผู้เรียนต้องมีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับปัญหานั้นพอสมควร การสอนแบบอริยสัจ 4 นั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 3.1 ครูต้องเลือกปัญหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน
- 3.2 ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักในปัญหา และเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเรียน
- 3.3 ครูต้องให้คำชี้แนะ แนะนำ และควรสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนออกมา (ไสว พักขาว, 2544, น. 109)

การสอนตามวิธีแบบอริยสัจ 4 นั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนและทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิดร่วมทำต่อกันภายในกลุ่ม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่องที่ตลอดจนเป็นการฝึกยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาาร่วมกันได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ (ศรีสุรางค์ ทีนะกุล, 2542, น. 34.) ได้สรุปการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

1. การสร้างนิสัยทั่วไป โดยการจัดรวบรวมแนวทางหรือข้อมูลทั่วไป ที่น่าจะเป็นสิ่งที่จะช่วยในการแก้ปัญหา เป็นเรื่องกว้าง ๆ ไม่เจาะจง
2. การเลือกวิถีทางบางอย่างที่คิดว่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ เป็นการจัดระบบสิ่งที่ทำไว้ในขั้นแรก ตัดสิ่งที่ไม่ตรงเป้าหมายออกไป
3. เลือกวิถีที่เฉพาเจาะจง เป็นการคัดเลือกวิธีการที่ตัดไว้ในขั้นที่สองอีกครั้งแล้วตรวจสอบ วิธีที่คิดว่าเหมาะสม ถ้าวิธีการนั้นถูกต้องก็เป็นอันว่าแก้ปัญหาได้ การที่จะเลือกวิธีการที่เหมาะสมในขั้นสุดท้าย เราจะเห็นว่าขั้นที่ 1 และ 2 ส่งผลมาถึงขั้นสุดท้าย ลักษณะของการคัดเลือกจะค่อยๆ ลดจำนวนวิธีแก้ปัญหาให้แคบลงตามลำดับ

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวอริยสัจ 4 เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้พยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจ 4 เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ได้คิดวิเคราะห์ปัญหาเอง นำไปสู่การค้นพบการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยครูต้องเลือกปัญหาที่เป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียนที่ไม่ยากและง่ายเกินไป โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความตระหนักและรู้คุณค่าของสิ่งที่เรียน ซึ่งครูมีหน้าที่ให้คำชี้แนะ แนะนำและคอยสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนที่ดี ให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนออกมาซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นทุกข์ คือ ปัญหา โดยครูนำเสนอปัญหาให้นักเรียนพิจารณาอย่างรอบคอบ และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้

2. **ขั้นสมมุติ** คือ สาเหตุของปัญหานั้น ตั้งสมมติฐาน โดยครูให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ด้วยตัวเองว่า สาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมานั้น มีอะไรบ้าง
3. **ขั้นนิโรธ** คือ วิธีแก้ปัญหา และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามสาเหตุที่ได้ค้นพบ
4. **ขั้นมรรค** คือ ขั้นวิเคราะห์ และสรุปผล โดยครูให้นักเรียนสรุปผลจากการที่ได้ลงมือปฏิบัติว่าได้ค้นพบคำตอบของปัญหา หรือกฎเกณฑ์อะไรบ้าง

2.3 ทักษะการคิดแก้ปัญหา

2.3.1 ความหมายของทักษะการคิดแก้ปัญหา

สายฝน จาริต (2547, น. 45) ได้ให้ความหมายของทักษะการคิดแก้ปัญหาไว้ว่า หมายถึง การใช้อำนาจจากการคิดเชิงวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผลในการแสวงหาคำตอบหรือหาทางออก โดยใช้ประสบการณ์และข้อมูลในการพิจารณาเพื่อจัดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประกอบด้วยความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วัชร เล่าเรียนดี (2554, น. 8) ได้ให้ความหมายของทักษะการคิดแก้ปัญหาไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจปัญหามองเห็นสาเหตุของปัญหา และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหานั้น รวมทั้งสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหานั้นได้อย่างมีเหตุผล ทักษะการแก้ปัญหาประกอบด้วยความคิดหลาย ๆ ประเภท เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคาดคะเนเหตุผล รวมทั้งทักษะการเข้าใจปัญหา คิดหาทางแก้ปัญหาก็เป็นไปได้หลายแนวทาง ประเมินผลแนวทางการแก้ปัญหา นำแบบการแก้ปัญหามา ทบทวนวิธีการแก้ปัญหา และประเมินผลการแก้ปัญหา เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนในการแก้ปัญหามองใช้ขั้นตอนวิจัยหรือขั้นตอนแบบวิทยาศาสตร์ก็ได้

มนฤทัย นามศรี (2558, น. 49) ทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจปัญหามองเห็นสาเหตุของปัญหาและผลที่เกิดขึ้นจากปัญหานั้น รวมทั้งสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหานั้นได้อย่างมีเหตุผล ทักษะการแก้ปัญหามีกระบวนการคิดหาแนวทางปฏิบัติเพื่อจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไป โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์มาช่วยในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ๆ ทักษะในการแก้ปัญหาประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ ทักษะในการคิดแก้ปัญหา และการวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า ทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจปัญหา หรือ มองเห็นสาเหตุของปัญหา และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหานั้น ๆ แล้วสามารถคิดหาวิธีการแก้ปัญหานั้นได้อย่างมีเหตุผลเพื่อแสวงหาคำตอบหรือจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไป โดยอาศัยทักษะ 2 ส่วนคือ ทักษะในการคิดแก้ปัญหา และการวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหา

2.3.2 การวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาเป็นความสามารถเฉพาะตัวของบุคคล ที่จะแก้ปัญหาได้ตามความสามารถของตนเอง ดังนั้นการวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหาจำเป็นต้องมีวิธีการที่ดี เพื่อให้ได้ผลที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ดังที่ (วาสนา ประवालพุกษ์, 2538, น. 48) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการทางความคิดที่สำคัญมาก กระบวนการหนึ่ง ซึ่งหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในปัจจุบันจะเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนแก้ปัญหาอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนการสอน อาจจะได้ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหามากนัก มีวิธีการอย่างหนึ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ค้นคว้า คือการใช้แบบทดสอบไปกระตุ้นโดยใช้แบบทดสอบที่ให้นักเรียนคิดหาคำตอบเอง เป็นข้อสอบที่ท้าทายความคิดแต่ค่อนข้างยาก โดยข้อสอบจะประกอบด้วยข้อความที่ให้ผู้สอบพิจารณาคำตอบเอง โดยจะต้องประยุกต์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาวางแผนเพื่อแก้ปัญหา ลักษณะของปัญหาจะเป็นปัญหาที่เลียนแบบปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน กล่าวคือจะต้องมีความสมจริงและเป็นไปได้ เพื่อให้การฝึกฝนนั้นมีสภาพคล้ายชีวิตจริง อันเป็นแนวทางการวัดที่เรียกว่าการวัดจากสภาพจริง (Authentic Performance Measurement) การสร้างข้อคำถามอาจทำได้โดยเสนอสถานการณ์ที่ประกอบด้วยข้อมูล และข้อจำกัดต่าง ๆ ให้นักเรียนพิจารณาแก้ปัญหา โดยพิจารณาตามความสมบูรณ์ของคำตอบในประเด็นนั้น ๆ ในแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหานั้น จะเน้นทักษะความสามารถของนักเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

1. ความเข้าใจในปัญหา
2. กระบวนการ และกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา
3. การสื่อสารอย่างมีเหตุผลในการแก้ปัญหา
4. ทักษะความสามารถในการแก้ปัญหา

จากความคิดเห็นข้างต้นจะเห็นได้ว่าการวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหานั้นจะเน้นให้นักเรียนรู้จักปัญหา สามารถนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุและดำเนินการแก้ปัญหาต่อไป

2.3.3 ขั้นตอนการแก้ปัญหา

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอขั้นตอนในกระบวนการแก้ปัญหา ดังนี้

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561, น. 9)

1. วิเคราะห์และกำหนดรายละเอียดของปัญหา เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียด เงื่อนไข ข้อจำกัด รวมถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ของปัญหา วิเคราะห์ว่าข้อมูลที่ใดมีความจำเป็นในการแก้ปัญหา

2. วางแผนการแก้ปัญหา เป็นการคิดค้นกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้ของผู้แก้ปัญหา โดยอาจนำวิธีที่เคยแก้ปัญหา หรือค้นหาวิธีการอื่น แล้วนำมาประยุกต์เข้ากับปัญหาที่กำลังแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหานั้น

การพัฒนาโปรแกรม อาจเลือกใช้รหัสจำลอง หรือผังงาน โดยวิธีการแก้ปัญหาแบบนี้ เราเรียกว่า “ขั้นตอนวิธีหรืออัลกอริทึม (Algorithm)”

3. ดำเนินการแก้ปัญหา เป็นการพัฒนาโปรแกรมตามอัลกอริทึมที่ได้วางไว้ โดยอาจใช้ภาษาโปรแกรมช่วยในการดำเนินการ

4. ตรวจสอบผลประเมินผลขั้นตอนนี้ควรทำควบคู่ไปกับขั้นตอนดำเนินการแก้ปัญหา โดยตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ หากผลลัพธ์ที่ได้ไม่ถูกต้อง หรือยังมีส่วนที่ต้องแก้ไข ต้องย้อนกลับไปทำซ้ำ ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนกว่าจะได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง

ทิตินา แคมมณี (2544, น.149) กล่าวถึง การแก้ปัญหาที่สามารถช่วยให้บุคลากร ดำเนินการได้อย่างมีระเบียบ ไม่สับสน และสามารถแก้ปัญหายังได้ผล มีขั้นตอนดังนี้

1. ระบุปัญหา
2. วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา
3. แสวงหาทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
4. เลือกทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
5. ลงมือดำเนินการแก้ปัญหตามวิธีการที่เลือกไว้
6. รวบรวมข้อมูล
7. ประเมินผล

Guiford (สุวิทย์ มูลคำ, 2549, น. 26, อ้างถึงใน Guiford, 1971) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นของการตั้งปัญหาหรือค้นปัญหา
2. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา เป็นขั้นของการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา
3. ขั้นเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา เป็นการหาวิธีแก้ปัญหา
4. ขั้นตรวจสอบผล เป็นการเสนอแนะเพื่อตรวจสอบผลลัพธ์
5. ขั้นการนำไปประยุกต์ใหม่ เป็นการนำวิธีการที่ถูกต้องไปใช้ในโอกาสข้างหน้า

Weir (1974, pp. 16-18) เสนอขั้นตอนเพื่อแก้ปัญหาที่ประสบในสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยระบุประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหา 4 ขั้นดังนี้

1. ขั้นระบุปัญหา หมายถึง ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุด และเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่กำหนดอย่างไร
2. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการระบุสาเหตุที่เป็นไปได้ที่ทำให้เกิดปัญหา โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงของสถานการณ์ที่กำหนดให้
3. ขั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการหาวิธีการแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุของปัญหาหรือเสนอข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ระบุไว้อย่างสมเหตุสมผล

4. **ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์** หมายถึง ความสามารถในการอธิบายผลที่เกิดขึ้น หลังจากการแก้ปัญหาว่า สอดคล้องกับปัญหาที่ระบุไว้หรือไม่ และผลที่เกิดขึ้นควรเป็นอย่างไร

จากเอกสารดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการแก้ปัญหานั้นมีขั้นตอนที่ใกล้เคียงกัน แต่อาจมีความละเอียดแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล โดยมี 4 ขั้นตอนหลักคือ ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ขั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา และขั้นตรวจสอบผล สามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของสถานการณ์ที่กำหนด

2.4 แผนการจัดการเรียนรู้

2.4.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2551, น. 110) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการจัดกิจกรรมล่วงหน้าว่าจะจัดการเรียนรู้อย่างไร เพื่อวัตถุประสงค์ใด ใช้สื่อการสอนใด การวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้จัดการเรียนรู้มีความมั่นใจจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีแนวทาง และมีเป้าหมาย ส่งผลให้การเรียนการจัดการเรียนรู้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชวลิต ชุกก่าแพง (2553, น. 93) ให้ความหมายของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรของครูผู้สอนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา เวลา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพ

สมาน เอกพิมพ์ (2560, น. 374) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แนวทางในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนได้จัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นการเตรียมการ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและมาตรฐาน/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง/ตัวชี้วัด/จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจกล่าวสั้นๆได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ การเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลนั่นเอง

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือโครงการที่เตรียมไว้ล่วงหน้าอย่างมีระบบ เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้

ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และประเมินผล

2.4.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

มีผู้ให้ความสำคัญของแผนการสอน ดังนี้

ชวลิต ชูกำแพง (2553, น. 95-96) ได้ให้ความสำคัญของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้มีความรู้ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีคุณภาพตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ซึ่งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน และทันเวลา
2. ให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อได้เตรียมการสอนมาอย่างดีแล้ว การสอนก็จะเป็นไปอย่างเรียบร้อย
3. ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว เพราะเมื่อครูเตรียมการสอน เพราะเมื่อครูเตรียมการสอนมาอย่างดีย่อมทำให้การจัดกิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนจนนักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเร็วขึ้น
4. ทำให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อกลุ่มประสบการณ์ที่เรียน การที่ครูเตรียมการสอนทำให้ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ทำให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนานและเกิดเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่เรียน
5. ทำให้นักเรียนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครู เพราะครูมีความมั่นใจ มีการเตรียมการสอนมาอย่างดี กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพนักเรียนก็เกิดการเลื่อมใสศรัทธาครูยิ่งขึ้น
6. ถ้าครูมีความจำเป็นไม่ได้สอนด้วยตนเอง ผู้มาสอนแทนก็จะมาสอนแทนได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนด
7. ทำให้เกิดการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ช่วยให้ผู้สามารถวินิจฉัยจุดอ่อนของนักเรียนที่จะได้รับการแก้ไข และทราบจุดเด่นที่ควรได้รับการส่งเสริมต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูเห็นภาพการทำงานของตนเองได้เด่นชัดยิ่งขึ้น
8. ครูผู้สอนสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง เพื่อเสนอแนะแก่บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมวิชาการ ศึกษาพิเศษ และผู้บริหาร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
9. ช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องได้ทราบขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ในการสอนของครู เพื่อการนิเทศติดตาม และประเมินผลการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. เป็นการพัฒนาวิชาชีพครู ที่แสดงว่าการสอนต้องได้รับการฝึกฝนที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะมีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพ

11. เป็นผลงานทางวิชาการอย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความชำนาญพิเศษหรือความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำแผนการสอน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนางานในหน้าที่และเสนอเลื่อนระดับให้สูงขึ้น

สมาน เอกพิมพ์ (2560, น. 374-375) ได้ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ครูได้ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลล่วงหน้า ทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ ที่หลักสูตรกำหนด ช่วยให้ครูสามารถวางแผนจัดเตรียมการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับสภาพจริง ครูมีความมั่นใจ และนักเรียนเกิดความศรัทธา รู้จุดบกพร่อง จัดเรียงลำดับเนื้อหาให้เป็นอย่างราบรื่นต่อเนื่อง และตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญทำให้ครูได้วางแผน และเตรียมการสอนไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรได้ ค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้การวัดและประเมินผล ครอบคลุมเนื้อหาสาระ อีกทั้งเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก หรือคู่มือการสอนสำหรับครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอนนำไปปฏิบัติการสอนได้อย่างมั่นใจ เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนที่ทำการสอนแทน และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารที่ใช้ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.4.3 รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้

รูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะแตกต่างกัน อาจอยู่ในรูปการบรรยาย แบบตารางหรือแบบผสมผสาน ซึ่งการจัดทำแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ทำได้หลายวิธีอาจทำในรูปแบบการบรรยาย รูปแบบตารางหรือรูปแบบผสมผสานระหว่างรูปแบบการบรรยายและรูปแบบตารางก็ได้ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำมาปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม (ชวลิต ชูกำแหง 2553, น. 99) ได้นำเสนอองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (จุดประสงค์การเรียนรู้)
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (สาระสำคัญ)
3. กระบวนการจัดการเรียนรู้ (กิจกรรมการเรียนการสอน)
4. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้
5. การวัดประเมินผล
6. ความคิดเห็น / และข้อเสนอแนะของผู้บริหาร
7. บันทึกหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้

8. ภาคผนวก

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. 93) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีส่วนประกอบของแผน ดังนี้

1. ชื่อหน่วย ชื่อชั้นที่สอน เวลาการสอน
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งกำหนดมาจากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. สารการเรียนรู้ คือ เนื้อหาการเรียนรู้ที่เป็นหน่วยย่อยที่จะสอน
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้ คือ กิจกรรม วิธีการที่ครูและนักเรียนต้องปฏิบัติ
5. การวัดและประเมินผล คือ การกำหนดวิธีวัดและประเมินผล เช่น การสังเกต การตรวจงาน ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง
6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ จะเป็นการกำหนดสิ่งที่จะนำมาสื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น วิทยากร ภาพ สถานที่จริง เป็นต้น

2.4.4 ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2551, น. 255-256) ได้อธิบายถึงการเขียนแผนการเรียนรู้หรือแผนการสอน เป็นงานสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับครู ในการเขียนแผนการสอน ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นงานสำคัญอย่างยิ่งของคนเป็นครู เพราะเป็นการเตรียมการสอนที่สมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยในการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่จะสอน โดยศึกษาในหัวข้อ ต่อไปนี้
 - 1.1 จุดประสงค์ประจำวิชา
 - 1.2 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
 - 1.3 คำอธิบายรายวิชา
 - 1.4 โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.5 การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้
 - 1.6 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. ศึกษาแนวการสอนของกรมวิชาการ เพื่อศึกษารายละเอียด สารการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในแต่ละช่วงชั้นและระดับชั้น วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง นำกิจกรรมในแนวการสอนมาพิจารณาประกอบการจัดกิจกรรมในการเขียนแผนการสอนต่อไป
3. เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นที่สำคัญที่ต้องวางแผนอย่างรอบคอบโดยกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง กำหนดสื่อ

และการวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน และควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ และใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ชวลิต ชูกำแพง (2553, น. 94) ได้อธิบายการเขียนแผนการเรียนรู้ ดังนี้

1. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี / รายภาค
2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค
3. กำหนดเวลาจำนวนของหน่วยกิต
4. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา ความคาดหวังรายปี / รายภาค
5. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนการจัดทำโดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารหลักสูตร ศึกษาวิธีวิเคราะห์เนื้อหา และสาระสำคัญ เพื่อวางแผนในการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตัวชี้วัด การประเมินผลการเรียนรู้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา สาระสำคัญ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หรือแผนการสอน เป็นภารกิจสำคัญของครูผู้สอน เป็นการเตรียมการล่วงหน้าว่าจะสอนเรื่องอะไร เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่อการสอนอะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด ทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอน สอนได้ครอบคลุมเนื้อหา และสอนอย่างมีแนวทาง และเป้าหมาย ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ขั้นตอนการจัดทำและหลักการวางแผนการสอน ตลอดจนลักษณะของแผนการสอนที่ดี เพื่อส่งผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไพศาล หวังพานิช (2526, อ้างถึงใน อาตุล จงรักษ์, 2556, น. 2) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าหมายถึง คุณลักษณะหรือความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียน การสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เกิดจากการฝึกอบรมหรือการสอบ จึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะของวิชาที่สอน คือ

1. การวัดด้านการปฏิบัติเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าว ในรูปการกระทำจริงออกมาเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้เป็นข้อสอบปฏิบัติ (Performance Test)
2. การวัดด้านเนื้อหาเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้โดยข้อสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test)

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2539, น.29-30) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่าเป็นแบบทดสอบที่มุ่งทดสอบความรู้ทักษะสมรรถภาพทางสมองด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนว่า หลังจากการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ แล้วผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาที่เรียนมากน้อยเพียงใด มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในวิชานั้น ๆ เพียงใด

ศรัญญา สีสมบัติ (2560, น. 35) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จที่ได้รับจากการเรียน การเปลี่ยนแปลง และประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ต้องอาศัยความพยายาม ซึ่งเป็นผลมาจากความสามารถทางสมองหรือทางร่างกายที่ได้รับจากประสบการณ์ที่เกิดจากการฝึกอบรม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบหรือการสังเกตพฤติกรรม

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงวัดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ด้านสติปัญญาของผู้เรียนซึ่งสามารถวัดได้จากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากการเรียนรู้

2.5.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543, น. 15-20) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า แบบทดสอบที่มุ่งวัดเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้ว ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพียงใด โดยมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบ กับให้นักเรียนปฏิบัติจริง ซึ่งมี 2 แบบ คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น และแบบทดสอบมาตรฐาน ทั้งนี้แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น และแบบทดสอบมาตรฐาน จะมีวิธีการสร้างข้อคำถามที่เหมือนกัน ที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน คือ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

สมนึก ภัททิยธนี (2546, น.97) ได้กล่าวถึง แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพทางสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น และแบบทดสอบมาตรฐาน

พระนิวัฒน์ วันณา (2560, น. 52) ได้กล่าวถึง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้ทดสอบ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนแล้ว ซึ่งมีทั้งแบบทดสอบมาตรฐาน และแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น โดยแบบทดสอบมาตรฐานจะสร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา ส่วนแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นนั้นก็มียหลายแบบ โดยครูจะสร้างแบบทดสอบ

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนตามลักษณะเนื้อหาวิชานั้น ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการประเมินและสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ เครื่องมือของครูที่จะใช้สำหรับวัดความรู้ของนักเรียนว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใด เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนแล้ว ซึ่งมีทั้งแบบทดสอบมาตรฐาน และแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น

2.5.3 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2546, น. 56-58) ได้กล่าวถึง การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. วิเคราะห์จุดประสงค์เนื้อหาวิชาและทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบ ชั้นแรกสุดต้องทำการวิเคราะห์ ว่าวิชาหรือหัวข้อที่สร้างข้อสอบวัดผลนี้ มีจุดประสงค์ของการสอนหรือจุดประสงค์การเรียนรู้อะไรบ้าง ทำการวิเคราะห์เนื้อหาวิชาว่ามีโครงสร้างอย่างไร จัดเขียนหัวข้อใหญ่หัวข้อย่อยทุกหัวข้อ พิจารณาความเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาเหล่านั้น จากนั้นก็จัดทำตารางกำหนดลักษณะข้อสอบ หรือที่เรียกว่าตารางวิเคราะห์หลักสูตรตารางนี้มี 2 มิติ คือ ด้านเนื้อหา กับ สมรรถภาพที่ต้องการวัด เขียนหัวข้อเนื้อหาที่เป็นหัวข้อเรื่องใหญ่ ๆ ตามหลักสูตรวิชานั้นลงไป ในแต่ละแถวของตารางตามลำดับ ส่วนด้านบนจะเป็นสมรรถภาพ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์จุดประสงค์และในการทำตารางกำหนดลักษณะของข้อสอบนั้น ชั้นแรกสุดพิจารณาว่าจะออกข้อสอบทั้งหมดกี่ข้อ เขียนจำนวนข้อลงในช่องรวมช่องสุดท้าย จากนั้นพิจารณาว่าหัวข้อ เรื่องใดสำคัญมากน้อยเขียนลำดับความสำคัญลงไป แล้วกำหนดจำนวนข้อสอบที่จะวัดในแต่ละหัวข้อตามอันดับความสำคัญ จากนั้นกำหนดจำนวนข้อในแต่ละช่องจำนวนข้อสอบที่จะวัดในแต่ละช่อง ขึ้นอยู่กับว่าเรื่องนั้นต้องการให้เกิดสมรรถภาพในด้านใดมากน้อยต่างกัน การวิเคราะห์จุดประสงค์ในการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแนวความคิดในการวัดที่นิยมกัน ได้แก่ การเขียนข้อสอบวัดตามการจัดประเภท จุดประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ซึ่งจำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ วัดด้านความรู้ความจำ (Knowledge) วัดด้านความเข้าใจ (Comprehension) วัดด้านการนำไปใช้ (Application) วัดด้านการวิเคราะห์ (Analysis) วัดด้านสังเคราะห์ (Synthesis) และด้านประเมินค่า (Evaluation)

2. กำหนดแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ ทำการพิจารณาและตัดสินใจว่าจะใช้ข้อคำถามรูปแบบใด ศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบ หลักการเขียนคำถามสมรรถภาพต่าง ๆ ศึกษาเทคโนโลยีในการเขียนข้อสอบ เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการเขียนข้อสอบ

3. เขียนข้อสอบโดยใช้ตารางกำหนดลักษณะของข้อสอบที่จัดทำไว้ชั้นที่ 1 เป็นกรอบ ซึ่งจะทำให้สามารถออกข้อสอบ วัดได้ครอบคลุมทุกหัวข้อเนื้อหาและทุกสมรรถภาพ ส่วนรูปแบบและเทคนิคในการเขียนข้อสอบยึดตามที่ศึกษาในชั้นที่ 2

4. ตรวจสอบข้อสอบนำข้อสอบที่ได้เขียนไว้ในชั้นที่ 3 มาพิจารณาทบทวนอีกครั้งหนึ่ง โดยพิจารณาความถูกต้องตามตารางกำหนดลักษณะข้อสอบหรือไม่ ภาษาที่ใช้เขียนมีความชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมดีแล้วหรือไม่ ตัวถูกตัวลวงเหมาะสมกับเข้ากับหลักเกณฑ์หรือไม่ หลังพิจารณาข้อบกพร่องแล้ว นำเอาข้อวิจารณ์นั้นมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. พิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง นำข้อสอบทั้งหมดมาพิมพ์เป็นแบบทดสอบ โดยพิมพ์คำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีการทำแบบทดสอบ ไว้ที่ปกของแบบทดสอบอย่างละเอียดและชัดเจน การจัดพิมพ์รูปแบบให้เหมาะสม

6. ทดลองใช้วิเคราะห์คุณภาพและปรับปรุง นำแบบทดสอบไปทดลองกับกลุ่มที่คล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างที่จะสอบจริง ซึ่งได้เรียนในวิชาเนื้อหาที่จะสอบ แล้วนำผลการสอบมาตรวจให้คะแนน ทำการวิเคราะห์คุณภาพคัดเลือกเอาข้อที่มีคุณภาพเข้าเกณฑ์ ตามจำนวนที่ต้องการ ถ้าข้อที่เข้าเกณฑ์มีจำนวนมากว่าที่ต้องการ ก็ตัดข้อที่มีเนื้อหามากกว่าที่ต้องการ ซึ่งเป็นข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกต่ำสุดออกตามลำดับ นำเอาผลการสอบที่คิดเฉพาะข้อสอบเข้าเกณฑ์เหล่านั้น มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น

7. พิมพ์แบบทดสอบฉบับจริง นำข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกและระดับความยากเข้าเกณฑ์ ตามจำนวนที่ต้องการในชั้นตอนที่ 6 มาพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับที่จะใช้จริง ซึ่งจะต้องมีคำชี้แจงวิธีทำด้วย และในการพิมพ์นอกจากใช้รูปแบบที่เหมาะสมแล้ว ควรคำนึงถึงความประณีต ความถูกต้องซึ่งจะต้องตรวจทานให้ดี

สมนึก ภัททิยธนี (2546, น. 97) ได้กล่าวสรุปถึงการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า

1. ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจข้อสอบแต่ละชนิด และทุกครั้งที่จะออกข้อสอบชนิดใด ควรคำนึงถึงหลักการออกข้อสอบชนิดนั้น ๆ ด้วย

2. ข้อสอบชนิดใดก็ตามหากมีคุณสมบัติเป็นไปตามคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี หลายประการก็เป็นข้อสอบที่ดีมากเท่านั้น

3. ปัจจุบันนักเรียนมีจำนวนมาก การพิมพ์และการตรวจข้อสอบ สามารถใช้เครื่องจักรกลแทนการตรวจด้วยคนจึงควรใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ

4. โดยทั่วไปในการสอบแต่ละครั้งน่าจะใช้ข้อสอบเพียง 2 ชนิด ก็มีประสิทธิภาพเพียงพอแล้ว ได้แก่ ข้อสอบอัตนัยหรือความเรียงกับข้อสอบแบบเลือกตอบ ส่วนข้อสอบชนิดอื่น ๆ

น่าจะใช้เป็นเพียงแบบฝึกหัด หรืออาจจะใช้งานทดสอบย่อย เพื่อช่วยจูงใจให้นักเรียนสนใจในวิชาที่กำลังสอน และสามารถพัฒนาให้เป็นข้อสอบ 2 ชนิดนี้ กล่าวคือ

- 4.1 ถ้าเป็นข้อสอบแบบกาถูก-กาผิด ควรพัฒนาให้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ
- 4.2 ถ้าเป็นข้อสอบแบบจับคู่ ควรพัฒนาให้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ ชนิดตัวเลือกคงที่
- 4.3 ถ้าเป็นข้อสอบเติมคำหรือตอบสั้น ๆ ควรพัฒนาให้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ (ถ้าให้ตอบสั้น ๆ) หรือแบบอัตนัย (ถ้าให้ตอบยาว ๆ)

พระนิพนธ์ วันฉัตร (2560, น. 36-37) แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดผลที่สำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่ให้ข้อสนเทศแก่ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ว่าการสอนบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษามากน้อยเพียงใด และสะท้อนถึงการจัดการเรียนการสอนว่ามีคุณภาพประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด และต้องปรับปรุงแก้ไข หรือไม่อย่างไร เพราะฉะนั้นแบบทดสอบที่ใช้จะต้องมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน จึงจะสามารถใช้ผลการสอบเพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรคู่มือครูและหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวิธีการหาอำนาจจำแนก ความยาก ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้และจำนวนของข้อสอบ
4. ดำเนินการสร้างแบบทดสอบ และนำแบบทดสอบทั้งหมดที่ สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้
5. นำแบบทดสอบไปหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับผลการเรียนรู้ (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญจำนวนทั้งหมด 3 ท่าน
6. นำข้อมูลการหาค่าความสอดคล้อง หรือค่า IOC มาวิเคราะห์โดยเลือกแบบทดสอบข้อที่ผ่านเกณฑ์ และนำแบบทดสอบ ไปทดลอง (Try out) กับนักเรียนที่เคยเรียนเนื้อหาเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
7. นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาความเที่ยงตามวิธีของโลเวท (Lovett Reliability) และค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (B) ตามวิธีของเบรนแนน (Brennan)

8. ดำเนินการปรับแก้ไขข้อสอบและจัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

2.5.4 คุณลักษณะของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

สมนึก ภัททิยธนี (2546, น. 67-71) ได้กล่าวถึง ลักษณะแบบทดสอบที่มีคุณภาพ ควรมีลักษณะที่ดี 10 ประการ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบทดสอบ ที่สามารถวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ หรือวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ความเที่ยงตรงจึงเปรียบเสมือนหัวใจของแบบทดสอบ ลักษณะความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเที่ยงตรงโครงสร้าง ความเที่ยงตรงตามสภาพ และความเที่ยงตรงตามการพยากรณ์

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ลักษณะของแบบทดสอบทั้งฉบับที่สามารถวัดได้คงที่คงวาไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะทำการทดสอบใหม่กี่ครั้งก็ตาม

3. ความยุติธรรม (Fair) หมายถึง ลักษณะของแบบทดสอบที่ไม่เปิดโอกาสให้มีความได้เปรียบเสียเปรียบในกลุ่มผู้เข้าสอบด้วยกัน ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำข้อสอบได้โดยการเดา ไม่ให้นักเรียนที่ไม่สนใจในการเรียนทำข้อสอบได้ดี ผู้ที่ทำข้อสอบได้ควรเป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง และขยัน

4. ความลึกของคำถาม (Searching) ข้อสอบแต่ละข้อจะต้องไม่ถามผิวเผินหรือถามประเภทความรู้ความจำ แต่ต้องถามให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจไปคิดดัดแปลงแก้ปัญหาจึงจะตอบข้อสอบได้

5. ความยั่วยุ (Exemplary) หมายถึง แบบทดสอบที่นักเรียนทำด้วยความสนุกเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย

6. ความจำเพาะเจาะจง (Definition) หมายถึง ข้อสอบที่มีแนวทางหรือทิศทางการถาม การตอบต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ ไม่แฝงกลเม็ดให้นักเรียนงง

7. ความเป็นปรนัย (Objective) แบบทดสอบจะเป็นปรนัยจะต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการคือ

7.1 ตั้งคำถามให้ชัดเจน ทำให้ผู้เข้าสอบทุกคนเข้าใจความหมายได้ถูกต้องและตรงกัน เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะทำการตรวจสอบระดับความสามารถของผู้เรียน โดยทำการวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะวัดแบบใดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของวิชา อาจวัดด้านการปฏิบัติหรือด้านเนื้อหา ถ้าเป็นด้านเนื้อหานิยมวัดโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ที่สามารถวัดได้ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

7.2 ตรวจให้คะแนนได้ตรงกัน แม้ว่าจะตรวจหลายครั้งหรือหลายคนก็ตาม

7.3 แปลความหมายของคะแนนได้เหมือนกัน

8. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง แบบทดสอบที่มีจำนวนข้อมากพอประมาณ ใช้เวลาพอเหมาะ ประหยัดค่าใช้จ่าย จัดทำแบบทดสอบด้วยความประณีต สามารถตรวจให้คะแนนได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการมีสิ่งแวดล้อมในการสอนที่ดี

9. อำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง ความสามารถของข้อสอบในการจำแนกผู้สอบที่มีคุณลักษณะ หรือความสามารถแตกต่างกันออกจากกันได้ข้อสอบที่ดีจะต้องมีอำนาจจำแนกสูง

10. ความยาก (Difficulty) หมายถึง จำนวนคนที่ตอบข้อสอบได้ถูกหรืออัตราส่วนของคนที่ตอบถูกกับจำนวนคนทั้งหมดที่เข้าสอบมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับทฤษฎีที่เป็นหลักยึด เช่น ตามทฤษฎีการวัดแบบอิงกลุ่ม ข้อสอบที่ดีคือข้อสอบที่ไม่ง่ายหรือยากเกินไป หรือความยากง่ายพอเหมาะ ส่วนทฤษฎีการวัดแบบอิงเกณฑ์นั้น ความยากง่ายไม่ใช่สิ่งสำคัญ สิ่งสำคัญอยู่ที่ข้อสอบนั้น ได้วัดในจุดประสงค์ที่ต้องการวัดได้จริงหรือไม่ ถ้าวัดได้จริงก็นับว่าเป็นข้อสอบที่ดี (พระนิพนธ์ วันฉัตร, 2560, น. 48-49)

2.6 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

2.6.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการได้มีผู้ให้ความหมายและลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้หลายท่าน ดังนี้

ทิศนา แคมมณี (2540, น. 14) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า หมายถึง การวิจัยในบริบทของชั้นเรียนและมุ่งนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตน เป็นการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครูให้ไปสู่ความเป็นเลิศและมีความเป็นอิสระทางวิชาการ

สุวิมล ว่องวานิช (2544, น. 11) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือเป็น กระบวนการสร้างความรู้ใหม่ที่เชื่อถือได้ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนอย่างมีระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ทั้งของตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางที่ได้ปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

สมบัติ ท้ายเรือคำ (2551, น. 13) ให้ความหมายว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการวิจัย เพื่อนำผลมาใช้แก้ปัญหาอย่างรีบด่วนหรือปัจจุบันทันที ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เพื่อนำผลที่ได้มาแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องในวงจำกัด โดยไม่สนใจว่าจะใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญหาอื่นหรือไม่

Kemmis and Mc Taggart (1988 อ้างถึงใน ญัฐวุฒิ นาสินพร้อม, 2560, น. 56) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่ไม่ได้แตกต่างไปจากการวิจัยอื่น ๆ ในเชิงเทคนิค แต่แตกต่างในด้านวิธีการ ซึ่งวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การทำงานที่เป็นการสะท้อนผล การปฏิบัติงานของตนเองที่เป็นวงจรแบบขดลวด (Spiral of Self-Reflecting) โดยเริ่มต้นที่ขั้นตอน การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนกลับ (Reflecting) เป็นการวิจัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติ เพื่อให้เกิด การพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการในการ แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ครูรับผิดชอบอยู่ โดยใช้วิธีการทางการวิจัยซึ่งกระทำ โดยครูผู้สอนและมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยมีขั้นตอนตาม แนวทางของ เคมมิสและแมคทาการ์ต ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Act) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect)

2.6.2 ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ

สุวิมล ว่องวานิช (2557, น. 22) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า เป็นการวิจัยต้องมีการดำเนินงานที่เป็นวงจรต่อเนื่อง มีกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม และเป็น กระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่สามารถ ปฏิบัติได้จริง ดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4

ลักษณะสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยในชั้นเรียน	การวิจัยมีลักษณะดังนี้
1. ใคร	ครูผู้สอนในห้องเรียน
2. ทำอะไร	ทำการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหา
3. ที่ไหน	ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
4. เมื่อไร	ในขณะที่การเรียนการสอนกำลังเกิดขึ้น
5. อย่างไร	ด้วยวิธีการวิจัยที่มีวงจรการทำงานต่อเนื่อง และสะท้อนกลับการทำงานของตนเอง (Self-Reflection) โดยมีขั้นตอนหลัก คือ การทำงานตาม เพื่อจุดมุ่งหมายใด วงจร PAOR (Plan, Act, Observe, Reflect)
6. เพื่อจุดมุ่งหมายใด	มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
7. ลักษณะเด่นการวิจัย	เป็นกระบวนการวิจัยที่ทำอย่างรวดเร็ว โดยครูผู้สอนนำวิธีการแก้ปัญหา ที่ตนเองคิดขึ้นไป ทดลองใช้กับผู้เรียนทันที และสังเกตผลการแก้ปัญหา มีการสะท้อนผลและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์กับเพื่อนครูในโรงเรียน เป็นการวิจัยแบบร่วมมือ (Collaborative Research)

Kemmis and McTaggart (1990, อ้างถึงใน ชัยยศ จระเทศ, 2558, น. 61) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิง ปฏิบัติการไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นวิธีปรับปรุงการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงนั้น
2. เป็นการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานเอง เพื่อการพัฒนางานของตนเองและกลุ่มอาชีพของตนเอง
3. เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเป็นวงจร โดยเริ่มจากการ วางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผลเป็นวงจรเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่างาน นั้นจะได้รับการปรับปรุงตามที่ต้องการ
4. ต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เน้นกระบวนการกลุ่ม
5. เกิดจากความเต็มใจ และเห็นความสำคัญ ของการปรับปรุงพัฒนางานของตนเอง
6. การอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้ และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานหรือกลุ่มวิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานเอง ภายใต้งาน และสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงมากกว่าจะเชื่อตามหรืออ้างอิงทฤษฎีจากภายนอกเพียงอย่างเดียว
7. เป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นสูง มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับข้อมูลและสถานการณ์ในขณะนั้น
8. เน้นการสังเกตและบันทึกข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละช่วงเวลา เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลที่ถูกต้อง
9. เน้นทั้งผลที่เกิดขึ้นและกระบวนการปฏิบัติงาน
10. เน้นวิธีการเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ

จากการศึกษาลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำเป็นต้องมีการจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่พึงประสงค์จะศึกษา เลือกรูปแบบสำคัญที่เป็นสาระควรแก่การศึกษาวิจัยเลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัยที่จะช่วยให้ได้คำตอบของปัญหาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งที่เป็นความก้าวหน้าและเป็นอุปสรรคตามวงจรของการปฏิบัติ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ของข้อมูลที่รวบรวมไว้ และตรวจสอบข้อมูลที่กลุ่มผู้วิจัยได้พิจารณาไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุและวิธีการแก้ปัญหา นั้น ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และจะก่อประโยชน์สูงสุด (ชัยยศ จระเทศ, 2558, น. 61)

2.6.3 ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ

กรมวิชาการ (2542, น.7) ได้เสนอกระบวนการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีกระบวนการดังนี้ 1) สำรวจวิเคราะห์ปัญหา 2) กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา 3) พัฒนาการหรือนวัตกรรม 4) นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ 5) สรุปผล

Kemmis and McTaggart (1990, อ้างถึงใน ชัยยศ จระเทศ, 2558, น. 63) ได้กล่าวถึง การวิจัยเชิงปฏิบัติการในแนวการนำไปใช้ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสภาพการเรียนรู้การสอนจริงในโรงเรียน ซึ่งมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มด้วยการสำรวจปัญหาสำคัญที่ต้องการให้มีการแก้ไขร่วมกัน ระหว่างครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาจเป็นครูคนอื่น ๆ ที่สอนร่วมกัน นักเรียนผู้ปกครอง หรือผู้บริหาร โดยการสำรวจสภาพการณ์ของปัญหาว่าอย่างไรบ้าง ปัญหาที่ต้องการแก้ไขคืออะไร ปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับใครบ้าง จะมีวิธีแก้ไขในรูปแบบใดบ้าง และการปฏิบัติการแก้ไข จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดบ้าง เช่น ครูต้องเปลี่ยนวิธีใช้คำถามในชั้นเรียน นักเรียนต้อง ทำงานเป็นกลุ่ม เนื้อหาบางหัวข้อ ในแบบเรียนจะต้องตัดทอนหรือขยายเพิ่มเติม ผู้บริหารต้อง รับทราบการเปลี่ยนแปลงบางอย่างและให้การสนับสนุน เป็นต้น ในขั้นการวางแผนจะมีการ ประกัษณ์ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง การใช้แนวคิด วิเคราะห์สิ่งเกี่ยวข้องกับปัญหา จะช่วยให้มองเห็น สภาพการณ์ของปัญหาชัดเจนขึ้น

2. ขั้นปฏิบัติการ (Act) เป็นการนำแนวคิดที่มีการกำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผน มาดำเนินการลงมือปฏิบัติ ใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ประกอบกันไปด้วย โดยรับฟังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อื่น ๆ จากการปฏิบัติจะเป็นการมองย้อนกลับว่า แผนที่วางไว้นั้นสมเหตุสมผลกับการปฏิบัติได้จริง มากน้อยเพียงใด และอาจจะมีอุปสรรคอื่น ๆ มาเกี่ยวข้องโดยไม่คาดคิดซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ฉะนั้นแผนงานที่กำหนดไว้อาจยืดหยุ่นได้ โดยผู้วิจัยต้องใช้วิจารณญาณและการตัดสินใจ ที่เหมาะสมและมุ่งสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

3. ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) ขณะที่การวิจัยดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้ เป็นเรื่องแน่นอนว่าสภาพการณ์จริงนั้นต้องมีความไม่ราบรื่น อุปสรรคและมีการขัดข้องบางประการ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องใช้การสังเกตการณ์ควบคู่ไปด้วย ควรมีการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่าง ระมัดระวังด้วยความใจกว้าง พร้อมกับจดบันทึกสิ่งที่สังเกต ทั้งที่เกิดขึ้น ทั้งสิ่งที่ไม่ได้คาดหวัง สิ่งที่ต้องทำการสังเกต คือ กระบวนการของการปฏิบัติการ (The Process) ผลของการปฏิบัติการ (The Effect of Action) ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจก็ได้และสภาพการณ์แวดล้อมและข้อจำกัด ของการปฏิบัติการ การสังเกตการณ์นี้รวมถึงการรวบรวมผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติทั้งโดยการเห็นด้วย ควรได้ฟัง และการใช้เครื่องมือ แบบทดสอบวัดผลออกมาในเชิงตัวเลข หรือใช้แบบสำรวจ แบบสอบถาม วัดสิ่งที่ต้องการทราบการเปลี่ยนแปลงด้วย ขณะที่การปฏิบัติการวิจัยกำลังดำเนินงานควบคู่กับการใช้ การสังเกตผลการปฏิบัตินั้น ควรเลือกใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมช่วย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ซึ่งมีหลายวิธี เช่น การจดบันทึกสะสม การใช้บันทึกภาคสนาม การวิเคราะห์เอกสาร การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การใช้เครื่องบันทึกเสียง การใช้ แบบทดสอบ เป็นต้น

4. **ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect)** คือ การประเมินหรือการตรวจสอบกระบวนการ ปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้อง ตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ของโรงเรียน และ ของระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่ โดยผ่านการอภิปรายปัญหา เป็นพื้นฐานข้อมูลที่น่าไปสู่ การปรับปรุง และการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

จากการศึกษาขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ สรุปได้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. **ขั้นวางแผน (Plan)** เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาที่ต้องการมีการแก้ไข 2. **ขั้นปฏิบัติ (Act)** เป็นการนำกิจกรรมในขั้นวางแผนมาดำเนินการลงมือปฏิบัติ 3. **ขั้นสังเกต (Observe)** เป็นขั้นสังเกต กระบวนการของการปฏิบัติ และ 4. **ขั้นสะท้อนผล (Reflect)** เป็นการประเมินหรือตรวจสอบ กระบวนการปัญหาแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปสู่กระบวนการปรับปรุงและวางแผน

2.7 บริบทของสถานศึกษา

2.7.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียน

2.7.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อโรงเรียน โรงเรียนวชิรวิทย์ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 รหัสไปรษณีย์ 44120 โทร. 043799372 โทรสาร : 043799373

ชื่อผู้อำนวยการโรงเรียน นายมณูญ เพชรมีแก้ว

ชื่อรองผู้อำนวยการโรงเรียน ว่าที่ ร.อ.สุรเชษฐ์ โคตรพัฒน์

ชื่อรองผู้อำนวยการโรงเรียน นายวัชรินทร์ ดิดวงษา

ชื่อรองผู้อำนวยการโรงเรียน นางสาวธนาวดี แสนพิณิจ

เปิดสอนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย

2.7.1.2 จำนวนครูทั้งหมด 138 คน ชาย 54 คน หญิง 84 คน

2.7.1.3 จำนวนนักการภารโรงทั้งหมด 9 คน ชาย 5 คน หญิง 4 คน

2.7.1.4 จำนวนนักเรียน ทั้งหมด 3,172 คน ชาย 1,269 คน หญิง 1,903 คน

2.7.1.5 อัตราส่วนระหว่างจำนวนครูต่อนักเรียน ประมาณ 1 ต่อ 23

2.7.2 บริบทของโรงเรียน

โรงเรียนวชิรวิทย์ มีพื้นที่ทั้งหมด 42 ไร่ 40 ตารางวา เป็นที่ดินของกรมธนารักษ์ ตั้งอยู่ติดถนน สายวาปีปทุม-มหาสารคาม เลขที่ 303 หมู่ 25 ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

2.7.3 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

โรงเรียนวชิรวิทย์เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งแรกของอำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม ปัจจุบันจัดอยู่ในประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ รูปแบบสหศึกษา ทำการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 มีจำนวนนักเรียนกว่า 3,000 คน และบุคลากรทางการศึกษาอีกกว่า 150 คน โดยมีเนื้อที่ 42 ไร่ 40 ตารางวา

โรงเรียนวชิรวิทย์ ตั้งอยู่ที่ถนนมหาสารคาม - วชิรวิทย์ 303 ม.25 ต.หนองแสง อ.วชิรวิทย์ จ.มหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนวชิรวิทย์ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2492 เปิดทำการเรียนการสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2492 โดยอาศัยสถานที่โรงเรียนบ้านหนองแสง(วชิรวิทย์) ซึ่งเป็นโรงเรียนประชาบาลประจำอำเภอ (ปัจจุบัน คือ โรงเรียนอนุบาลวชิรวิทย์) เปิดทำการสอน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 45 คน โดยมีนายจาง ภาณุตานนท์ เป็น ครูใหญ่

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ จัดสรรงบประมาณ ให้ก่อสร้างอาคารเรียนถาวร จำนวน 1 หลัง มีลักษณะเป็นอาคารไม้ใต้ถุนสูง จำนวน 6 ห้องเรียน เป็น งบประมาณทั้งสิ้น 150,000 บาท บนเนื้อที่ 42 ไร่ 40 ตารางวา ติดถนนวชิรวิทย์-มหาสารคาม เปิดใช้อาคารเรียน เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2493

ในปีการศึกษา 2503 ได้เปิดทำการสอนตามหลักสูตรวิชา สามัญพุทธศักราช 2503 หลังจากนั้น ในปีการศึกษา 2504 ได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ตามแผนการศึกษาชาติ จากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4,5,6 เป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,2,3 ออกปีละชั้น จนกระทั่งสิ้นสุดในปีการศึกษา 2506

ในปีการศึกษา 2521 โรงเรียนเปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และเปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โดยเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวชิรวิทย์เป็นโรงเรียนเครือข่าย การใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ปีการศึกษา 2546 ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระดับ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ 175 เขต สำหรับโรงเรียนวชิรวิทย์ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวชิรวิทย์มีห้องเรียน 61 ห้องเรียน โดยจัดเป็นช่วงชั้นที่ 3(ม1-3) จำนวน 29 ห้องเรียน (10 - 10 - 9) และช่วงชั้นที่ 4(4 - 6) จำนวน 30 ห้องเรียน (10 - 10 - 10) แยกเป็นนักเรียนชาย 1,109 คน นักเรียนหญิง 1,551 คน รวมทั้งสิ้น 2,827คน ครู-อาจารย์ 120 คน

ชาย 57 คน หญิง 63 คน ลูกจ้างประจำ รวมทั้งสิ้น 18 คน (หัวหน้าหมวดอาคารสถานที่ 1 คน
นักการภารโรง 13 คน ยาม 3 คน คณงาน 1 คน)

ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนวชิรวิทย์ได้รับคัดเลือก จากกระทรวงศึกษาธิการให้รับรางวัล
โรงเรียนพระราชทาน ประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ เข้ารับพระราชทานรางวัลจาก
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นเกียรติประวัติสูงสุดของสถานศึกษา
แผนจัดชั้นเรียนเป็น 12-10-10/12-10-10 รวม 64 ห้อง เรียนนักเรียนจำนวน 3,028 คน

ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนวชิรวิทย์ ได้รับคัดเลือกเข้าโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล
(World - Class Standard School) ซึ่งเป็น 1 ใน 500 โรงเรียนทั่วประเทศ

ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนวชิรวิทย์มีห้องเรียน 76 ห้องเรียน โดยจัดเป็นช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)
จำนวน 38 ห้องเรียน (14 - 12 - 12) และช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - 6) จำนวน 38 ห้องเรียน (14 - 12 - 12)
มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 3,200 คน

2.7.4 วิสัยทัศน์ / เป้าประสงค์ของสถานศึกษา

2.7.4.2 วิสัยทัศน์

โรงเรียนวชิรวิทย์ ชุมชนเกื้อกูล เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ควบคู่คุณธรรม น้อมนำ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีชื่อเสียงด้านวิชาการ ผลงานเป็นเลิศ เชิดชูความเป็นไทย
ก้าวไกลสู่สากล ภายในปี 2563

2.7.4.2 เป้าประสงค์ (Goal)

- 1) เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนวชิรวิทย์ได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ รักการเรียนรู้
มีความเป็นไทย มีความรู้ก้าวสู่คุณภาพตามมาตรฐานสากล
- 2) เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพพลานามัยที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม
ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และตระหนักในคุณค่าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา ประเทศชาติ มีเจตคติที่ดีต่อพลโลก ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

2.7.4.3 ปรัชญาของโรงเรียน

“กลยา ณ การี กลยานิ ปาปการี จ ปापकि”

“ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

2.7.4.4 ตราสัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

ดอกบัว เป็นดอกไม้ที่สูงค่า อันเป็นสัญลักษณ์แทนปัญญา ความศรัทธาและความพากเพียร

2.7.4.5 คำขวัญของโรงเรียน "เรียนดี มีพลานามัย ใฝ่คุณธรรม"

2.7.4.6 อัตลักษณ์ของโรงเรียน "ลูกเขียวเหลือง เป็นคนดี น้องพี่ผูกพัน"

2.7.4.7 สีประจำโรงเรียน

สีเขียว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์และความเจริญงอกงาม

สีเหลือง หมายถึง ความอบอุ่นอันไพบุลย์ ความศรัทธา ความผาสุก ความรุ่งเรือง

2.7.4.8 อักษรย่อของโรงเรียน "ว.ท."

2.7.4.9 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน "มีคุณธรรม นำวิชา พัฒนาสังคม

นิยมไทย ใส่ใจสุขภาพ"

2.7.5 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา

2.7.5.1 กลุ่มบริหารงานวิชาการ

- 1) งานพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา
- 2) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 3) งานทะเบียนวัดผล ประเมินผลและเทียบโอน
- 4) งานส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ
- 5) งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 6) งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 7) งานนิเทศการศึกษา
- 8) งานประสานความร่วมมือทางวิชาการ
- 9) งานรับนักเรียน
- 10) งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 11) งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
- 12) งานพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- 13) งานพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 14) งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2.7.5.2 กลุ่มบริหารงานบุคคล

- 1) งานวางแผนอัตรากำลัง
- 2) งานสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง
- 3) งานส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ
- 4) งานวินัยและการรักษาวินัย
- 5) งานแผนงาน
- 6) งานตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงาน
- 7) งานขอจัดตั้งงบประมาณ
- 8) งานบริหารพัสดุและสินทรัพย์
- 9) งานบริหารการเงินการบัญชี
- 10) งานระดมทรัพยากรและการลงทุนการศึกษา
- 11) งานสวัสดิการโรงเรียน
- 12) งานยานพาหนะ
- 13) งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2.7.5.3 กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

- 1) งานปกครองนักเรียน
- 2) งานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
- 3) งานคณะกรรมการนักเรียน
- 4) งานเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน
- 5) งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และ ค่านิยมอันพึงประสงค์
- 6) งานส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน
- 7) งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 8) งานเสริมสร้างประชาธิปไตย
- 9) งานแนะแนวการศึกษา
- 10) งานกีฬาและนันทนาการ
- 11) งานรักษาความปลอดภัย
- 12) งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2.7.5.4 กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษา

1) งานห้องสมุด	6) งานอนามัยโรงเรียน
2) งานโภชนาการ	7) งานประชาสัมพันธ์

3) งานศูนย์ป้องกันสารเสพติด	8) งานแนะแนวสุขภาพจิตวัยรุ่น
4) งานสหกรณ์ร้านค้า	9) งานสมาคมศิษย์เก่า
5) งานประกันคุณภาพการศึกษา	10) งานสารสนเทศ

2.7.5.5 กลุ่มงานบริหารทั่วไป

- 1) งานจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร
- 2) งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) งานประสานราชการกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
- 4) งานจัดระบบควบคุมดูแลในหน่วยงาน
- 5) งานประสานและพัฒนาเครือข่ายชุมชน
- 6) งานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 7) งานบริการสาธารณะ
- 8) งานอนามัยโรงเรียน
- 9) งานโภชนาการ
- 10) งานระบบสาธารณูปโภค
- 11) งานประชาสัมพันธ์
- 12) งานโสตทัศนูปกรณ์และเทคโนโลยี
- 13) งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2.7.6 สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

มีคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (PC) เพื่อจัดการเรียนการเรียนรู้ โดยใช้ E-book, E-learning, EDLTV มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย (Wi-Fi) ครอบคลุมพื้นที่ในโรงเรียน จัดสร้างห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้อาเซียนศึกษา

2.7.7 อื่น ๆ

มีโครงการพัฒนายกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิเช่น การส่งเสริมการอ่าน ตะลุยโจทย์ทั่วทิศพิชิต O-NET, GAT, PAT สอบ Pre-ONET, การจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร, การวิเคราะห์หลักสูตร และตัวชี้วัดเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการอบรมเทคนิคการสอน อุปกรณ์ต่าง ๆ มีการจัดตั้งระบบข้อมูลสารสนเทศ มีวารสารประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้น (โรงเรียนวาปีปทุม, 2561, น. 24-30)

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

ดรินกรณีย์ รัตนศรี (2553, น. 85) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ในชั้นทุกขั้ได้ระดับดี ขึ้นสมุทัย ขึ้นนิโรธ ขึ้นมรรคได้ระดับพอใช้ และในภาพรวมได้ระดับดี และนักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

มัศยา แสนสม (2555, น. 119) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอนแบบอริยสัจสี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการ สอนแบบอริยสัจสี่ 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกศสรินทร์ ใจศิริ (2556, น. 45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับอริยสัจ 4 เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบทักษะการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) คู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับอริยสัจ 4 มีค่าดัชนีประสิทธิผลซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ .50 ขึ้นไป 2) นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยคู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับอริยสัจ 4 มีความรับผิดชอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยคู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับอริยสัจ 4 มีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มะลิ จันทร์ศรี (2556) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระ

เศรษฐศาสตร์ หลังเรียนไม่น้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มนตรี กรมท่ามา (2556) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทานางแนววิทยายน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่ นักเรียนร้อยละ 73.17 มีผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 72.52 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 70 มีผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่นักเรียนร้อยละ 70.73 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 74.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป

อัญไอรินทร์ ราชวงศ์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ตามวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 21.20 คิดเป็นร้อยละ 53.00 และคะแนน เฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.80 คิดเป็นร้อยละ 82.00 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

เขมปรีตร ขุนราชเสนา (2557 น. 47-48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจสี่ผ่านสื่อ Social Media ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทุกคนมีคะแนนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 11 ถึง 31 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 18.25 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 36.83 มีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 37.16 ซึ่งมีค่าร้อยละมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 25 และเมื่อเปรียบเทียบค่าร้อยละ ความก้าวหน้าระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า คะแนนเฉลี่ยของเพศหญิงมีค่ามากกว่าเพศชาย โดยนักศึกษาเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.20 และนักศึกษาเพศชาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.64 และผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ อริยสัจสี่ร่วมกับสื่อ Social Media ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดทั้งกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 มีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.47

บงกชรัตน์ สมานสินธุ์ (2557, น. 76) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Williams (2003, pp. 185–187) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเขียนตามขั้นตอนกระบวนการแก้ปัญหาว่า สามารถช่วยเสริมการทำงานแก้ปัญหาได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังเริ่มต้นเรียนพีชคณิต จำนวน 42 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 22 คนและกลุ่มควบคุม 20 คน กลุ่มทดลองเรียนโดยใช้การเขียนตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหา ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนโดยใช้การแก้ปัญหตามขั้นตอนแต่ไม่ต้องฝึกเขียน มีการทดลองทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองสามารถทำงานแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม และนักเรียนกลุ่มทดลองมีการเขียนตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาได้เร็วกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม จากการสัมภาษณ์นักเรียนในกลุ่มทดลอง พบว่านักเรียนจำนวนร้อยละ 75 มีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนและนักเรียนจำนวนร้อยละ 80 บอกว่ากิจกรรมการเขียนจะช่วยให้เขาเป็นนักแก้ปัญหาที่ดีขึ้นได้

Dallas (อ้างถึงใน พรศรี อุ๋นตุ้ม, 2558, น. 54) ศึกษาวิธีการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่อาศัยแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ซึ่งกำหนดให้นักเรียนค้นหาคำนิยามจากการลงมือทำ ปฏิบัติการและสร้างความหมายจากประสบการณ์เหล่านั้น ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน โดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีแรงจูงใจต่อความพึงพอใจมากขึ้น

Chang (อ้างถึงใน พรศรี อุ๋นตุ้ม, 2558, น. 54) ศึกษาเปรียบเทียบการสอนระหว่างการสอนที่เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กับการเรียนการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีความพึงพอใจต่อทักษะการคิดของผู้เรียนจากการวิจัยที่กล่าวมาสามารถสรุปสาระสำคัญจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้หลายด้าน เช่น ความคิดในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม ความสามารถในการแก้ปัญหา พัฒนาพฤติกรรมด้านการเรียนและด้านความประพฤติตนให้ถูกต้องเหมาะสม นักเรียนมีความสนใจ พยายามในการเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น ทำให้การเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อดูว่าผลการวิจัย
จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นประการใด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย
4. วิธีการดำเนินการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ที่ขาดทักษะการคิดแก้ปัญหา และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 10 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน ใช้เวลาในการสอน 8 ชั่วโมง

3.2.2 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.2.4 แบบบันทึกอนุทิน

3.2.5 แบบสัมภาษณ์

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแบบอริยสัจ 4 จำนวน 8 แผน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อกำหนดโครงสร้างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และคาบเวลาการสอน

3.3.1.2 ศึกษาทฤษฎี หลักการแนวคิดและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.1.3 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา และเวลาเรียน

3.3.1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 โดยมีลำดับขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุปและประเมินผล จำนวนทั้งสิ้น 8 แผน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้และเวลาเรียน เรื่อง อริยสัจ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วงจรปฏิบัติการที่ 1)

แผนการจัดการเรียนรู้	สาระสำคัญ	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
1. หลักธรรม: ชั้น 5	ได้แก่ รูปชั้น 5 เวทนาชั้น 5 สัญญาชั้น 5 สังขารชั้น 5 และวิญญาณชั้น 5 เป็นหลักธรรมที่สรุปลงในอริยสัจสี่ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เรารู้เท่าทันตามสภาพความเป็นจริง แล้วละวางไม่ยึดติด	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์เชื่อมโยง หลักธรรม : ชั้น 5 กับอริยสัจ 4 และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	1
2. หลักธรรม: โลกธรรม 8	โลกธรรม 8 หมายถึง ธรรมดาของโลก และเป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกและการรับรู้ของมนุษย์ ทั้งในด้านบวกและลบ มี 4 คู่ คือ ได้ลาภ-เสียลาภ, ได้ยศ-เสียยศ, การสรรเสริญ-การนินทา, สุข-ทุกข์	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์เชื่อมโยง หลักธรรม : โลกธรรม 8 และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	1

(ต่อ)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

แผนการจัด การเรียนรู้	สาระสำคัญ	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา/ ชั่วโมง
3. หลักธรรม: วิตก 3	วิตก 3 ได้แก่ กุศลวิตก,อกุศลวิตก หมายถึง ความคิดในทางที่ดีและไม่ดีเป็นหลักธรรมที่สรุปลง ในสมุทัย	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม: วิตก 3 และนำไปประยุกต์ใช้ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	1
4. หลักธรรม: นियาม 5	นियาม 5 ได้แก่ อุดุนิยาม, พีชนิยาม, จิตนิยาม, กรรม นิยาม, ธรรมนิยาม หมายถึง กฎที่ควบคุมความ เป็นไปในธรรมชาติ	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : นियาม 5 และนำไปประยุกต์ใช้ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	
	ทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ครั้งที่ 1		1
	รวมเวลาวงจรถูกปฏิบัติที่ 1		5

ตารางที่ 3.2

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้และเวลาเรียน
เรื่อง อริยสัจ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (วงจรถูกปฏิบัติที่ 2)

แผนการจัด การเรียนรู้	สาระสำคัญ	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา/ ชั่วโมง
5. หลักธรรม: ภavana 4	ภavana 4 ได้แก่ กายภavana คือ การพัฒนาทาง กาย, ศิลภavana คือ การพัฒนาทางศีล, จิตต ภavana คือ การพัฒนาทางจิตและปัญญา ภavana คือ การพัฒนาทางปัญญา	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : ภavana 4 และนำไปประยุกต์ใช้ แก้ปัญหาในชีวิต ประจำวันได้	1
6. หลักธรรม: วิมุตติ 5	วิมุตติ 5 คือ ความหลุดพ้นจากกิเลส มี 5 ประการ วิกขัมภนวิมุตติ, ตทังควิมุตติ, สมุจเฉทวิมุตติ, ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ, นิสสรณ วิมุตติ	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : วิมุตติ 5 และนำไปประยุกต์ใช้ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	1
7. หลักธรรม: พละ 5	พละ 5 ได้แก่ ศรัทธา คือ ความเชื่อ วิริยะ คือ ความเพียร สติ คือ ความระลึกได้สมาธิ คือ ความตั้งมั่นแห่งจิตและปัญญา คือ ความรอบรู้	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : พละ 5 และนำไปประยุกต์ใช้ แก้ปัญหาในชีวิต ประจำวันได้	1

(ต่อ)

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

แผนการจัดการ การเรียนรู้	สาระสำคัญ	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา/ ชั่วโมง
8. หลักธรรม: วุฒิชธรรม 4	วุฒิชธรรม 4 มี 4 ประการ คือ สัปปุริสสังเสวะ การคบหาสัตบุรุษ, สัทธัมมัสสวนะ ธรรม, โยนิโสมนสิการ คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี, ธัมมานุสम्मปฏิบัติปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลักชาวพุทธ	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : วุฒิชธรรม 4 และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	1
	ทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ครั้งที่ 2 และทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		1
	รวมเวลาวางจรรยาปฏิบัติที่ 2		5

3.3.1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้พิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงพร้อมแล้วพร้อมแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1) อาจารย์ ดร.อพันธ์ พูลพุทธา วุฒิศึกษา (ปร.ด.) สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

2) อาจารย์ ดร.ธัญลักษณ์ เขจรภักดิ์ วุฒิศึกษา (ค.ด.) หลักสูตรและการเรียนการสอน อาจารย์ประจำสาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน

3) คุณครูรัตดา แสงโทโพ วุฒิศึกษา (วท.ม.) สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3.3.1.7 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งเป็นคะแนนที่คำนวณจากแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ และพิจารณาระดับ คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, น. 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการประเมินต้องมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 - 5.00 จึงถือว่าเป็นแผนการจัด

การเรียนรู้ที่ใช้ได้

3.3.1.8 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้ปรับตามข้อเสนอแนะ ได้ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่ 4.33 - 5.00

3.3.1.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับที่แก้ไขสมบูรณ์ ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

3.3.2 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาคือ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งประเด็นคำถามในแต่ละสถานการณ์ ออกเป็น 10 สถานการณ์ ต้องการใช้จริง 20 ข้อ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.3.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดแก้ปัญหา ในกลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา (สุวิทย์ มูลคำ, 2551, น. 1-156)

3.3.2.2 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา (ชวลิต ชูกำแหง, 2551, น. 1-175)

3.3.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหาประกอบด้วยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา จำนวน 2 ชุด ๆ ละ 5 สถานการณ์ ตามขั้นตอนการคิดแก้ปัญหา ดังนี้ 1) การระบุปัญหา เป็นการระบุสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยกำหนดปัญหาให้ถูกต้องชัดเจน 2) การวิเคราะห์ปัญหา ความสามารถในการระบุสาเหตุที่เป็นไปได้ที่ทำให้เกิดปัญหา 3) การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา เป็นการพิจารณาว่าจะสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการใด จะแก้ปัญหายังไง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ระบุไว้ได้อย่างชัดเจน 4) การตรวจสอบผลลัพธ์ ความสามารถในการอธิบายได้ว่าผลที่เกิดขึ้นจากการกำหนดวิธีการแก้ปัญหานั้นสอดคล้องกับปัญหาที่ระบุไว้หรือไม่ หรือผลที่ได้จะเป็นอย่างไรแล้วเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 3 หมายถึง ดี
- 2 หมายถึง พอใช้
- 1 หมายถึง ปรับปรุง

โดยเกณฑ์การประเมิน มีดังนี้

- ร้อยละ 81 – 100 หมายถึง มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีมาก
- ร้อยละ 61 – 80 หมายถึง มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี
- ร้อยละ 41 – 60 หมายถึง มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
- ร้อยละ 21 – 40 หมายถึง มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับพอใช้
- ร้อยละ 1 – 20 หมายถึง มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับปรับปรุง

3.3.2.4 สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมจุดประสงค์และทักษะการคิดแก้ปัญหา และนำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ความชัดเจนของข้อคำถามและคำตอบที่เป็นตัวเลือก ความสอดคล้อง และความครอบคลุมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งความซ้ำซ้อนของประเด็นตัวเลือกที่เป็นคำตอบ

3.3.2.5 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้

3.3.2.6 นำแบบทดสอบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์

3.3.2.7 นำผลการประเมินที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ซึ่งแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.66 - 1.00

3.3.2.8 นำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/9 จำนวน 34 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวาปีปทุม

3.3.2.9 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) หรือ KR 20 และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ทำยวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.98 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.66 ถึง 0.89 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ทำยวงจรปฏิบัติการที่ 2 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่ามีค่าระหว่าง 0.68 ถึง 0.95

3.3.2.10 จัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เครื่องมือที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ต้องการใช้จริง 40 ข้อ โดยแบ่งเป็นใช้จริงในเนื้อหาของจรปฏิบัติกรที่ 1 จำนวน 20 ข้อ และใช้จริงในเนื้อหาของจรปฏิบัติกรที่ 2 จำนวน 20 ข้อ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.3.3.1 ศึกษาหลักสูตรคู่มือครูและหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวิธีการหาอำนาจจำแนก ความยาก ความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3.3.2 วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวาปีปทุม

3.3.3.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้และจำนวนของข้อสอบ ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้และจำนวนของข้อสอบ

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนข้อสอบ	
		จำนวนที่สร้าง	จำนวนที่ต้องการใช้จริง
วงจรปฏิบัติกรที่ 1			
1. หลักธรรม: ชั้น 5	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์เชื่อมโยงหลักธรรม : ชั้น 5 กับอริยสัจสี่ และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	8	5
2. หลักธรรม: โลกธรรม 8	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์เชื่อมโยงหลักธรรม : โลกธรรม 8 และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	8	5
3. หลักธรรม: วิตก 3	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม: วิตก 3 และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	7	5
4. หลักธรรม: นิยาม 5	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม: นิยาม 5 และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	7	5
รวม		30	20

(ต่อ)

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนข้อสอบ	
		จำนวน ที่สร้าง	จำนวน ที่ต้องการใช้จริง
วงจรปฏิบัติการที่ 2			
5. หลักธรรม : ภavana 4	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : ภavana 4 และนำไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	8	6
6. หลักธรรม : วิมุตติ 5	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : วิมุตติ 5 และนำไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	7	4
7. หลักธรรม : พละ 5	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : พละ 5 และนำไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	7	4
8. หลักธรรม: วุฒิชรรณ 4	รู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : วุฒิชรรณ 4 และนำไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	8	6
รวม		30	20

3.3.3.4 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบ และนำแบบทดสอบทั้งหมดที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้

3.3.3.5 นำแบบทดสอบไปหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับผลการเรียนรู้ (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม

3.3.3.6 นำข้อมูลการหาค่าความสอดคล้องหรือค่า IOC มาวิเคราะห์โดยเลือกแบบทดสอบข้อที่ผ่านเกณฑ์ ตั้งแต่ 0.5-1.00 ให้เป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.66-1.00

3.3.3.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/9 จำนวน 34 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวาปีปทุมที่เคยเรียนเนื้อหาเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3.3.3.8 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาความเที่ยงตามวิธีของโลเวท (Lovett Reliability) (อรัญ ชุกกระเดื่อง, 2557, น. 45) และค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (B) ตามวิธีของเบรนแนน (Brennan) โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีความเที่ยงแบบโลเวท (Lovett Reliability) เท่ากับ 0.65 มีค่าความยาก (p) มีค่าระหว่าง 0.30 ถึง 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (B) มีค่าระหว่าง 0.22 ถึง 0.78 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้ ท้ายวงจรปฏิบัติการที่ 2 ค่าความเที่ยงแบบโลเวท (Lovett Reliability) เท่ากับ 0.80 ค่าความยาก(p) มีค่าระหว่าง 0.30 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (B) มีค่าระหว่าง 0.22 ถึง 0.78

3.3.3.9 ดำเนินการปรับแก้ไขข้อสอบและจัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลต่อไป

3.3.4 แบบบันทึกอนุทิน

เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อบันทึกการเรียนรู้ ที่สะท้อนการจัดกระบวนการเรียนการสอน ของครูผู้สอนจากนักเรียน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างเรียนโดยที่ครูผู้สอนไม่สามารถรู้ได้ ว่าผู้เรียนคนใดเป็นผู้เขียน จะทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เพื่อการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปโดยมีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

3.3.4.1 กำหนดขอบข่ายที่ต้องการให้ผู้เรียนบันทึก

3.3.4.2 ออกแบบหัวข้อตามขอบข่ายที่ได้วางไว้

3.3.4.3 นำแบบบันทึกอนุทินของผู้เรียนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

3.3.4.4 ปรับปรุงแก้ไขบันทึกอนุทินตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการสะท้อนผล การปฏิบัติการต่อไป

3.3.5 แบบสัมภาษณ์

สร้างแบบสัมภาษณ์สัมภาษณ์ครูประจำวิชาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับทักษะ การคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายและแนวทางในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

3.3.5.1 กำหนดขอบข่ายในการสัมภาษณ์ครูประจำวิชา

3.3.5.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ครูประจำวิชาตามขอบข่ายและประเด็นที่กำหนด

3.3.5.3 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณา ตรวจสอบ และให้ ข้อเสนอแนะ

3.3.5.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึง นำไปใช้จริง

3.4 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 10 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวทางของ เคมมิส และแมคคาการ์ต ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Act) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งมีการดำเนินการ 2 วงจรปฏิบัติการ ดังนี้

3.4.1 วงจรปฏิบัติการที่ 1 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการสอน 4 ชั่วโมง คือแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องหลักธรรม: ชั้น 5, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องหลักธรรม: โลกธรรม 8, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องหลักธรรม: วิตก 3, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องหลักธรรม: นิยาม 5 โดยมีตารางแผนปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4

แผนปฏิบัติงานในวงจรปฏิบัติการที่ 1

แผนที่	จุดประสงค์	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1	นักเรียนรู้และเข้าใจ วิเคราะห์ เชื่อมโยงหลักธรรม : ชั้น 5 กับอริยสัจสี่ และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	แบบบันทึกแผน หลังสอน, แบบบันทึกอนุทิน	สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และ ผลการบันทึก อนุทิน	วิเคราะห์หาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและจากการบันทึกหลังสอน เพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงในแผนฯต่อไป
2	นักเรียนรู้และเข้าใจ วิเคราะห์ เชื่อมโยงหลักธรรม : โลกธรรม 8 และนำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	แบบบันทึกแผน หลังสอน, แบบบันทึกอนุทิน	สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และ ผลการบันทึก อนุทิน	วิเคราะห์หาปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและจากการบันทึกหลังสอน เพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงในแผนฯต่อไป

(ต่อ)

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

แผนที่	จุดประสงค์	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
3	นักเรียนรู้และเข้าใจ วิเคราะห์ หลักการ: วิตก 3 และ นำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ในชีวิตประจำวันได้	แบบบันทึกแผน หลังสอน, แบบบันทึกอนุทิน	สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และ ผลการบันทึก อนุทิน	วิเคราะห์หาปัญหาในการ จัดการเรียนการสอนและ จากการบันทึกหลังสอน เพื่อให้ได้สารสนเทศในการ ปรับปรุงในแผนฯต่อไป
4	นักเรียนรู้และเข้าใจ วิเคราะห์ หลักการ: นิยาม 5 และ นำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหา ในชีวิตประจำวันได้	แบบบันทึกแผน หลังสอน, แบบบันทึกอนุทิน	สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และ ผลการบันทึก อนุทิน	วิเคราะห์หาปัญหาในการ จัดการเรียนการสอนและ จากการบันทึกหลังสอน เพื่อให้ได้สารสนเทศในการ ปรับปรุงในแผนฯต่อไป
หลังจบวงจรปฏิบัติการที่ 1		แบบทดสอบ ทักษะการคิด แก้ปัญหา	ทดสอบทักษะ การคิด แก้ปัญหา	วิเคราะห์การคิดแก้ปัญหาจาก แบบทดสอบ

3.4.1.1 ขั้นวางแผน (Plan)

1) สสำรวจสภาพปัญหาของผู้เรียน รวมถึงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุมที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562
และสังเกตผู้เรียนในขณะจัดการเรียนการสอน

2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับทักษะการคิดแก้ปัญหา การสร้าง
เครื่องมือวิจัย และการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

3) สร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 แบบทดสอบ
วัดทักษะการคิดแก้ปัญหา แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ แบบบันทึกอนุทิน และแบบสัมภาษณ์

3.4.1.2 ขั้นปฏิบัติ (Act)

จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 กับกลุ่มเป้าหมาย ตามแผน
การจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ทั้ง 4 แผน

3.4.1.3 ขั้นสังเกต (Observe)

1) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการบันทึกอนุทิน และผลจาก
การทำใบกิจกรรมของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง

2) วัดทักษะการคิดแก้ปัญหากับกลุ่มเป้าหมายหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการเรียน
การสอนในวงจรปฏิบัติการที่ 1

3.4.1.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect)

วิเคราะห์ ประเมินผล และตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวม ซึ่งปัญหาที่พบคือเรื่องเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ทัน เพราะนักเรียนมาสาย แนวทางการพัฒนาปรับปรุง แผนการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 คือ ครูผู้สอนได้ตัดไปกิจกรรมในส่วนที่เป็นเนื้อหาออก แล้วนำไปกิจกรรมที่เป็นสถานการณ์มาให้ให้นักเรียนทำเพื่อให้กระชับเวลา และเพื่อให้เกิดทักษะการคิดแก้ปัญหาต่อไป

3.4.2 วงจรปฏิบัติการที่ 2 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการสอน 4 ชั่วโมง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องหลักธรรม : ภาวนา 4, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องหลักธรรม : วิมุตติ 5, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่องหลักธรรม : พละ 5, แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องหลักธรรม : จุติธรรม 4 โดยมีตารางแผนปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5

แผนปฏิบัติงานในวงจรปฏิบัติการที่ 2

แผนที่	จุดประสงค์	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
5	นักเรียนรู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : ภาวนา 4 และนำไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้	แบบบันทึกแผน หลังสอน, แบบบันทึก อนุทิน	สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และผล การบันทึกอนุทิน	วิเคราะห์หาปัญหาในการจัดการ เรียนการสอนและจากการบันทึก หลังสอนเพื่อให้ได้สารสนเทศใน การปรับปรุงในแผนฯต่อไป
6	นักเรียนรู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : วิมุตติ 5 และนำไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้	แบบบันทึกแผน หลังสอน, แบบบันทึก อนุทิน	สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และผล การบันทึกอนุทิน	วิเคราะห์หาปัญหาในการจัดการ เรียนการสอนและจากการบันทึก หลังสอนเพื่อให้ได้สารสนเทศใน การปรับปรุงในแผนฯต่อไป
7	นักเรียนรู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม : พละ 5 และนำไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้	แบบบันทึกแผน หลังสอน, แบบบันทึก อนุทิน	สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และผล การบันทึกอนุทิน	วิเคราะห์หาปัญหาในการจัดการ เรียนการสอนและจากการบันทึก หลังสอนเพื่อให้ได้สารสนเทศใน การปรับปรุงในแผนฯ ต่อไป

(ต่อ)

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

แผนที่	จุดประสงค์	เครื่องมือ	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
8	<p>นักเรียนรู้และเข้าใจ วิเคราะห์หลักธรรม: วุฒิ ธรรม 4 และนำไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาใน ชีวิตประจำวันได้ หลังจบวงจรที่ 2</p>	<p>แบบบันทึกแผน หลังสอน, แบบบันทึกอนุทิน</p>	<p>สังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้และ ผลการบันทึก อนุทิน</p>	<p>วิเคราะห์หาปัญหาในการ จัดการเรียนการสอนและจาก การบันทึกหลังสอนเพื่อให้ได้ สารสนเทศในการปรับปรุงใน แผนฯต่อไป</p>
		<p>1. แบบทดสอบ วัดทักษะการ คิดแก้ปัญหา</p> <p>2. แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์</p>	<p>1. ทดสอบวัด ทักษะการคิด แก้ปัญหา</p> <p>2. ทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์</p>	<p>1. วิเคราะห์ผลการพัฒนาการ คิดแก้ปัญหาที่เกณฑ์ที่ กำหนดร้อยละ 80</p> <p>2. วิเคราะห์ผลการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับ เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80</p>

ในการดำเนินการวิจัยในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.4.2.1 ขั้นวางแผน (Plan)

ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน จากแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ได้จากการสังเกต บันทึกอนุทิน และการวิเคราะห์บันทึกหลังสอนจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 และสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.4.2.2 ขั้นปฏิบัติ (Act)

จัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แผนที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2

3.4.2.3 ขั้นสังเกต (Observe)

1) สังเกตพฤติกรรม ผลการบันทึกอนุทินและผลจากการทำไปกิจกรรมของผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง

2) วัดทักษะการคิดแก้ปัญหาที่กลุ่มเป้าหมายหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอนครบทุกแผนในวงจรปฏิบัติการที่ 2

3) วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.4.2.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect)

วิเคราะห์ และประเมินผล เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ผู้วิจัยตั้งไว้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

3.5.2 วิเคราะห์ระดับทักษะการคิดแก้ปัญหา หลังสิ้นสุดวงจรปฏิบัติการที่ 1 และ 2 โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาจาก คะแนนร้อยละของช่วงระดับคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ร้อยละ 81 – 100	หมายถึง	มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับ	ดีมาก
ร้อยละ 61 – 80	หมายถึง	มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับ	ดี
ร้อยละ 41 – 60	หมายถึง	มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับ	ปานกลาง
ร้อยละ 21 – 40	หมายถึง	มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับ	พอใช้
ร้อยละ 1 – 20	หมายถึง	มีทักษะการคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับ	ปรับปรุง

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.6.1.1 หาความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา หาค่าเฉลี่ยจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2560, น. 190)

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \quad (3-1)$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ
จุดประสงค์การเรียนรู้

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

3.6.1.2 ค่าความยาก (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรดังนี้ (อรัญ ชูยกระเดื่อง, 2557, น.44)

$$p = \frac{R}{N} \quad (3-2)$$

เมื่อ p แทน ค่าความยากของแบบทดสอบ
R แทน จำนวนคนตอบถูก
N แทน จำนวนคนสอบทั้งหมด

3.6.1.3 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้วิธีของเบรนนัน (Brennan) ใช้สูตรดังนี้ (อพันธ์ พูลพุทธา, 2558, น. 154)

$$B = \frac{U}{N_1} - \frac{L}{N_2} \quad (3-3)$$

เมื่อ B แทน ค่าอำนาจจำแนก
U แทน จำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ที่ถูกต้อง
L แทน จำนวนผู้สอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่ถูกต้อง
N₁ แทน จำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์
N₂ แทน จำนวนผู้สอบไม่ผ่านเกณฑ์

3.6.1.4 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของโลเวทท์ (Lovett) (อรัญ ชูยกระเดื่อง, 2557, น.45)

$$r_{cc} = 1 - \frac{k \sum X_i - \sum X_i^2}{(k-1) \sum (X_i - C)^2} \quad (3-4)$$

เมื่อ r_{cc} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
K แทน จำนวนข้อสอบ
X_i แทน คะแนนสอบของแต่ละคน
C แทน คะแนนจุดตัดการผ่านเกณฑ์

3.6.1.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ดังนี้ (อรัญ ชูยกระเดื่อง, 2557, น. 45)

$$\text{KR 20: } r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum p_i q_i}{S_t^2} \right] \quad (3-5)$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ
	k	แทน	จำนวนข้อสอบ
	p_i	แทน	สัดส่วนคนที่ตอบถูก
	q_i	แทน	$1 - p_i$
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวน

3.6.2 สถิติพื้นฐาน

3.6.2.1 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสาธ เนืองเฉลิม, 2560, น. 224)

จากสูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100 \quad (3-6)$$

เมื่อ	p	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	f	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

3.6.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนโดยคำนวณจากสูตรต่อไปนี้ (ประสาธ เนืองเฉลิม, 2560, น. 224)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n} \quad (3-7)$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลคะแนนรวม
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

3.6.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยคำนวณจากสูตรต่อไปนี้ (ประสาท เนื่องเฉลิม, 2560, น. 228)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}} \quad (3-8)$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ค่าคะแนน
	n	แทน	จำนวนของข้อมูลในกลุ่ม
	Σ	แทน	ผลรวม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักกรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 วงจรปฏิบัติการที่ 1

4.1.1.1 ชั้นวางแผน

1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ประกอบกับการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากนั้นได้นำสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม มาใช้ในการวางแผนและออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มาใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา และจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการนี้เข้ามาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วยทั้งหมด 4 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องหลักกรรม : ชั้น 5

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องหลักกรรม : โลกธรรม 8

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องหลักกรรม : วิดก 3

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หลักกรรม: นิยาม 5

2) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 จากการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่รู้และไม่เข้าใจว่าทักษะการคิดแก้ปัญหาคืออะไร เป็นอย่างไร และจะนำไปใช้ได้อย่างไร ซึ่งนักเรียนมองว่าเป็นเรื่องที่ยากเกินไปกว่าที่จะเข้าใจได้ จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ ทำให้ทักษะนี้ไม่ค่อยจะเกิดขึ้น กอปรกับไม่ค่อยเข้าใจในบริบทของทักษะนี้อยู่แล้วจะให้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันหรือการเรียนการสอนนั้น

เกิดขึ้นได้น้อยมาก และนักเรียนกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการระบุว่าจะอะไรคือปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และผลของการแก้ปัญหา ดังนั้นการที่นักเรียนไม่เข้าใจส่งผลถึงในส่วนของไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือทักษะการคิดแก้ปัญหาดังกล่าว...”

(ครู ก, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2562)

“...นักเรียนบางส่วนมักจะมองว่าทักษะการคิดแก้ปัญหาเป็นเรื่องที่ยากเกินไป จึงทำให้นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจ และไม่ไตร่ตรองข้อมูลที่ทำการศึกษาค้นคว้า ไม่ว่าจะจากแหล่งไหน และจะทำการตัดสินใจสรุปผลทันทีจากข้อมูลดังกล่าว จึงทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่ค่อยถูกต้อง อีกอย่างการที่นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจมันก็จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลงด้วย...”

(ครู ข, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2562)

“...รายวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่เด็กมักจะมีปัญหาเมื่อต้องนำความรู้ที่เรียนไปแก้ปัญหาจริง ๆ เพราะบางครั้งเด็กไม่มีทักษะในการแก้ปัญหาด้วยซ้ำไป ดังนั้นถ้าพูดถึงทักษะในการแก้ปัญหาในรายวิชาพระพุทธศาสนาแล้ว พูดได้ว่าแทบไม่มีเลยก็ว่าได้ และเด็กกลุ่มนี้ก็เป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำด้วย...”

(ครู ค, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2562)

3) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชารายวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ทั้ง 4 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 จากการสัมภาษณ์ พบว่า 1) ชั้นระบุปัญหา ครูผู้สอนต้องอธิบายอย่างชัดเจน สร้างสถานการณ์ให้เห็นผลของการละเลยที่ไม่แก้ปัญหา และโน้มน้าวชักชวนให้เกิดความตระหนัก ส่วนสถานการณ์ที่ครูนำมาควรเป็นปัญหาใกล้ตัวนักเรียนเองหรือปัญหาของสังคมมาให้นักเรียนวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงของชีวิตว่า เกิดมาต้องเจอปัญหาอะไรบ้าง และปัญหาของแต่ละคน แต่ละสังคมเป็นอย่างไร 2) ชั้นวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ครูผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนช่วยกันคิดและแสดงความคิดเห็น ให้นักเรียนระดมความคิดร่วมกันในการหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร โดยให้แต่ละคนยกตัวอย่างของปัญหาและเชื่อมโยงถึงสาเหตุ 3) ชั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา ครูผู้สอนให้นักเรียนแต่ละคนนำเสนอวิธีแก้ปัญหาของตัวเอง โดยครูเป็นผู้สรุปความคิดรวบยอดและให้คนที่ปัญหาใกล้เคียงกัน ร่วมกันเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคการแบ่งงานกันทำและการทำงานกลุ่ม 4) ชั้นตรวจสอบผล

ครูผู้สอนให้นักเรียนบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงของการแก้ปัญหา ให้อภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ข้อมูลที่ได้ แล้วช่วยกันหาข้อสรุป พร้อมทั้งทำแบบทดสอบวัดผล และสอบถามความรู้ ความเข้าใจ โดยครูช่วยเชื่อมโยงอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การที่นักเรียนมีความเข้าใจถึงวิธีการหรือเกิดทักษะ การคิดแก้ปัญหาแล้ว จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเมื่อเทียบกับการสอนแบบวิธีปกติ ซึ่ง สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...การระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไขคือ การที่ครูต้องอภิปรายอย่าง กระจ่างชัดสร้างภาพเหตุการณ์ให้นักเรียนเห็นผลของการละเลยที่ไม่แก้ปัญหา และการโน้มน้าว ชักชวนให้นักเรียนเกิดความตระหนักในการแก้ปัญหา ชั้นวิเคราะห์หาสาเหตุ ครูควรใช้คำถามเร้าให้ ผู้เรียนช่วยกันคิดและแสดงความคิดเห็น ผู้สอนเขียนข้อมูลสาเหตุของปัญหาตามที่ผู้เรียนเสนอให้ การเสนอวิธีแก้ปัญหา ใช้เทคนิคการแบ่งงาน และการทำงานเป็นกลุ่ม และเสนอแนะวิธีการจัดบันทึก ข้อมูล ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนช่วยกันเสนอว่า ควรจะจัดบันทึกข้อมูลอย่างไร การตรวจสอบผล ให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ แล้วช่วยกันลงข้อสรุป โดยผู้สอนช่วย เชื่อมโยงความคิดของผู้เรียนแต่ละคนให้สอดคล้องกัน ถ้านักเรียนเข้าใจถึงวิธีการที่ทำให้เกิดทักษะ การคิดแก้ปัญหาแล้ว รับรองว่าจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นแน่นอน...”

(ครู ก, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2562)

“...ชั้นระบุปัญหา ครูให้นักเรียนมองให้เห็นสภาพความเป็นจริงของ ชีวิตว่าเกิดมาเจอปัญหาอะไรบ้าง และปัญหาของแต่ละคน แต่ละสังคมเป็นอย่างไร ชั้นวิเคราะห์หา สาเหตุ ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา ที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร โดยให้แต่ละคนได้ยกตัวอย่างของปัญหาและเชื่อมโยงถึงสาเหตุ ชั้นเสนอวิธีแก้ปัญหา ครูให้นักเรียนที่ มีปัญหาที่ใกล้เคียงกัน ร่วมกลุ่มกันและช่วยกันหาสาเหตุและการแก้ปัญหาร่วมกันแล้วอภิปราย ชั้นตรวจสอบผล ครูให้นักเรียนอภิปรายหรือทำแบบทดสอบ สอบถามความรู้ความเข้าใจของนักเรียน ซึ่งทักษะจะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้...”

(ครู ข, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2562)

“...ชั้นระบุปัญหา ครูควรนำสถานการณ์ปัญหาของสังคมมาให้นักเรียน วิเคราะห์หรือให้นักเรียนแต่ละคนเขียนปัญหาของตัวเองออกมา ชั้นวิเคราะห์หาสาเหตุ ครูให้นักเรียน ร่วมกันระดมความคิดหาสาเหตุของปัญหา เช่น ปัญหายาเสพติด ให้นักเรียนหาสาเหตุ เช่น กฎหมาย ใช้บังคับไม่ได้ จิตสำนึกของประชาชนในสังคม หรือความบกพร่องของครอบครัว ชั้นเสนอวิธีแก้ปัญหา นักเรียนแต่ละคนนำเสนอวิธีแก้ปัญหาของตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นผู้สรุปความคิดรวบยอด ชั้นตรวจสอบ

ครูให้นักเรียนบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงของปัญหาหรือทำแบบทดสอบวัดผลประจำหน่วย ซึ่งจะเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปด้วย...”

(ครู ค, 28 พฤศจิกายน 2562: สัมภาษณ์)

จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนรายวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปได้ว่า 1) สภาพปัญหาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่รู้และไม่เข้าใจว่าทักษะการคิดแก้ปัญหาคืออะไร เป็นอย่างไร และจะนำไปใช้ได้อย่างไร ซึ่งนักเรียนมองว่าเป็นเรื่องที่ยากเกินไปกว่าที่จะเข้าใจได้ จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญ ทำให้ทักษะนี้ไม่ค่อยจะเกิดขึ้น ประกอบกับไม่ค่อยเข้าใจในบริบทของทักษะนี้อยู่แล้ว จะให้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันหรือการเรียนการสอนนั้นเกิดขึ้นได้น้อยมาก และนักเรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ทั้ง 4 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 พบว่า 1) ชั้นระบุปัญหา ครูผู้สอนต้องอธิบายรายละเอียดให้อย่างชัดเจน สร้างสถานการณ์ให้เห็นผลของการละเลยที่ไม่แก้ปัญหา และโน้มน้าวชักชวนให้เกิดความตระหนักส่วนสถานการณ์ที่ครูนำมาควรเป็นปัญหาใกล้ตัวนักเรียนหรือปัญหาของสังคมมาให้นักเรียนวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงของชีวิตว่า เกิดมาต้องเจอปัญหาอะไรบ้าง และปัญหาของแต่ละคนแต่ละสังคมเป็นอย่างไร 2) ชั้นวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ครูผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนช่วยกันคิดและแสดงความคิดเห็น ให้นักเรียนระดมความคิดร่วมกันในการหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เชื่อมโยงกันว่าเกี่ยวข้องกันอย่างไร โดยให้แต่ละคนยกตัวอย่างของปัญหาและเชื่อมโยงถึงสาเหตุ 3) ชั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา ครูผู้สอนให้นักเรียนแต่ละคนนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง โดยครูเป็นผู้สรุปความคิดรวบยอดและให้คนที่มีความใกล้เคียงกันร่วมกันเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้เทคนิคการแบ่งงานกันทำและการทำงานกลุ่ม 4) ชั้นตรวจสอบผล ครูผู้สอนให้นักเรียนบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงของการแก้ปัญหา ให้อภิปราย วิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้ แล้วช่วยกันหาข้อสรุป พร้อมทั้งทำแบบทดสอบวัดผลและสอบถามความรู้ความเข้าใจ โดยครูช่วยเชื่อมโยงอีกครั้งหนึ่งอย่างไรก็ดี การที่นักเรียนมีความเข้าใจถึงวิธีการคิดแก้ปัญหาหรือเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหาแล้ว จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเมื่อเทียบกับการสอนแบบวิธีปกติ

4.1.1.2 ชั้นปฏิบัติ

ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องหลักธรรม: ชั้น 5 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง พร้อมทั้งทำการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องหลักธรรม : โลกธรรม 8 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง พร้อมทั้งทำการบันทึกหลังแผนการจัด

การเรียนรู้ เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องหลักกรรม: วิตก 3 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง พร้อมทั้งทำการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง หลักกรรม: นิยาม 5 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง พร้อมทั้งทำการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น โดยดำเนินการ ดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1

วันและเวลาที่ใช้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชั่วโมงที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา
1	1	15 มกราคม 2563	12.50 - 13.40 น.
2	2	21 มกราคม 2563	13.40 - 14.30 น.
3	3	22 มกราคม 2563	12.50 - 13.40 น.
4	4	28 มกราคม 2563	13.40 - 14.30 น.

1) ขั้นทุกข์ คือ การระบุปัญหา โดยครูนำเสนอปัญหาให้นักเรียนพิจารณาอย่างรอบคอบ และพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียนได้วิเคราะห์ประเด็นปัญหา หรือความต้องการรวมทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ จากสถานการณ์ที่กำหนดให้และการทำงานกลุ่มครั้งนี้ กลุ่มของนักเรียนมีปัญหาอะไรบ้าง

2) ขั้นสมุทัย คือ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา โดยครูให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ด้วยตัวเองว่า สาเหตุใดที่ทำให้เกิดปัญหาในครั้งนี้ และสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมานั้น มีอะไรบ้าง

3) ขั้นนิโรธ คือ การเสนอวิธีแก้ปัญห โดยครูให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือระบุวิธีแก้ปัญห เพื่อแก้ปัญหตามสาเหตุที่ได้ค้นพบในครั้งนั้น

4) ขั้นมรรค คือ การนำเสนอผลสรุป โดยครูให้นักเรียนสรุปผลจากการที่ได้ลงมือปฏิบัติว่าได้ค้นพบคำตอบของปัญหา หรือกฎเกณฑ์อะไรบ้าง และประเมินผลแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งบอกปัญหาที่เกิดขึ้น ถ้านักเรียนยังไม่สามารถแก้ปัญห ตามเงื่อนไขหรืออาจแก้ปัญหได้ตามเงื่อนไขแล้ว จะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นพร้อมทั้งอธิบายและเหตุผลประกอบ โดยให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

4.1.1.3 ขั้นสังเกต

1) ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน บันทึกหลังแผนการเรียนรู้ และอนุทิน มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ผลที่ได้แสดงดังนี้

จากการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-4 เก็บรวบรวม มีรายละเอียด ดังนี้จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ ตั้งใจ ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยตั้งใจศึกษาสถานการณ์ในใบกิจกรรมที่ครูกำหนดให้เป็นรายกลุ่ม นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จ สามารถตอบคำถามได้ ผู้เรียนให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นักเรียน มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นอย่างดี แต่ยังมีนักเรียนอีกส่วนหนึ่งที่ยังต้องได้รับการชี้แนะเป็นพิเศษ ในการทำกิจกรรมในขั้นตอนการเรียนการสอน และนักเรียนบางส่วนมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเวลา ที่ใช้ในการทำใบกิจกรรม และตอนค้นคว้าหาข้อมูล รวมไปถึงปัญหาตอนนำเสนอผลงานหน้าชั้น

2) ทำการวัดผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-4 ปรากฏผลดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียน วาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงจรปฏิบัติการที่ 1

คนที่	คะแนนเต็ม 20	ร้อยละ	แปลผล
1	14	70.00	ไม่ผ่าน
2	13	65.00	ไม่ผ่าน
3	18	90.00	ผ่าน
4	14	70.00	ไม่ผ่าน
5	14	70.00	ไม่ผ่าน
6	14	70.00	ไม่ผ่าน
7	16	80.00	ผ่าน
8	16	80.00	ผ่าน
9	19	95.00	ผ่าน
10	14	70.00	ไม่ผ่าน

จากตาราง 4.2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากจัดการเรียนรู้ แบบอริยสัจ 4 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 4 คน และไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 6 คน

2) ทำการวัดผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-4 ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงจรปฏิบัติการที่ 1

นักเรียนคนที่	รวม 20 คะแนน	ร้อยละ	ระดับทักษะการคิดแก้ปัญหา
1	7	35.00	พอใช้
2	17	85.00	ดีมาก
3	17	85.00	ดีมาก
4	17	85.00	ดีมาก
5	17	85.00	ดีมาก
6	14	70.00	ดี
7	13	65.00	ดี
8	13	65.00	ดี
9	19	90.00	ดีมาก
10	13	65.00	ดี

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 5 คน และไม่ผ่านตามเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 6 คน

4.1.1.4 ชั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ

1) จากการสังเกตพฤติกรรมจากแบบบันทึกหลังแผนการสอน ในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 จำนวน 4 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมเวลา 4 ชั่วโมง ดังนี้

1.1) การระบุปัญหา นักเรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนของการระบุปัญหาคาดคะเนคำตอบของปัญหาที่ได้ศึกษาในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งนักเรียนส่วนมากสามารถระบุประเด็นปัญหาได้ แต่ยังมีบางส่วนที่ต้องอาศัยการชี้แนะจากครูผู้สอน

1.2) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา นักเรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ซึ่งนักเรียนสามารถระบุสาเหตุของปัญหาได้ชัดเจน และเป็นข้อมูล

ที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหา โดยการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจนสามารถสรุปสาเหตุของสถานการณ์ได้ และนักเรียนบางคนยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน ครูจึงพยายามให้ทุกคนมีส่วนร่วมโดยการให้เปลี่ยนกันออกมาแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน

1.3) การเสนอวิธีการแก้ปัญหา นักเรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนของการเสนอวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนหลายกลุ่มสามารถหาวิธีการแก้ปัญหาได้หลากหลายวิธี สามารถระบุความเป็นไปได้ของวิธีการที่จะแก้ปัญหา ทั้งข้อดี ข้อด้อยและความเหมาะสมของแต่ละวิธีโดยส่วนใหญ่กำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้ดี แต่ยังมีบางกลุ่มที่ยังเสนอวิธีการแก้ปัญหาได้ไม่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาเท่าที่ควร ครูจึงพยายามอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าวิธีการแก้ปัญหานั้นมีหลายวิธีให้เลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเด็นที่ศึกษา และให้ฝึกฝนการนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาลittle ๆ ขึ้น

1.4) การตรวจสอบผลลัพธ์ นักเรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนของการตรวจสอบผลลัพธ์ ซึ่งนักเรียนหลายกลุ่มยังไม่สามารถสรุปผลได้ถูกต้อง เพราะนักเรียนบางคนยังไม่ค่อยเข้าใจในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอบแบบใหม่ จึงเกิดความสับสนและนำไปสู่การสรุปผลที่ไม่ค่อยจะสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา ครูจึงพยายามอธิบายขั้นตอนและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้นักเรียนได้เข้าใจให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้กิจกรรมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และพัฒนาในวงจรปฏิบัติการวงจรที่ 2 ต่อไป

2) อนุทินนักเรียน

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ หนูได้เรียนรู้กับวิธีการสอนที่แปลกใหม่ ซึ่งยังไม่ค่อยเข้าใจและยังมีข้อสงสัยอีกมากมาย แต่เพื่อนๆก็ช่วยกันติชมได้คำตอบออกมา สิ่งที่ต้องปรับปรุงคืออยากให้ครูผู้สอนอธิบายวิธีการให้ชัดเจน อีกทั้งเวลาในการทำงานก็น้อยเกินไป จึงทำให้ทำงานไม่ทันค่ะ

(นักเรียน, แบบบันทึกอนุทินนักเรียน, 15 มกราคม พ.ศ. 2563)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ หนูฝึกทักษะในการคิดอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ได้ฝึกการรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อน ซึ่งมีทั้งเหมือนและต่างกัน แล้วนำมาวิเคราะห์ให้ได้คำตอบ สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ หนูอยากให้ครูอธิบายวิธีการให้เข้าใจก่อนเรียนทุกครั้ง เพราะหนูความจำสั้นค่ะ

(นักเรียน, แบบบันทึกอนุทินนักเรียน, 21 มกราคม พ.ศ. 2563)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ ทำให้ผมมีความเข้าใจในกิจกรรมมากกว่าครั้งที่ผ่านมา และเข้าใจว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นมันต้องมีเหตุมีผลเสมอ สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ ผมอยากให้ครูหาสถานการณ์ปัญหาที่ง่าย ๆ และอยากให้ครูเฉลยไปด้วย อธิบายไปด้วย ผมจะได้เข้าใจมากยิ่งขึ้นครับ

(นักเรียน, แบบบันทึกอนุทินนักเรียน, 22 มกราคม พ.ศ. 2563)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ ผมเริ่มจะสนุกกับการที่จะค้นหาว่าอะไรคือปัญหา อะไรคือสาเหตุ วิธีแก้คืออะไร ผลลัพธ์เป็นอย่างไร ของครูแล้วละครับ สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ ผมอยากให้ครูหาสถานการณ์ปัญหาที่ใกล้ตัวครับ เพื่อจะได้สามารถนำไปปรับใช้ครับ

(นักเรียน, แบบบันทึกอนุทินนักเรียน, 28 มกราคม พ.ศ. 2563)

จากวงจรปฏิบัติที่ 1 พบว่า ในบางขั้นตอนจะต้องได้รับการพัฒนา เพราะมีนักเรียนที่ยังไม่สามารถทำกิจกรรมได้สำเร็จ ซึ่งปัญหาและแนวทางการแก้ไขในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4

ปัญหาและแนวทางการแก้ไขในวงจรปฏิบัติการที่ 1

ปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
1. นักเรียนยังไม่สามารถอธิบายหลักธรรมหรืออธิบายเนื้อหาที่เรียนได้ ซึ่งอาจเกิดจากกิจกรรมในช่วงแรกที่นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการสอนแบบใหม่ จึงทำให้นักเรียนบางส่วนยังไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้	1. ครูผู้สอนต้องมีการแนะนำ อธิบายขั้นตอนอย่างละเอียด และคอยช่วยเหลือ ชี้ทางและแนะนำแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม
2. นักเรียนบางคนไม่สามารถระบุได้ว่าอะไรคือปัญหา อะไรคือสาเหตุของปัญหากันแน่ ทำให้การเสนอวิธีการแก้ปัญหาไม่ชัดเจน และระบุผลของการแก้ปัญหาไม่ค่อยถูก	2. ครูอธิบายร่วมกันกับนักเรียนทีละขั้นตอนโดยเน้นย้ำกับนักเรียนที่เข้าใจแล้ว เพื่อช่วยให้นักเรียนบางคนที่ยังไม่เข้าใจ ให้สามารถเข้าใจ และอธิบายได้ โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น โดยมีข้อแม้ว่าต้องเป็นนักเรียนที่ไม่เคยออกมารายงาน เพื่อเติมเต็มให้กับนักเรียนที่ยังอธิบายได้ไม่ชัดเจน
3. นักเรียนขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าซักถามถามครู และไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในกิจกรรม	3. ครูกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนได้ตอบคำถามโดยเริ่มจากคนแรกจนถึงคนสุดท้ายในกลุ่ม พร้อมกับให้คะแนนคนที่ตอบคำถาม เพื่อเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนที่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ได้มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นในกลุ่ม

การพัฒนาในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ซึ่งเป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจในสถานการณ์ที่ครูยกมา เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนหาปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางในการคิดแก้ปัญหา และให้ได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องด้วยตนเอง และยังช่วยให้นักเรียนได้นำความรู้ไปปรับใช้ในการเรียนครั้งต่อไปได้อย่างเป็นระบบตามขั้นตอนของกิจกรรม โดยครูกับนักเรียนจะร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพร้อม ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง เข้าใจในเนื้อหาและเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหาตามที่คาดหวังได้ ต่อไป

4.1.2 วงจรปฏิบัติการที่ 2

ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 วงจรปฏิบัติการที่ 2 ผู้วิจัยเสนอรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1.2.1 ชั้นวางแผน

ผู้วิจัยได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดแก้ปัญหา ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ปรากฏผลตามวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า นักเรียนยังไม่สามารถอธิบายหลักกรรมหรืออธิบายเนื้อหาที่เรียนได้ ซึ่งอาจเกิดจากกิจกรรมในช่วงแรกที่นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการสอนแบบใหม่ จึงทำให้นักเรียนบางส่วนยังไม่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้

2) วิเคราะห์ข้อมูลทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ปรากฏผลตามวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า 1) นักเรียนบางคนไม่สามารถระบุได้ว่าอะไรคือปัญหา อะไรคือสาเหตุของปัญหากันแน่ ทำให้การเสนอวิธีการแก้ปัญหาไม่ชัดเจน และระบุผลของการแก้ปัญหาไม่ค่อยถูก 2) นักเรียนขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าซักถามถามครู และไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในกิจกรรม

ผู้วิจัยได้พัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 โดยใช้แผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 จำนวน 4 แผน ในวงจรการปฏิบัติที่ 2 โดยได้นำข้อบกพร่องต่าง ๆ จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 มาแก้ไขปรับปรุง ซึ่งในแต่ละแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนได้มีการแนะนำ อธิบายขั้นตอนอย่างละเอียด และคอยช่วยเหลือ ชี้ทางและแนะนำแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือให้นักเรียนไปศึกษาเพิ่มเติม พร้อมกันนั้น ครูได้อธิบายร่วมกันกับนักเรียนที่ละขั้นตอน โดยเน้นย้ำกับนักเรียนที่เข้าใจทักษะการคิดแก้ปัญหาแล้ว เพื่อช่วยให้นักเรียนบางคนที่ยังไม่เข้าใจ ให้สามารถเข้าใจและอธิบายทักษะได้ โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น โดยมีข้อแม้ว่าต้องเป็นนักเรียนที่ไม่เคยออกมารายงาน เพื่อเติมเต็มให้กับนักเรียนที่ยังอธิบายได้ไม่ชัดเจน และครูกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนได้ตอบคำถามโดยเริ่มจากคนแรกจนถึงคนสุดท้ายในกลุ่ม พร้อมกับให้คะแนนคนที่ตอบ

คำถาม เพื่อเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนที่ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ได้มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นในกลุ่ม

4.1.2.2 ชั้นปฏิบัติ

ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องหลักธรรม: ภาวนา 4 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง พร้อมทั้งทำการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องหลักธรรม: วิมุตติ 5 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง พร้อมทั้งทำการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7 เรื่องหลักธรรม: พละ 5 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง พร้อมทั้งทำการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง หลักธรรม: วุฒิธรรม 4 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง พร้อมทั้งทำการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น โดยดำเนินการ ดังตาราง 4.5

ตารางที่ 4.5

วันและเวลาที่ใช้ใน วงจรปฏิบัติการที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชั่วโมงที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา
5	5	4 กุมภาพันธ์ 2563	12.50 - 13.40 น.
6	6	5 กุมภาพันธ์ 2563	13.40 - 14.30 น.
7	7	11 กุมภาพันธ์ 2563	12.50 - 13.40 น.
8	8	12 กุมภาพันธ์ 2563	13.40 - 14.30 น.

1) ชั้นทุกข์ คือ การระบุปัญหา นักเรียนได้วิเคราะห์ประเด็นปัญหา จากข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ในใบกิจกรรม ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ใกล้ตัวนักเรียน โดยเป็นเหตุการณ์ประจำวันที่น่าสนใจ และเป็นสถานการณ์จริง

2) ชั้นสมุทัย คือ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา โดยครูให้นักเรียนคิดวิเคราะห์สาเหตุจากกิจกรรมด้วยตัวเองว่า สาเหตุใดที่ทำให้บุคคลในสถานการณ์นั้นเกิดปัญหาในครั้งนี้ ซึ่งสาเหตุเกิดจากอะไร และครูอำนวยความสะดวกในการแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการเลือกข้อมูลหรือความรู้จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ของนักเรียนมาใช้

3) **ชั้นนิโรธ** คือ การเสนอวิธีแก้ปัญหา โดยครูให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดหาวิธีการแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด และระบุวิธีแก้ปัญหาของบุคคลในสถานการณ์นั้น เพื่อนำมาปรับใช้ ถ้าเกิดกับตัวนักเรียนเอง และนักเรียนมีการบันทึกข้อมูลทุกอย่างที่ได้อย่างถูกต้องเพื่อนำไปพิจารณาในการสรุปผล

4) **ชั้นมรรค** คือ การนำเสนอผลสรุป โดยครูให้นักเรียนสรุปผลจากสถานการณ์จากใบกิจกรรม ว่าหลังจากการแก้ปัญหาแล้วจะมีผลออกมาอย่างไร พร้อมทั้งบอกปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างที่ทำการกิจกรรมและบอกวิธีการแก้ไขปัญหา ถ้านักเรียนยังไม่สามารถแก้ปัญหาตามเงื่อนไข หรืออาจแก้ปัญหาได้ตามเงื่อนไขแล้ว และต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นพร้อมทั้งอธิบายและเหตุผลประกอบ โดยให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ครูแนะนำช่วยเหลือในขณะที่นักเรียนมีปัญหา โดยใช้คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมที่นักเรียนทำเพื่อให้นักเรียนสรุปผลการแก้ปัญหาได้

4.1.2.3 ชั้นสังเกตการณ์

1) ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บันทึกหลังแผนการเรียนรู้ และอนุทิน มาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ผลที่ได้แสดงดังนี้

จากการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-8 เก็บรวบรวมมีรายละเอียด ดังนี้ จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นในการร่วมทำกิจกรรม ให้ความสนใจ ตั้งใจในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน โดยตั้งใจศึกษาสถานการณ์ในใบกิจกรรมที่ครูกำหนดให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีประสบการณ์มาแล้วจากครั้งก่อน ๆ และมีความเข้าใจในขั้นตอนของการทำใบกิจกรรม ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้เรียนสามารถร่วมกันระบุปัญหาจากสถานการณ์ที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองและของกลุ่ม จนนำไปสู่การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา กำหนดขั้นตอนวิธีการในการแก้ปัญหาได้ถูกต้อง และสามารถสรุปผลการแก้ปัญหาได้ ซึ่ง ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นอย่างดีทำให้นักเรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาได้สูงขึ้น

2) ทำการวัดผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนนาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-8 ปรากฏผลดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ในวงจรปฏิบัติการที่ 2

คนที่	คะแนนเต็ม 20	ร้อยละ	แปลผล
1	19	95.00	ผ่าน
2	16	80.00	ผ่าน
3	18	90.00	ผ่าน
4	18	90.00	ผ่าน
5	18	90.00	ผ่าน
6	18	90.00	ผ่าน
7	18	90.00	ผ่าน
8	18	90.00	ผ่าน
9	19	95.00	ผ่าน
10	18	90.00	ผ่าน

จากตาราง 4.6 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 และเมื่อพิจารณานักเรียนรายบุคคล พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

3) ทำการวัดผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-8 ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-8 ในวงจรปฏิบัติการที่ 2

นักเรียนคนที่	รวม 20 คะแนน	ร้อยละ	ระดับทักษะการคิดแก้ปัญหา
1	18	90.00	ดีมาก
2	18	90.00	ดีมาก
3	19	95.00	ดีมาก
4	17	85.00	ดีมาก
5	16	80.00	ดี

(ต่อ)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	รวม 20 คะแนน	ร้อยละ	ระดับทักษะการคิดแก้ปัญหา
6	20	100	ดีมาก
7	17	85.00	ดีมาก
8	19	95.00	ดีมาก
9	18	90.00	ดีมาก
10	16	80.00	ดี

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน

4.1.2.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ

1) จากการสังเกตพฤติกรรมจากแบบบันทึกหลังแผนการสอน ในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 จำนวน 4 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมเวลา 4 ชั่วโมง ดังนี้

1.1) การระบุปัญหา นักเรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนของการระบุปัญหาคาดคะเนคำตอบของปัญหาที่ได้ศึกษาในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งนักเรียนสามารถระบุประเด็นปัญหาได้ถูกต้องมากกว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 1 เพราะนักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนในใบกิจกรรมมากขึ้น จึงทำให้มีความเข้าใจกับปัญหา และกำหนดประเด็นปัญหาได้

1.2) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา นักเรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ซึ่งนักเรียนสามารถระบุสาเหตุของปัญหาได้ชัดเจน และเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหามากกว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 1 โดยการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจนสามารถสรุปสาเหตุของสถานการณ์ได้ และนักเรียนบางคนที่ยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน ครูจึงพยายามให้ทุกคนมีส่วนร่วม โดยการให้เปลี่ยนกันออกมาแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน ซึ่งนับว่าประสบผลสำเร็จพอสมควรในขั้นนี้เพราะนักเรียนสามารถระบุสาเหตุของปัญหาได้ทุกคน

1.3) การเสนอวิธีการแก้ปัญหา นักเรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนของการเสนอวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนหลายกลุ่มสามารถเสนอวิธีการแก้ปัญหาได้หลากหลายวิธี สามารถระบุความเป็นไปได้ของวิธีการที่จะแก้ปัญหา ทั้งข้อดี ข้อต่อยและความเหมาะสมของแต่ละวิธีโดยส่วนใหญ่ กำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้ดี ชัดเจนและสามารถนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนในชีวิตจริงได้

1.4) การตรวจสอบผลลัพธ์ นักเรียนได้ทำกิจกรรมในขั้นตอนของการตรวจสอบผลลัพธ์ ซึ่งนักเรียนสามารถสรุปผลได้ถูกต้อง เพราะนักเรียนมีความเข้าใจในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนพอสมควร จึงนำไปสู่การสรุปผลที่สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา และครูอธิบายเพิ่มเติมถึงขั้นตอนและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เข้าใจให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้กิจกรรมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และพัฒนาในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นต่อไป

2) อนุทินนักเรียน

จากการจัดกิจกรรมการเรียนครั้งนี้ หนูสามารถระบุประเด็นปัญหาได้ถูกต้อง และกำหนดประเด็นปัญหาได้ เพราะได้ฝึกฝนในใบกิจกรรมมากขึ้น สิ่งควรปรับปรุงคือเพื่อนไม่ค่อยช่วยทำงานค่ะ

(นักเรียน ก, แบบบันทึกอนุทินนักเรียน, 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนครั้งนี้ หนูสามารถบอกสาเหตุของปัญหาได้ สิ่งควรปรับปรุงคือ เพื่อนไม่ค่อยแสดงความเห็นค่ะ

(นักเรียน ข, แบบบันทึกอนุทินนักเรียน, 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนครั้งนี้ ผมสามารถเสนอวิธีแก้ปัญหาได้และเพื่อน ๆ ก็ยอมรับ และได้ออกมานำเสนอหน้าห้องครับ

(นักเรียน ค, แบบบันทึกอนุทินนักเรียน, 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนครั้งนี้ ผมมีสนุกกับการเรียน เพราะได้แสดงความคิดเห็น และได้แย้งกับเพื่อนๆ สิ่งควรปรับปรุงคือ ผมอยากให้ครูหาสถานการณ์ปัญหาง่าย เพราะถ้ายากผมตอบไม่ถูกเลยเพื่อนครับ

(นักเรียน ง, แบบบันทึกอนุทินนักเรียน, 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563)

สรุปผลการปฏิบัติวงจรรอบที่ 2 จากการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทักษะการคิดแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นจากวงจรรอบที่ 1 ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 วงจรปฏิบัติการ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยตามลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หลังจากดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 โดยผลการวัดคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 4 คน และไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 6 คน และผลการวัดคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ทุกคน ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

5.1.2 ผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่เรียนโดยการจัดการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ผ่านตามเกณฑ์การพัฒนาอย่างน้อยร้อยละ 80 จำนวน 5 คน และไม่ผ่านตามเกณฑ์การพัฒนาอย่างน้อยร้อยละ 80 จำนวน 6 คน และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 โดยผลการวัดคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 4 คน และไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 จำนวน 6 คน และผลการวัดคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ทุกคน ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน โดยผู้เรียนเป็นผู้คิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถคิดวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตและสิ่งรอบตัวได้อย่างมีสติ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข ผู้วิจัยได้นำแนวคิดแบบอริยสัจ 4 มาปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ทุกข์ คือ การกำหนดให้รู้สภาพปัญหา (2) สมุทัย คือ การกำหนดเหตุแห่งทุกข์ เพื่อกำจัด (3) นิโรธ คือ การดับทุกข์อย่างมีจุดหมาย ต้องมีการกำหนดจุดหมายที่ต้องการคืออะไร (4) มรรค คือ การกำหนดวิธีการในรายละเอียดและปฏิบัติเพื่อกำจัดปัญหานั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540, น. 201-202) และการดำเนินการสอนแบบอริยสัจ 4 นั้น ผู้สอนต้องมีคุณสมบัติที่เป็นกัลยาณมิตร โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญา ภูมิหลังของผู้เรียนและเนื้อหาที่สอน ต้องมีความสอดคล้องกับความสนใจ สติปัญญาของผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายและหลักการสอนของวิธีดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ใช้สอนอยู่ในปัจจุบัน (พระเทพเวที ประยุทธ์ ปยุตโต, 2532, น. 1-8) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัญไอรินทร์ ราวงษ์, 2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ตามวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวิธีสอนแบบอริยสัจสี่ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 21.20 คิดเป็นร้อยละ 53.00 และคะแนน เฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.80 คิดเป็นร้อยละ 82.00 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) ความพึงพอใจ

ของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมตามวิธีการสอนแบบ อริยสัจสี่ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก และชมปริตร ขุนราชเสนา (2557, น. 47-48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจสี่ผ่านสื่อ Social Media ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียน การสอน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทุกคนมีคะแนนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 11 ถึง 31 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 18.25 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 36.83 มีค่า ร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 37.16 ซึ่งมีค่าร้อยละมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 25 และเมื่อ เปรียบเทียบค่าร้อยละ ความก้าวหน้าระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่าคะแนนเฉลี่ยของเพศหญิง มีค่ามากกว่าเพศชาย โดยนักศึกษาเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.20 และนักศึกษาเพศชาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.64 และผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนแบบ อริยสัจสี่ร่วมกับสื่อ Social Media ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดทั้ง กิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 มีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 0.47 และ (บงกชรัตน์ สมานสินธุ์, 2557, น. 76) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยง ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาและ ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากได้รับการจัดการเรียน การสอนแบบอริยสัจ 4 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 ขึ้นไป

5.2.2 การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 โรงเรียนวาปีปทุม ที่เรียนด้วยแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ในวงจร ปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ผ่านตามเกณฑ์การพัฒนา อย่างน้อยร้อยละ 80 จำนวน 5 คน และไม่ผ่านตามเกณฑ์การพัฒนาอย่างน้อยร้อยละ 80 จำนวน 6 คน และในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ผ่านเกณฑ์อย่างน้อย ร้อยละ 80 ทุกคน ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาแบบอริยสัจ 4 ซึ่งผู้วิจัยได้มีการกำหนดสถานการณ์ปัญหาให้ผู้เรียนวิเคราะห์สภาพปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีการ แก้ปัญหา และสรุปผลลัพธ์วิธีการแก้ปัญหา แล้วเชื่อมโยงความรู้เป็นลำดับขั้นตอนเป็นไปตามเทคนิค การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ซึ่งมีอยู่ 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นกำหนดปัญหา ขั้นตั้งสมมติฐาน การทดลอง และเก็บข้อมูล และขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (สาโรช บัวศรี, 2526, น. 6) และเป็นไปตาม แนวคิดของ Weir (1974, pp. 16-18) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เป็นการฝึกทักษะ ในการคิดและใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ได้แก่ขั้นระบุปัญหา ขั้นวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุ

ของปัญหา ชี้เสนอแนวทางแก้ปัญหา และขั้นสรุปหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการคิดแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสนใจในบทเรียนก่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มนตรี กรมท่ามา, 2556) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอน อริยสัจสี่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทานางแนววิทยายน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่ นักเรียนร้อยละ 73.17 มีผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 72.52 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 70 มีผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่นักเรียนร้อยละ 70.73 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 74.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือนักเรียนร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป และ(มะลิ จันทร์ศรี, 2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียน แบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิด แก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอน แบบอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอน แบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ หลังเรียนไม่น้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแบบอริยสัจ 4 ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ครูต้องทำความเข้าใจรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ และเอกสารเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วน of นักเรียนต้องปฐมนิเทศให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องและไม่เกิดปัญหา

5.3.1.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้ เพราะเป็นบทเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหา

5.3.1.3 การกำหนดสถานการณ์ปัญหาควรมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาหรือเสนอแนวทาง วิธีการในการแก้ปัญหา

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรทำการวิจัยที่นำการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาเนื้อหาอื่น ๆ หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ

5.3.2.2 ควรมีการพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากด้านการคิดแก้ปัญหา เช่น ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ.(2542). *วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ .
- กรมวิชาการ.(2543). *หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 0410 พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*.
วิธีการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรมวิชาการ.(2544ก.). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*.
กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ.(2544ข.). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์.
- กรมวิชาการ.(2545ก.). *การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ.(2545ข.). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 คู่มือการจัด
การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (พิมพ์ครั้งที่ 4)*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กิตติศักดิ์ เสียงหวาน.(2557). *การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน: กรณีโรงเรียน
แกนนำเครือข่ายการจัดการศึกษาในจังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- เกศสรินทร์ ใจศิริ.(2556). *การพัฒนาคู่มือจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ SSCS ร่วมกับบอริยลัจ 4
เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- เขมปรีตร ขุนราชเสนา.(2557). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบอริยสังคีตผ่านสื่อ Social Media ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
- ชวลิต ชูกำแพง.(2551). การประเมินการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชวลิต ชูกำแพง.(2553). การวิจัยหลักสูตรและการสอน. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยยศ จระเทศ.(2558). การส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวชิรวิทย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐวุฒิ นาสินพร้อม.(2560). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานผ่านสื่อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดร.นริศ รัตน์ศรี.(2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้การสอนแบบอริยสังคีต 4 เรื่อง ทฤษฎีพีทาโกรัส ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิตนา แคมมณี.(2540). แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ.(2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: มาสเตอร์กรุ๊ป.
- ทิตนา แคมมณี.(2559). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรนนท์ รัตนนนท์ไชย.(2560). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานผ่านสื่อสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นารีรัตน์ พิภสมบูรณ์.(2541). การใช้ชุดส่งเสริมศักยภาพทางวิทยาศาสตร์ในการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บงกชรัตน์ สมานสินธุ์.(2557). ผลการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการ
แก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด.(2546). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด.(2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ.(2556). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิค พรินติ้ง.

ประสาธน์ เนื่องเฉลิม.(2560). วิจัยการเรียนการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนา พัฒนาภา.(2552). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนคร.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต).(2532). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ.
กรุงเทพฯ: พรศิลป์การพิมพ์.

พระนิเวศน์ วันณา.(2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการคิด
แก้ปัญหา ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดย
กระบวนการเผชิญสถานการณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.

พระราชวรมนี.(พล อากาศโร).(2548). พุทธธรรมภูมิธรรมชาติและคุณค่าสำหรับชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2539). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พีรดิษฐ์ อ่อนสี.(2562). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนในวิชาฟิสิกส์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนแบบสืบ
เสาะหาความรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภัทรพงษ์ วงษ์วิจิตรานนท์.(2557). การศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับสื่อ
มัลติมีเดียรายวิชา ส 32201 พระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มนฤทัย นามศรี.(2558). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เรื่องการเขียนโปรแกรมภาษา C ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 .

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.(2537). ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการประถมศึกษา หน่วยที่ 9 - 11.

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มะลิ จันทร์ศรี.(2556). ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์เสริมด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.

มนตรี กรมท่ามา.(2556). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจสี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทานางแนววิทยายน จังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มัทยา แสนสม.(2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอนแบบอริยสัจสี่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ระพีพรรณ ดวงใจ.(2550). ผลการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบเห็นคุณค่าโทษและทางออก เรื่อง หลักธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิมายวิทยา จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

รัตนด้าว วรรณปะเถาว์.(2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ราชบัณฑิตยสถาน.(2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

โรงเรียนวาปีปทุม.(2561). รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2561. มหาสารคาม: โรงเรียนวาปีปทุม.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.(2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ลักคณา มหันต์.(2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดแก้ปัญหาและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรณภา เหล่าไพศาลพงษ์.(2554). การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความสนใจในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหากับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือครู. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชราน เล่าเรียนดี.(2554). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 7). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิมลรัตน์ สุบุตรโรจน์.(2551). นวัตกรรมตามแนวคิดแบบ *Backward Design*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรัญญา สีสมบัติ.(2560). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามเทคนิคการเรียนรู้ร้อยสี่ 4 โดยใช้ระบบฐานความรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาวิชา การสร้างเว็บเพจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศรีสุรางค์ ทีมะกุล.(2542). การคิดและการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็นดูเคชั่น.
- ส. วาสนา ประवालพฤกษ์.(2535). การวัดผลการเรียนภาคปฏิบัติ. เอกสารประกอบการเรียนการวัดผลการปฏิบัติขั้นสูง. กรุงเทพฯ: ภาคพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2561) “เทคโนโลยี(วิทยาการคำนวณ)”, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี.(2546). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ.(2551). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สมาน เอกพิมพ์.(2560). การจัดการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมและการจัดการชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 *Learning Management Environment and Classroom Management in The 21st century*. มหาสารคาม. ตักสิลาการพิมพ์.
- สายฝน จาริต.(2547) การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยใช้กิจกรรมคำถามปลายเปิดแบบเร้าของเด็กปฐมวัย โรงเรียนหนองกุงพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สาโรช บัวศรี.(2526). วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจในการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*.
กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ.(2552). *การจัดกระบวนการเรียนรู้: เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ:
อักษรเจริญทัศน์.
- สุดารัตน์ ทองปัญญา.(2560). *บทเรียนบนเว็บด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่ส่งเสริม
ความสามารถการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์.(2545). *ทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน*. นนทบุรี: ซี.ซี.นอลลิติจลิคส์.
- สุวิทย์ มูลคำ.(2550). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ.(2551). *กลยุทธ์การสอนคิดแก้ปัญหา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช.(2544). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ.(พิมพ์ครั้งที่17)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช.(2557). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไสว พิทขาว.(2544). *หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.
- อรัญ ชูยกระเดื่อง.(2557). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 1043408 การวิจัยทางการศึกษา
(Educational Research)*. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อาตุล จงรักษ์.(2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาทอพอโลยีเบื้องต้น เรื่องปริภูมิเมตริก
โดยกลวิธีทำเป็นกลุ่ม ทำเป็นคู่ และทำคนเดียว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เพชรบูรณ์:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อัญไอรินทร์ ราชวงศ์.(2556). *ผลการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ตาม
วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พรศรี อุ้นตุ้ม.(2558). *การคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมแบบอริยสัจสี่ สาระเศรษฐศาสตร์ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดกุคำ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Williams, Kenneth M.(2003). *Witting about the Problem – Solving process to Improve
Problem – Solving Performance, Mathematics Teacher*.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

(ตัวอย่างหนังสือผู้เชี่ยวชาญภายนอก)

ที่ อว ๐๖๑๙.๐๒/ว.๔๖๘๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์อพันธ์ พูลพุทธา

ด้วย พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน รหัสประจำตัว ๖๑๘๐๑๐๕๗๐๑๑๘ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ ๔” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของงานวิจัย

เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา

ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล

ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย

อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐชัย จันทร์ชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี

สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์. ๐๘๖-๐๒๗-๖๒๒๙ (อาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

(ตัวอย่างหนังสือผู้เชี่ยวชาญภายใน)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

ที่ สคบ. ๐๑๖๘/๒๕๖๒

วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรียน อาจารย์ธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์

ด้วย พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน รหัสประจำตัว ๖๑๘๐๑๐๕๗๐๑๑๘ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ ๔” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษาการวิจัย
- ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- อื่นๆ ระบุ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐชัย จันทชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์

สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์. ๐๘๖-๐๒๗-๖๒๒๙ (อาจารย์ ดร.ทัชชววัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

(ตัวอย่างหนังสือผู้เชี่ยวชาญภายนอก)

ที่ อว ๐๖๑๙.๐๒/ว.๔๖๘๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางลัดดา แสงโทโพ

ด้วย พระพุทธศักดิ์ แวงสูงเนิน รหัสประจำตัว ๖๑๘๐๑๐๕๗๐๑๑๘ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา รูปแบบการศึกษาในเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวชิรวิทย์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ ๔” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของงานวิจัย

เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย อื่น ๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยโท

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐชัย จันทร์ชุม)

คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดี

สาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์. ๐๘๖-๐๒๗-๖๒๒๙ (อาจารย์ ดร.ทัชชวัฒน์ เหล่าสุวรรณ)

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	รายวิชา	พระพุทธศาสนา (ส31102)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	เวลาทั้งหมด	8 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง	นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)	เวลา	1 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ม.4/13 วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

สาระสำคัญ

วิมุตติ 5 เป็นข้อธรรมในหมวด นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) เมื่อดับสาเหตุของทุกข์ได้ย่อมหมดทุกข์หรือหมดปัญหา

สาระการเรียนรู้

อริยสัจ 4

1. ความหมายและข้อธรรมแห่งนิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)

- วิมุตติ 5

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและข้อธรรมแห่งนิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) วิมุตติ 5 ได้
2. วิเคราะห์ความสำคัญ และข้อธรรมแห่งนิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) วิมุตติ 5 ได้
3. เห็นคุณค่า ความสำคัญของความหมายและข้อธรรมแห่งนิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) วิมุตติ 5 และนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการคิด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 : การนำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)

1. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างพระสงฆ์ที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่แสดงถึงความหลุดพ้นจากกิเลส ไม่มีความทุกข์ พร้อมยกตัวอย่างการกระทำของท่านที่แสดงถึงความหลุดพ้นจากกิเลส
2. ครูอธิบายเชื่อมโยงให้นักเรียนเข้าใจว่า ธรรมที่ควรบรรลุ คือ นิโรธนั้น ซึ่งในพระพุทธศาสนามีธรรมที่ควรบรรลุมากมาย เช่น หลักธรรมวิมุตติ 5

ขั้นที่ 2 : นำเสนอความรู้ (40 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง วิมุตติ 5 จากหนังสือเรียนหรือสื่อออนไลน์ต่างๆ และให้แต่ละกลุ่มร่วมกันทำใบกิจกรรมเรื่อง วิมุตติ 5
2. เมื่อทุกกลุ่มร่วมกันทำใบกิจกรรมเสร็จ ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ พร้อมทั้งตอบคำถามตามประเด็นที่ครูกำหนดให้ ดังนี้
 - 2.1 การทำงานกลุ่มครั้งนี้ กลุ่มของนักเรียนมีปัญหาอะไรบ้าง
 - 2.2 สาเหตุใดที่ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานกลุ่มครั้งนี้
 - 2.3 นักเรียนมีวิธีการหรือแนวทางในการจัดการปัญหานั้นอย่างไร
 - 2.4 ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาของการทำงานกลุ่มครั้งนี้เป็นอย่างไร
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม พร้อมกับปรับปรุงแก้ไขคำตอบให้มีความสมบูรณ์
4. ครูเฉลยคำตอบใบกิจกรรมเรื่อง วิมุตติ 5 นักเรียนแต่ละกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของใบกิจกรรม

ขั้นที่ 3 : ขั้นสรุป (5 นาที)

1. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความรู้เรื่อง วิมุตติ 5 และแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2. ให้นักเรียนแสดงความรู้สึกหลังการจัดการเรียนการสอนผ่านแบบบันทึกอนุทิน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. สื่อการเรียนรู้

- 1) หนังสือเรียน พระพุทธศาสนา ม.4
- 2) หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม

(1) เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2545. ธรรมนอกธรรมมาสน์. กรุงเทพฯ : มติชน.

(2) เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2544. เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรม. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์.

2. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

- <http://th.wikipedia.org/wiki/>

3. ใบกิจกรรมที่ 6 เรื่อง วิมุตติ 5

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์
ตรวจใบกิจกรรมที่ 6	ใบกิจกรรมเรื่อง วิมุติ 5	ร้อยละ 80 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์
แบบบันทึกอนุทิน	แบบบันทึกอนุทิน	-
สังเกตพฤติกรรมการร่วม กิจกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

กิจกรรมเสนอแนะ

บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ ม.4/10

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) ด้านความรู้ (K)

2) ด้านทักษะ / กระบวนการ (P)

3) ด้านคุณลักษณะ (A)

2. ปัญหาและอุปสรรค

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหา

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน)

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู

ผลการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ จากครูพี่เลี้ยง

.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวลัดดา แสงโทโพ)

ครูพี่เลี้ยง

ความเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวสุพรรณษา ทัพธานี)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ความเห็นของรองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ

.....

ลงชื่อ.....

(นายวัชรินทร์ ทิดวงษา)

รองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ

ความเห็นของผู้อำนวยการ

.....

ลงชื่อ.....

(นายมณูญ เพชรมีแก้ว)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

ใบกิจกรรมเรื่อง วิมุตติ 5

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามในใบกิจกรรม เรื่อง วิมุตติ 5 และให้วิเคราะห์ข้อความ แล้วเขียนเครื่องหมาย / ในช่องหัวข้อธรรมที่มีความหมายสอดคล้องกัน

1. วิมุตติ หมายถึง.....

.....

1.1 ตทังควิมุตติ คือ

.....

หมายถึง.....

.....

1.2 วิกขัมภณวิมุตติ คือ.....

.....

หมายถึง.....

.....

1.3 สมุจเฉทวิมุตติ คือ

.....

หมายถึง.....

.....

1.4 ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ คือ.....

.....

หมายถึง.....

.....

1.5 นิสสรณวิมุตติ คือ.....

.....

หมายถึง.....

.....

2. ให้วิเคราะห์ข้อความ แล้วเขียนเครื่องหมาย / ในช่องหัวข้อธรรมที่มีความหมายสอดคล้องกัน

ที่	ข้อความ	ตทังควิ มุตติ	วิกข์มณ วิมุตติ	สมุจเฉท วิมุตติ	ปฏิบัติสัททวิ มุตติ	นิสสรณ วิมุตติ
1	มานะมีจิตน้อมไปในการให้ทำให้ระงับ กิเลสคือ ความโลภ ได้ชั่วคราว					
2	การเป็นพระอริยบุคคล					
3	มาลีนั่งสมาธิจนสามารถเข้าฌานได้					
4	การเสด็จดับขันธปรินิพพานของ พระพุทธเจ้า					
5	ปัญญาวัคคีย์ได้ฟังธรรม “อนัตตลักขณ สูตร” บรรลุเป็นพระอรหันต์					

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบบันทึกอนุทิน

อนุทินครั้งที่.....

วันที่...../...../.....

1. สิ่งที่ได้จากการเรียนครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับกิจกรรมในการเรียนวันนี้

2.1 สิ่งที่น่าสนใจ

.....

.....

.....

.....

2.1 สิ่ง que เห็นว่าควรปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ที่	ชื่อ - สกุล ของ ผู้รับการ ประเมิน	ความร่วมมือ				การแสดง ความคิดเห็น				การรับฟัง ความคิดเห็น				การตั้งใจ ทำงาน				การร่วม ปรับปรุง ผลงานกลุ่ม				รวม 20 คะแนน
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก = 4

ดี = 3

พอใช้ = 2

ปรับปรุง = 1

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

...../...../.....

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	ดีมาก
13 - 16	ดี
9 - 12	พอใช้
5 - 8	ปรับปรุง

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	รายวิชา	พระพุทธศาสนา (ส31102)
หน่วยการเรียนรู้ที่	3 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	เวลาทั้งหมด	8 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง	มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)	เวลา	1 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ม.4/13 วิเคราะห์หลักธรรมในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

สาระสำคัญ

วุฒิชัย 4 เป็นข้อธรรมในหมวด มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) นำไปสู่ความหมดทุกข์ หมดปัญหา ผู้ปฏิบัติย่อมสามารถพัฒนาตนไปสู่ความเจริญได้

สาระการเรียนรู้

อริยสัจ 4

1. ความหมายและข้อธรรมแห่งมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

- วุฒิชัย 4

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกความหมายและข้อธรรมแห่งมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) วุฒิชัย 4 ได้
2. วิเคราะห์ความสำคัญ และข้อธรรมแห่งมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) วุฒิชัย 4 ได้
3. เห็นคุณค่า ความสำคัญของความหมายและข้อธรรมแห่งนิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) วุฒิชัย 4

และนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2. มุ่งมั่นในการทำงาน

สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการคิด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 : การนำเข้าสู่บทเรียน (5 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแต่ละคนคิดถึงบุคคลที่นักเรียนมีความประทับใจในความเจริญก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จในชีวิตด้านต่าง ๆ และสุ่มออกมาเล่าให้เพื่อนฟังที่หน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อต่อไปนี้
 - บุคคลนั้น คือใคร
 - บุคคลนั้น ประสบความสำเร็จหรือมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตอย่างไร
2. ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่า เพราะเหตุใดบุคคลที่นักเรียนประทับใจนั้นจึงประสบความสำเร็จในชีวิต ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนที่แตกต่างกัน
3. นักเรียนช่วยกันสรุปความคิดรวบยอดว่า การที่บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น เพราะมีการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

ขั้นที่ 2 : นำเสนอความรู้ (40 นาที)

1. ครูอธิบายความรู้เรื่อง มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) วุฒิชัย 4 ให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือเรียน หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม และแหล่งข้อมูลสารสนเทศ
2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกลุ่มละ 5 คน แล้วครูแจกใบกิจกรรมที่ 8 แล้วให้ตอบคำถาม ดังนี้
 - 2.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชัยคืออะไร
 - 2.2 สาเหตุของปัญหาที่ชัยประสบคืออะไร
 - 2.3 ชัยมีวิธีการหรือแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร
 - 2.4 ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาของชัย คืออะไร
3. ครูให้แต่ละกลุ่มผลัดกันอธิบายคำตอบในใบงานที่ตนได้รับผิดชอบให้สมาชิกคนอื่นๆ ฟัง แล้วผลัดกันซักถามความรู้จนมีความเข้าใจกระจ่างชัดเจน

ขั้นที่ 3 : ขั้นสรุป (5 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปความรู้เรื่องหลักธรรม มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) วุฒิชัย 4 ลงในสมุด แล้วรวบรวมผลงานส่งครูตรวจ
2. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน และเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน สะท้อนผล และติดตาม พัฒนาในชั่วโมงต่อไปลงในบันทึกอนุทิน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. สื่อการเรียนรู้

- 1) หนังสือเรียน พระพุทธศาสนา ม.4
- 2) หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม

(1) เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2545. ธรรมนอกธรรมาสน์. กรุงเทพฯ : มติชน.

(2) เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2544. เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรม. กรุงเทพฯ :

หอรัตนชัยการพิมพ์.

2. แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

- <http://th.wikipedia.org/wiki/>

3. ใบกิจกรรมเรื่อง วุฒิชัยธรรม 4

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์
ตรวจการตอบใบกิจกรรม	ใบกิจกรรมเรื่อง วุฒิชัยธรรม 4	ร้อยละ 80 ขึ้นไปผ่านเกณฑ์
แบบบันทึกอนุทิน	แบบบันทึกอนุทิน	-
สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม	แบบประเมินสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

กิจกรรมเสนอแนะ

บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ ม.4/10

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) ด้านความรู้ (K)

2) ด้านทักษะ / กระบวนการ (P)

3) ด้านคุณลักษณะ (A)

2. ปัญหาและอุปสรรค

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหา

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน)

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ จากครูพี่เลี้ยง

.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวลัดดา แสงโทโพ)

ครูพี่เลี้ยง

ความเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

.....

ลงชื่อ.....

(นางสาวสุพรรณษา ทักษานี)

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ความเห็นของรองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASAKHAM UNIVERSITY

ลงชื่อ.....

(นายวัชรินทร์ ทิตวงษา)

รองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการ

ความเห็นของผู้บริหาร

.....

ลงชื่อ.....

(นายมณูญ เพชรมีแก้ว)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

ใบกิจกรรมเรื่อง วรรณกรรม 4

คำชี้แจง ให้ศึกษากรณีศึกษาต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

ชัย ถูกตำรวจจับหลังเพื่อนพาไปเสพยาเสพติด เมื่อชัยได้เข้าไปอยู่ในเรือนจำ ชัยจึงได้รับการศึกษาและรับรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด ทำให้เขาสาบานว่าชีวิตนี้จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกเป็นอันขาด เมื่อเขาพ้นโทษออกมา เขาก็เดินสายบรรยายเรื่องพิษภัยของยาเสพติดตามสถานศึกษาต่าง ๆ จนเขาได้รับการยกย่องจากท่านผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นคนดีศรีจังหวัด

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชัยคืออะไร (1 คะแนน)

.....

.....

2. สาเหตุของปัญหาที่ชัยประสบคืออะไร (1 คะแนน)

.....

.....

3. ชัยมีวิธีการหรือแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร (2 คะแนน)

.....

.....

4. ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาของชัย คืออะไร (1 คะแนน)

.....

.....

แบบบันทึกอนุทิน

อนุทินครั้งที่.....

วันที่...../...../.....

1. สิ่งที่ได้จากการเรียนครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับกิจกรรมในการเรียนวันนี้

2.1 สิ่งที่น่าสนใจ

.....

.....

.....

.....

2.1 สิ่ง que เห็นว่าควรปรับปรุง

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหา
รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วงจรปฏิบัติการที่ 1

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้ใช้วัดทักษะในการคิดแก้ปัญหา มีคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ใช้เวลาทำ 40 นาที
2. คำถามในแบบวัดฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบทั้งสิ้น คือ ให้พิจารณาสถานการณ์ที่กำหนดให้และเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จาก ก, ข, ค, หรือ ง เมื่อเลือกคำตอบใดให้เขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

ขอ	ก	ข	ค	ง
0		X		

ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ให้ขีดทับคำตอบเดิมแล้วจึงเลือกคำตอบใหม่

ขอ	ก	ข	ค	ง
0		X		X

3. ห้ามขีด เขียน ทำเครื่องหมายหรือเขียนอักษรใดๆ ลงในแบบทดสอบ
4. ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุล ชั้น ลงในกระดาษคำตอบให้เรียบร้อยแล้วจึงลงมือทำข้อสอบ
5. เมื่อทำเสร็จแล้ว หรือหมดเวลาให้ส่งกระดาษคำตอบ พร้อมแบบทดสอบทันที

สถานการณ์ที่ 1 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 1-4

“อานนท์ เป็นดารารายานต์ที่มีรูปร่างหน้าตาอยู่ในเกณฑ์ดี จัดเข้าชั้นเป็นหนุ่มรูปหล่อ เขาได้รับบทเป็นดารานำฝ่ายชายอยู่เสมอ มีแฟนภาพยนตร์ชอบและคลั่งไคล้ในตัวเขามาก ต่อมาเขาได้รับอุบัติเหตุรถยนต์พลิกคว่ำทำให้ใบหน้าของเขาเสียโฉม ทำให้ผู้กำกับการแสดงต้องคัดเลือกเขาเป็นเพียงผู้แสดงประกอบ และบางครั้งต้องแสดงบทเป็นผู้ร้าย อานนท์ได้รับความทุกข์ใจอย่างมากในระยะแรก แต่ต่อมาไม่นานเขาก็ทำใจได้และยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงบทบาทการแสดงจากดารานำเป็นเพียงตัวประกอบ ซึ่งเพราะผู้ชมการแสดงต้องการชมพระเอกที่มีรูปร่างหน้าตาหล่อมากกว่าผู้ที่หน้าตาไม่หล่อ เป็นเรื่องปกติของคนทั่วไป เมื่ออานนท์หักห้ามใจไม่ให้เสียใจ และสามารถทำให้เป็นปกติได้เขาจึงหายจากความทุกข์ใจ”

1. จากสถานการณ์ข้างต้น ข้อใดคือปัญหาที่อานนท์กำลังประสบอยู่

- ก. อานนท์มีแฟนคลับชอบและคลั่งไคล้ในตัวเขามาก
- ข. อานนท์ได้รับบทเป็นตัวแสดงประกอบและตัวร้าย
- ค. อานนท์มีความทุกข์ที่ใบหน้าของเขาเสียโฉม
- ง. อานนท์ได้รับอุบัติเหตุรถยนต์พลิกคว่ำ

2. ข้อใดคือสาเหตุของปัญหาที่อานนท์กำลังประสบอยู่

- ก. อานนท์มีแฟนคลับชอบและคลั่งไคล้ในตัวเขามาก
- ข. อานนท์ได้รับบทเป็นตัวแสดงประกอบและตัวร้าย
- ค. อานนท์มีความทุกข์ที่ใบหน้าของเขาเสียโฉม
- ง. อานนท์ได้รับอุบัติเหตุรถยนต์พลิกคว่ำ

3. นักเรียนคิดว่าข้อใดเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของอานนท์

- ก. อานนท์ยอมแสดงเป็นตัวประกอบและตัวร้าย
- ข. อานนท์ยอมรับดาราคนอื่นที่หน้าตาดีกว่า
- ค. อานนท์ยอมยุติบทบาทนักแสดงตลอดไป
- ง. อานนท์ทำใจยอมรับสภาพของตัวเอง

4. ข้อใดคือผลที่เกิดจากวิธีการแก้ปัญหาของอานนท์คืออะไร

- ก. อานนท์มีแฟนคลับชอบและคลั่งไคล้ในตัวเขามากขึ้นกว่าเดิม
- ข. อานนท์ได้เป็นนักแสดงนำเหมือนเดิม
- ค. อานนท์หายจากความทุกข์ใจ
- ง. อานนท์หักห้ามใจไม่ให้เสียใจ

สถานการณ์ที่ 2 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 5-8

ประวิทย์ ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานนักเรียน เขามีความภาคภูมิใจมากที่นักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบในตัวเขา เขาพยายามทุ่มเทความรู้ความสามารถในการทำกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน ในวันขึ้นปีใหม่เขาได้รับของขวัญและบัตร ส.ค.ส. จากผู้ที่ชื่นชมในผลงานของเขา ประวิทย์ได้รับการคัดเลือกให้เป็นนักเรียนดีศรีโรงเรียน และได้รับโล่เกียรติยศจากผอ.โรงเรียน เขามีความสุขใจในเกียรติยศที่ได้รับ แต่อย่างไรก็ตามยังมีเพื่อนบางคนแอบนินทาเขาว่า ทำงานเพื่อหวังผลตอบแทนเมื่อประวิทย์เรียนจบม. 6 ฐานะทางครอบครัวของเขาตกต่ำลง เนื่องจากพ่อของประวิทย์ทำธุรกิจขาดทุน เขาจึงไม่ได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ชีวิตของประวิทย์จึงมีความลำบากมากกว่าเดิม และมีความทุกข์ใจในชะตาชีวิตของเขาอย่างมาก แต่สุดท้ายเขาก็เข้าใจว่าโลกนี้ย่อมมีทั้งด้านบวกและด้านลบเขามากระทบในชีวิตเสมอ จึงทำให้เขาเข้มแข็งและมีกำลังใจในการต่อสู้ชีวิตและช่วยพ่อแม่ทำงานจนทำให้ฐานะทางครอบครัวเริ่มฟื้นตัวขึ้นตามลำดับ

5. จากสถานการณ์นี้ ข้อใดคือปัญหาในชีวิตของประวิทย์

- ก. ประวิทย์มีความลำบากและมีความทุกข์ใจในชะตาชีวิต
- ข. เมื่อประวิทย์เรียนจบแล้วไม่ได้มี ตำแหน่งหน้าที่อะไร
- ค. ประวิทย์ถูกเพื่อนบางคนแอบนินทาในการทำงาน
- ง. ไม่มีใครมอบของขวัญให้ประวิทย์ในวันปีใหม่

6. การที่ประวิทย์ประสบปัญหานั้นเกิดสาเหตุจากข้อใด

- ก. ฐานะทางครอบครัวของประวิทย์ตกต่ำเพราะพ่อของเขาทำธุรกิจขาดทุน
- ข. ทำงานเพื่อหวังเป็นนักเรียนดีศรีโรงเรียน และรับโล่เกียรติยศจากผอ.
- ค. ผู้ที่ชื่นชมในผลงานของประวิทย์รู้ว่าเขาทำงานเพื่อหวังผลตอบแทน
- ง. ถูกปลดออกจากการเป็นประธานนักเรียน

7. ประวิทย์ใช้แนวทางในการแก้ปัญหาในข้อใดที่สอดคล้องกับหลักธรรมโลกธรรม 8

- ก. ประวิทย์ขอทำความดีต่อไปแม้เขาจะไม่ได้มีตำแหน่งหน้าที่อะไร
- ข. ประวิทย์เข้าใจในหลักธรรมชาติของชะตาชีวิตที่มีอยู่ประจำโลก
- ค. ประวิทย์ไม่สนใจและไม่โต้ตอบในคำนินทาของกลุ่มเพื่อน
- ง. ประวิทย์ทำใจได้แม้ไม่มีใครมอบของขวัญให้

8. นักเรียนคิดว่าผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาของประวิทย์จะเกิดขึ้นตามข้อใด

- ก. ประวิทย์เข้มแข็งและมีกำลังใจในการทำงานฐานะทางครอบครัวจึงดีขึ้น
- ข. ประวิทย์ได้รับรางวัลจากพ่อแม่ที่ช่วยพ่อแม่ทำงาน
- ค. ประวิทย์ได้รับคำสรรเสริญในการทำงาน
- ง. ประวิทย์ได้รับตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น

สถานการณ์ที่ 3 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 9-12

มนต์ชัย เป็นเจ้าของบริษัทจำหน่ายรถยนต์ มีฐานะร่ำรวย มีบ้านใหญ่โต แต่เขาก็ยังหาเวลาว่างไปปฏิบัติธรรมที่วัดและนำหลักธรรมมาปรับใช้ในชีวิตอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าชัยยศ ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทเล็กสิน และเป็นคู่แข่งทางการค้า เขาจะทำทุกวิถีทางที่จะการทำลายชื่อเสียงของบริษัทที่มนต์ชัยเป็นเจ้าของ แต่มนต์ชัยก็ไม่โต้ตอบ เขาคิดว่าเป็นเรื่องปกติของธุรกิจ แต่เขาก็พยายามเชิญชวนบริษัทคู่แข่งทางการขายรถยนต์มาประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการร่วมมือกันพัฒนาธุรกิจให้ก้าวหน้าต่อไป และเขาก็ยินดีจะให้ความช่วยเหลือบริษัทเล็ก ๆ ในด้านการเงิน และด้านความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการจำหน่ายสินค้า ในที่สุดก็มีบริษัทตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ มาร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มบริษัทของมนต์ชัยหลายบริษัท ส่งผลต่อการพัฒนาธุรกิจของตลาดรถยนต์ของเขาขึ้นไปอีก

9. จากสถานการณ์นี้ปัญหาของมนต์ชัยคือข้อใด

- ก. มนต์ชัยเป็นเจ้าของบริษัทที่อวดฐานะว่าร่ำรวย
- ข. ชัยยศร่วมหุ้นกับบริษัทของมนต์ชัยแล้วขาดทุน
- ค. ชัยยศพยายามทำลายชื่อเสียงบริษัทของมนต์ชัย
- ง. มนต์ชัยกดดันบริษัทเล็ก ๆ ที่เป็นคู่แข่งของตน

10. สาเหตุอะไรที่ทำให้มนต์ชัยประสบปัญหานั้น

- ก. เพราะชัยยศอยากมีฐานะร่ำรวยจึงร่วมหุ้นกับบริษัทของมนต์ชัย
- ข. เพราะมนต์ชัยกลัวว่าจะสู้บริษัทเล็ก ๆ ที่เป็นคู่แข่งของตนไม่ได้
- ค. เพราะบริษัทของมนต์ชัยเป็นคู่แข่งทางการค้าของชัยยศ
- ง. เพราะบริษัทของมนต์ชัยร่ำรวยกว่าบริษัทของชัยยศ

11. มนต์ชัยใช้วิธีการในข้อใดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

- ก. มนต์ชัยซื้อกิจการจากบริษัทเล็ก ๆ ที่เป็นคู่แข่งมาเป็นของตน
- ข. มนต์ชัยไม่โต้ตอบและชวนบริษัทคู่แข่งมามือกันพัฒนาธุรกิจ
- ค. มนต์ชัยไม่สนใจแม้ใครจะว่าเป็นคนที่ชอบอวดร่ำอวดรวย
- ง. ชัยยศถอนหุ้นทุกอย่างออกจากบริษัทของมนต์ชัย

12. ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาของมนต์ชัย ทำให้มนต์ชัยเป็นอย่างไร

- ก. มนต์ชัยมีความสุขในการใช้ชีวิตของเขา
- ข. มนต์ชัยได้ขยายกิจการครอบคลุมบริษัทเล็ก ๆ ทั้งหมด
- ค. บริษัทของชัยยศจึงไม่ล้มละลายเหมือนบริษัทของมนต์ชัยขาดทุน
- ง. บริษัทของมนต์ชัยมีบริษัทน้อยใหญ่เข้ามาร่วม ทำให้ธุรกิจเติบโตขึ้นอีก

สถานการณ์ที่ 4 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 13-16

สุรชัย เป็นนักเรียนอาสาจราจร ในช่วงเช้าแต่ละวันการจราจรบริเวณหน้าโรงเรียนติดขัด เนื่องจากมีการรับ-ส่งนักเรียนทุกวัน ทางโรงเรียนจึงขอความช่วยเหลือจากนักเรียนอาสาจราจร ให้มาช่วยอำนวยความสะดวก บริเวณหน้าโรงเรียน เมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือน พบว่า สุรชัย มีอาการป่วยเป็นโรคปอด ทำให้เข้ามีความทุกข์ใจเป็นอย่างมาก เพราะต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลอยู่เป็นประจำ ทำให้ผลการเรียนของเขาอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำลง

13. จากสถานการณ์ข้างต้น นักเรียนคิดว่าอะไรคือปัญหา

- ก. สุรชัยป่วยเป็นโรคปอด
- ข. มีปริมาณรถจำนวนมาก
- ค. นักเรียนมาโรงเรียนตอนเช้าทุกวัน
- ง. ช่วงเช้าการจราจรบริเวณหน้าโรงเรียนติดขัด

14. ถ้าปัญหานั้นเกิดขึ้น นักเรียนสามารถบอกได้หรือไม่ว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหานี้

- ก. รถเคลื่อนตัวไม่สะดวก
- ข. สุรชัยได้รับสารพิษในอากาศ
- ค. ผู้ปกครองมารับ-ส่งนักเรียนในช่วงเช้าและเย็น
- ง. ไม่มีนักเรียนอาสาจราจรมาอำนวยความสะดวก

15. นักเรียนจะมีวิธีการหรือแนวทางใดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

- ก. ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนนักเรียนอาสาจราจรที่ให้บริการอำนวยความสะดวก
- ข. ให้นักเรียนอาสาจราจรใส่หน้ากากป้องกันควันพิษ
- ค. ขอความช่วยเหลือจากนักเรียนอาสาจราจร
- ง. ลดจำนวนรถให้น้อยลง

16. ผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาตามวิธีของนักเรียนจะเป็นไปตามข้อใด

- ก. นักเรียนอาสาจราจรไม่ต้องทำงานหนักมากเกินไป
- ข. มลพิษในอากาศลดลง
- ค. สุขภาพของสุรชัยดีขึ้น
- ง. การจราจรไม่ติดขัด

สถานการณ์ที่ 5 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 17-20

ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งสมชาติมีรั้วบ้านอยู่ติดกับบ้านของบรรจง สมชาติเป็นคนชอบเลี้ยงไก่ชน ส่วนบรรจงเป็นคนชอบเลี้ยงสุนัข วันหนึ่งสุนัขของบรรจงได้หลุดออกมากัดไก่ชนของสมชาติตาย ทำให้สมชาติโกรธเป็นอย่างมากเพราะเป็นไก่ชนตัวโปรดของเขา เขาจึงคว่ำปิ่นลูกของมายิ่งสุนัขของบรรจงตาย จึงทำให้ทั้งสองบ้านเกิดมีปากเสียงทะเลาะกันถึงขั้นฝีมือไม่เผา เงามไม่เหยียบกันเลย

17. สถานการณ์ข้างต้น นักเรียนคิดว่าข้อใดคือปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนี้

- ก. บรรจงกับสมชาติทะเลาะกัน
- ข. หมู่บ้านแห่งนี้ห้ามเลี้ยงสัตว์
- ค. ไก่ชนของสมชาติตาย
- ง. สุนัขของบรรจงตาย

18. นักเรียนคิดว่าสาเหตุที่นำไปสู่การเกิดปัญหาในครั้งนี้นั้น คือข้อใด

- ก. เพราะสัตว์เลี้ยงชอบสร้างความสกปรกและเป็นพาหะนำโรคเข้ามาในหมู่บ้าน
- ข. บรรจงปล่อยสุนัขออกมากัดไก่ชนของสมชาติตายเพราะรำคาญเสียงไก่ชน
- ค. สุนัขของบรรจงกัดไก่ชนของสมชาติตายและสมชาติยิงสุนัขของบรรจงตาย
- ง. สมชาติเกลียดสุนัขที่มาฉีรดอกไม้หน้าบ้านแม่แจ่มเจ้าของสุนัขแล้ว

19. ถ้านักเรียนประสบปัญหานี้ นักเรียนจะมีวิธีการใดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

- ก. ให้ผู้ใหญ่บ้านหรือประธานชุมชนเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยให้ทั้งสองบ้านคืนดีกันดังเดิม
- ข. ออกประกาศห้ามมิให้ทุกครัวเรือนทุกครัวเรือนมีสัตว์เลี้ยงอย่างเด็ดขาด
- ค. บรรจงก่อกำแพงให้สูงขึ้นเพื่อป้องกันเสียงรบกวนจากข้างบ้าน
- ง. สมชาติล้อมรั้วบ้านให้สูงขึ้นเพื่อป้องกันสุนัขเข้ามาฉีรดอกไม้

20. นักเรียนคิดว่าผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาในครั้งนี้นั้น คือข้อใด

- ก. ทั้งบรรจงและสมชาติได้ให้อภัยซึ่งกันและกันและกลับคืนดีเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน
- ข. หมู่บ้านแห่งนี้ปราศจากสัตว์เลี้ยงทุกชนิดและปลอดภัยจากโรคที่มากับสัตว์เลี้ยง
- ค. บรรจงปราศจากเสียงรบกวนและดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุข
- ง. สุนัขไม่สามารถมาฉีรดอกไม้ของสมชาติได้อีก

แบบทดสอบวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหา
รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วงจรปฏิบัติการที่ 2

สถานการณ์ที่ 6 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 21-24

ตุ๋ เป็นโรคอ้วน เนื่องจากเขาเป็นคนที่ชอบดื่มน้ำหวานและน้ำอัดลมมาก และเขากลัวว่าจะเป็นโรคอื่น ๆ ตามมา จึงทำให้ตุ๋เข้าคอร์สลดน้ำหนัก ด้วยการออกกำลังกายและควบคุมการรับประทานอาหาร จนในที่สุดเขาก็เป็นคนที่มีความสุขร่างกายแข็งแรง และที่สำคัญยังได้เป็นวิทยากรในการให้ความรู้ และให้กำลังใจกับคนที่ต้องการลดน้ำหนัก และตุ๋ได้ทำงานเป็นเทรนเนอร์ในร้านฟิตเนสอีกด้วย

21. จากสถานการณ์ข้างต้น ข้อใดคือปัญหาที่ตุ๋กำลังประสบอยู่

- ก. ตุ๋เป็นโรคอ้วน
- ข. ตุ๋เป็นคนชอบดื่มน้ำอัดลม
- ค. ตุ๋เป็นคนชอบดื่มน้ำหวาน
- ง. ตุ๋เสียเงินไปกับการลดน้ำหนัก

22. ข้อใดคือสาเหตุของปัญหาที่ตุ๋กำลังประสบอยู่

- ก. ตุ๋ชอบออกกำลังกาย
- ข. ตุ๋เป็นคนร่างกายอ่อนแอ
- ค. ตุ๋ชอบเข้าคอร์สลดน้ำหนัก
- ง. ตุ๋ชอบเครื่องดื่มที่มีรสหวาน

23. นักเรียนคิดว่าข้อใดเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของตุ๋

- ก. ตุ๋เข้าคอร์สลดน้ำหนัก
- ข. ตุ๋เลือกดื่มน้ำเปล่าแทนน้ำหวาน
- ค. ตุ๋เข้าพบแพทย์เพื่อขอคำปรึกษา
- ง. ตุ๋อาสาเป็นผู้นำในการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน

24. ข้อใดคือผลที่เกิดจากวิธีการแก้ปัญหาของอานนท์คืออะไร

- ก. ตุ๋เป็นเทรนเนอร์ในร้านฟิตเนส
- ข. ตุ๋เป็นวิทยากรเกี่ยวกับโรคอ้วน
- ค. ตุ๋มีกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป
- ง. ตุ๋กลับมาคนที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

สถานการณ์ที่ 7 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 25-28

สมควรเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ที่ชอบโก่งกินงบประมาณการก่อสร้างถนน และเขาจะกำจัดคู่แข่งทุกคนที่มาขัดขวางการทำงานของเขา เพราะเขาคิดว่าตัวเองเป็นคนมีอำนาจในท้องถิ่นของตัวเอง คึนหนึ่งเขาฝันว่าตัวเองตายและถูกทรมาณในนรกภูมิ พอตื่นเช้าขึ้นมาเขาจึงทบทวนความฝัน และคิดที่จะเปลี่ยนนิสัยจากคนที่เคยโลภ โกรธ หลง กลายเป็นคนชอบทำบุญ เขาจึงไปเดินสายทำบุญตามสถานที่สาธารณะกุศลต่าง ๆ

25. จากสถานการณ์นี้ ข้อใดคือปัญหาของสมควร

- ก. สมควรเป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูง
- ข. สมควรเป็นนักการเมืองท้องถิ่น
- ค. สมควรเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น
- ง. สมควรเป็นคนฉ้อราษฎร์บังหลวง

26. การที่สมควรประสบปัญหานี้เกิดจากสาเหตุจากข้อใด

- ก. สมควรคิดว่าตัวเองเป็นคนใหญ่คนโต
- ข. สมควรคิดว่าตัวเองเป็นนักการเมืองท้องถิ่นน้ำดี
- ค. สมควรคิดว่าตัวเองเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น
- ง. สมควรคิดว่าตัวเองเป็นคนทำงานโปร่งใส ตรวจสอบได้

27. นักเรียนคิดว่า สมควรมีแนวทางในการแก้ปัญหาตามข้อใด

- ก. สมควร นำเงินที่ได้มามาแจกลูกน้อง
- ข. สมควร นำเงินที่ได้มา มาปล่อยกู้สำหรับคนยากจน
- ค. สมควร นำเงินที่ได้มา มาบริจาคเป็นสาธารณกุศล
- ง. สมควร ทำใจได้แม้จะมีเสียตึนินินทาจากชาวบ้าน

28. นักเรียนคิดว่าผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาของสมควรจะเกิดขึ้นตามข้อใด

- ก. สมควรเป็นผู้มีบิรวารมาก
- ข. สมควรเป็นคนชอบช่วยเหลือคนจน
- ค. สมควรได้รับคำสรรเสริญในการทำงาน
- ง. สมควรหลุดพ้นจากความโลภ ความโกรธ และความหลง

สถานการณ์ที่ 8 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 29-32

สุชาติ เป็นเด็กเรียนเก่ง และเขาอยากเรียนต่อระดับที่สูงขึ้น แต่เขามีฐานะทางครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน ผู้ปกครองจึงให้เขาเรียนจบแค่ชั้นม.3 แล้วให้ออกมาทำงานช่วยเหลือครอบครัว แต่ด้วยความที่เป็นคนขยันหมั่นเพียรและเป็นผู้คงแก่เรียน สุชาติ จึงไปเรียนต่อจนจบชั้นม.6 และไปเทียบเรียนต่อปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง สุชาติ ทำงานหาเงินส่งตัวเองเรียนจนจบปริญญาตรี และสามารถสอบบรรจุเป็นข้าราชการได้

29. จากสถานการณ์นี้ปัญหาของสุชาติ คือข้อใด

- ก. สุชาติเป็นคนเรียนหนังสือเก่ง
- ข. สุชาติอยากเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น
- ค. สุชาติมีฐานะทางครอบครัวที่ยากจน
- ง. สุชาติถูกผู้ปกครองบังคับให้ออกจากโรงเรียน

30. สาเหตุอะไรที่ทำให้สุชาติประสบปัญหานั้น

- ก. สุชาติอยากเป็นคนเรียนหนังสือเก่ง
- ข. สุชาติอยากเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น
- ค. สุชาติต้องการมีฐานะทางครอบครัวที่ร่ำรวย
- ง. สุชาติถูกผู้ปกครองบังคับให้ออกจากโรงเรียน

31. สุชาติใช้วิธีการในข้อใดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

- ก. สุชาติตั้งใจเรียนมากขึ้นกว่าเดิม
- ข. สุชาติพยายามทำงานส่งตัวเองเรียนต่อตามที่ต้องการ
- ค. สุชาติทำงานทุกอาชีพเพื่อหวังให้ครอบครัวตัวเองร่ำรวย
- ง. สุชาติยอมออกจากโรงเรียนตามผู้ปกครองร้องขอและไม่ได้เรียนต่ออีกเลย

32. ผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาของ สุชาติทำให้สุชาติเป็นอย่างไร

- ก. เรียนจนจบ ป.ตรี และได้เป็นข้าราชการ
- ข. สุชาติเป็นนักเรียนที่เรียนได้อันดับ 1 ของจังหวัด
- ค. สุชาติกลับมาทำอยู่กับครอบครัวตามที่พ่อ-แม่ต้องการ
- ง. สุชาติสามารถทำให้ครอบครัวของตนร่ำรวยได้ตามที่หวัง

สถานการณ์ที่ 9 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 33-36

ไชยยา เป็นเด็กสลับถูกตำรวจจับหลังเพื่อนพาไปเสพยาเสพติด เมื่อไชยยาได้เข้าไปอยู่ในเรือนจำ ไชยยาจึงได้รับการศึกษาและรับรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด ทำให้เขาซาบซึ้งว่าชีวิตนี้จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกเป็นอันขาด เมื่อเขาพ้นโทษออกมา เขาจึงเดินสายบรรยายเรื่องโทษ พิษภัยของยาเสพติดตามสถานศึกษาต่าง ๆ จนเขาได้รับการยกย่องจากท่านผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นคนดีศรีจังหวัด

33. จากสถานการณ์ข้างต้น นักเรียนคิดว่าอะไรคือปัญหา

- ก. ไชยยาถูกจับคดียาเสพติด
- ข. ไชยยาคบคนพาลเป็นเพื่อน
- ค. ไชยยาใช้สารเสพติดเป็นประจำ
- ง. ไชยยาเป็นพ่อค้ายาเสพติดรายใหญ่

34. ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น นักเรียนสามารถบอกได้หรือไม่ว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหานี้

- ก. ไชยยาคบเพื่อนที่เป็นคนเสพยา
- ข. ไชยยาใช้สารเสพติดในการรักษาโรค
- ค. ไชยยาอยากรื้ออยากลองยาเสพติดเอง
- ง. ไชยยาเริ่มเป็นผู้เสพและอยากเป็นผู้ค้า

35. ไชยยามีวิธีการหรือแนวทางใดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

- ก. ไชยยาเลิกค้ายาเสพติดโดยเด็ดขาด
- ข. ไชยยาพยายามเลิกเสพยาด้วยตัวเอง
- ค. ไชยยาทำทุกวิถีทางให้ตัวเองรอดพ้นจากคดี
- ง. ไชยยาได้รับรู้ถึงโทษของยาเสพติดและนำความรู้ออกมาเผยแพร่

36. นักเรียนคิดว่าผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาในครั้งนี้ คือข้อใด

- ก. ไชยยาสามารถเลิกค้ายาเสพติดได้
- ข. ไชยยาได้รับคำสรรเสริญจากสังคม
- ค. ไชยยาสามารถเลิกเสพพยาด้วยตัวเอง
- ง. ไชยยาไม่มีประวัติและไม่มีคดีความเกี่ยวกับยาเสพติด

สถานการณ์ที่ 10 ใช้ตอบคำถามข้อที่ 37-40

ฉันทนา เป็นสาวโรงงานทอผ้าแห่งหนึ่ง ซึ่งถูกเจ้านายดุลพนักงงานออก เพราะมีเครื่องจักรกลเข้ามาแทนที่ แต่ฉันทนาก็ไม่ย่อท้อที่ต้องตงงาน เขาจึงได้หันมาประกอบอาชีพค้าขายเพื่อหารายได้ส่งให้กับครอบครัวทางบ้าน ซึ่งมีพ่อแม่และลูกๆที่กำลังเรียนหนังสือ

37. สถานการณ์ข้างต้น นักเรียนคิดว่าข้อใดคือปัญหาที่เกิดขึ้นฉันทนา

- ก. ฉันทนตงงาน
- ข. โรงงานทอผ้าขาดทุน
- ค. ฉันทนาลาออกจากงาน
- ง. โรงงานทอผ้าผลิตสินค้าไม่ทัน

38. นักเรียนคิดว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาในครั้งนี้ คือข้อใด

- ก. ฉันทนามีอาชีพใหม่ที่ดีกว่า
- ข. ฉันทนาทำผิดกฎของโรงงาน
- ค. โรงงานมีพนักงานไม่เพียงพอต่อการผลิตสินค้า
- ง. โรงงานมีเครื่องจักรเข้ามาแทนแรงงานคน

39. ฉันทนามีวิธีการใดในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในครั้งนี้

- ก. โรงงานทอผ้ายอมเลิกกิจการ
- ข. ฉันทนาเลือกประกอบอาชีพใหม่
- ค. ฉันทนากลับมาประกอบอาชีพที่บ้านเกิด
- ง. โรงงานใช้เครื่องจักรเข้ามาแทนแรงงานคน

40. นักเรียนคิดว่าผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาในครั้งนี้ คือข้อใด

- ก. โรงงานทอผ้าเปลี่ยนไปทำกิจการใหม่
- ข. ฉันทนายังมีรายได้ส่งให้กับครอบครัว
- ค. ฉันทนาได้กลับมาอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข
- ง. โรงงานทอผ้าสามารถผลิตสินค้าได้ตามที่ตลาดต้องการ

เฉลยแบบทดสอบวัดทักษะในการคิดแก้ปัญหา
รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 40 ข้อ

ข้อที่	เฉลย	ข้อที่	เฉลย
1.	ค.	21.	ก.
2.	ง.	22.	ง.
3.	ง.	23.	ก.
4.	ข	24.	ง.
5.	ก.	25.	ง.
6.	ก.	26.	ค.
7.	ข.	27.	ค.
8.	ก.	28.	ง.
9.	ค.	29.	ค.
10.	ค.	30.	ข.
11.	ข.	31.	ข.
12.	ง.	32.	ก.
13.	ก.	33.	ก.
14.	ข.	34.	ก.
15.	ข.	35.	ง.
16.	ค.	36.	ข.
17.	ก.	37.	ก.
18.	ค.	38.	ง.
19.	ก.	39.	ข.
20.	ก.	40.	ข.

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง แบบทดสอบมีทั้งหมด 40 ข้อ ใช้เวลาทำ 50 นาที ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในตัวเลือกกระดาษคำตอบ ที่นักเรียนคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดคือความหมายของ "ขันน้ 5"

ก. สิ่งทีปิดกั้น ขัดขวางจิตไม่ให้บรรลุความดี

5 ประการ

ข. กฎทีควบคุมความเป็นไปในธรรมชาติ

5 ประการ

ค. องค์ประกอบหลักของชีวิต 5 ประการ

ง. ความหลุดพ้นจากกิเลส 5 ประการ

2. ข้อใดจัดเป็นองค์ประกอบของ ขันน้ 5

ก. รูป รส เวทนา สัญญา เสียง

ข. รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ค. กาย เวทนา สังขาร วิญญาณ นามรูป

ง. ธาตุ สังขาร วิญญาณ สัมผัส นามรูป

3. ในส่วนประกอบของรูปขันน้ มีธาตุ 4 ธาตุ

คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม ถ้าเปรียบเทียบกับร่างกาย

มนุษย์ ธาตุดิน คือสิ่งใด

ก. เลือด เสมหะ ไขมัน

ข. อุณหภูมิในร่างกาย

ค. กระดูก ฟัน เล็บ

ง. ลมหายใจ

โปรดอ่านพิจารณาสถานการณ์ แล้วตอบ

คำถามข้อที่ 4- 5

อานนท เป็นดารารายานตร์ที่มีรูปร่างหน้าตาอยู่ในเกณฑ์ดี จัดเข้าขันเป็นหนุ่มรูปหล่อ เขาได้รับบทเป็นดารานำฝ่ายชายอยู่เสมอ มีแฟนภาพยนตร์ชอบและคลั่งไคล้ในตัวเขามาก ต่อมาเขาได้รับอุบัติเหตุรถยนต์พลิกคว่ำทำให้ใบหน้าของเขาเสียโฉม ทำให้ผู้กำกับการแสดงต้องคัดเลือกเขาเป็นเพียงผู้แสดงประกอบ และบางครั้งต้องแสดงบทเป็นผู้ร้าย อานนทได้รับ ความทุกข์ใจอย่างมากในระยะแรก แต่ต่อมาไม่นานเขาก็ทำใจได้และยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และการเปลี่ยนแปลง บทบาทการแสดงจากดารานำเป็นเพียงตัวประกอบ ซึ่งเพราะผู้ชมการแสดงต้องการชม พระเอกที่มีรูปร่างหน้าตาหล่อมากกว่าผู้ที่ หน้าตาไม่หล่อ เป็นเรื่องปกติของคนทั่วไป เมื่อ อานนทห้กห้ามใจไม่ให้เสียใจ และสามารถทำ ใจให้เป็นปกติได้เขาจึงหายจากความทุกข์ใจ

4. ถ้านักเรียนมีใบหน้าทีเสียโฉมเหมือนอานนท นักเรียนจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

ก. ทำศัลยกรรมใบหน้าใหม่

ข. เลิกเป็นอาชีพนักแสดงตลอดชีวิต

ค. ยอมรับในความเป็นจริงของร่างกาย

ง. ไม่คบค้าสมาคมและเก็บตัวเงียบคนเดียว

5. นักเรียนคิดว่า การที่อานนท์ตัดสินใจรับบทตัวแสดงประกอบ เป็นการตัดสินใจที่ถูกหรือไม่

- ก. ไม่ถูก เพราะยังมีแฟนคลับชอบที่เขา
รับบทแสดงเป็นพระเอก
- ข. ถูก เพราะถ้าหน้าตาไม่หล่อจะแสดงเป็น
พระเอกไม่ได้
- ค. ไม่ถูก เพราะสามารถทำศัลยกรรมให้ดู
หล่อได้อีก
- ง. ถูก เพราะอย่างน้อยก็ยังมีอาชีพที่สุจริตทำ

6. “โลกธรรม 8” หมายถึงข้อใดต่อไปนี้

- ก. ธรรมดาของโลก 8 ประการ
- ข. ความยึดมั่นถือมั่นในกิเลส 8 ประการ
- ค. หลักธรรมที่นำไปสู่ความเจริญ 8 ประการ
- ง. ความจริงอันประเสริฐของโลก 8 ประการ

7. “บิณฑิ บริจาคเงินช่วยผู้ประสบภัยน้ำท่วม แต่มีคนบางกลุ่มว่าเขาทำดีเพื่อเอาหน้า” ตรงกับโลกธรรม 8 ข้อใด

- ก. การสรรเสริญ-การนินทา
- ข. ความสุข-ความทุกข์
- ค. ได้ลาภ-เสียลาภ
- ง. ได้ยศ-เสียยศ

8. ข้อใดตรงกับหลักธรรม โลกธรรม 8 ที่ว่า

ได้ยศ-เสียยศ

- ก. ครูปริญญาถูกรางวัลที่ 1 แต่ทำสลาหกหาย
- ข. ในอดีตนายประยุทธ์เคยเป็นนายกแต่ปัจจุบัน
เป็น อบต.
- ค. ครูสุดาได้รับคำชมจากผอ. แต่เพื่อนครู
บอกว่าเธอชอบทำดีเอาหน้า
- ง. ดารารัตน์ดีใจที่มีคนเลี้ยงหมูกระทะแต่พบว่า
เธอต้องนอนโรงพยาบาลเพราะท้องเสีย

9. ผู้ที่นำหลักธรรมโลกธรรม 8 มาปรับใช้ใน
ชีวิตประจำวัน จะมีลักษณะตามข้อใด

- ก. เป็นคนที่ชอบพัฒนาตัวเองให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลงของโลก
- ข. เป็นผู้ที่เข้าใจในความเป็นไปตามธรรมดาของโลก
- ค. เป็นผู้ที่ต้องการเอาชนะธรรมชาติบนโลก
- ง. เป็นคนที่มีความขยันหมั่นเพียร

10. “หลักธรรมโลกธรรม 8 เป็นหลักธรรมที่
เหมาะสำหรับคนสูงวัย” นักเรียนเห็นด้วยกับ
คำกล่าวนี้หรือไม่ เพราะอะไร

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะหลักธรรมโลกธรรม 8
เหมาะสำหรับคนวัยหนุ่มสาว
- ข. เห็นด้วย เพราะเมื่อแก่ตัวลงจึงเห็นสภาพ
ความเป็นจริงของชีวิต
- ค. เห็นด้วย เพราะคนสูงวัยจะเข้าใจได้ดีกว่าคน
หนุ่มสาว
- ง. ไม่เห็นด้วย เพราะเหมาะสำหรับทุกคนที่มีชีวิต
บนโลก

11. “วิตก 3” ในทางพระพุทธศาสนาหมายถึง
ข้อใด

- ก. การคิด
- ข. การทำ
- ค. การหลุดพ้นจากกิเลส
- ง. การแสดงความน่าเชื่อถือ

12. วินัยถูกเพื่อนกลั่นแกล้งทุกวัน จึงคิดจะแก้
แค้นให้สมใจ ถือว่าเป็นวิตกในข้อใด

- ก. กุศลวิตก
- ข. กามวิตก
- ค. วิหิงสาวิตก
- ง. พยาบาทวิตก

13. การทำร้ายและเข่นฆ่ากันเป็นผลเกิดมา

จากอกุศลวิตกข้อใด

- ก. กามวิตก ข. วิหิงสาวิตก
ค. พยาบาทวิตก ง. อาจเกิดได้จากเหตุทั้ง 3

14. ข้อใดเป็นการกระทำที่จัดเป็นกุศลวิตก

- ก. นิด คิดหาทางพูดถึงความไม่ดีของเอก
ในที่ประชุม
ข. น้อย คิดจะทำร้ายทุกคนที่ขัดขวาง
การทำงานของเธอ
ค. นก คิดถึงอนาคตของน้องชายว่าคงมี
ความก้าวหน้า
ง. นุ่น คิดจะซื้อตัวนักกีฬาจากทีมคู่แข่ง
มาเป็นทีมของสโมสรที่ตนเป็นประธาน

15. “มอง เธอสาวเธอสวยฉันจึงได้มอง หาก
เธอไม่สวยฉันจะไม่มอง หากเธอไม่แฉ่ฉันจะ
ไม่จ้อง ฉันจะไม่มองให้หัวใจเต้น” นักเรียนคิด
ว่าข้อความนี้ ตรงกับหลักธรรม (วิตก3)

ในข้อใด

- ก. กามวิตก ข. วิหิงสาวิตก
ค. เนกขัมมวิตก ง. พยาบาทวิตก

16. ข้อใดหมายถึง “หลักธรรมนิยาม 5”

ในทางพระพุทธศาสนา

- ก. ความหลุดพ้นจากกิเลส 5 ประการ
ข. องค์ประกอบหลักของชีวิต 5 ประการ
ค. กฎที่ควบคุมความเป็นไปในธรรมชาติ
5 ประการ
ง. สิ่งที่ปิดกั้น ขัดขวางจิตไม่ให้บรรลุความดี
5 ประการ

17. “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำอย่างใดไว้ จะได้
รับผลอย่างนั้น” ข้อความนี้เป็นกฎของข้อใด

- ก. พีชนิยาม ข. จิตนิยาม
ค. ธรรมนิยาม ง. กรรมนิยาม

18. ข้อใดไม่ใช่ องค์ประกอบของ “นิยาม 5”

- ก. พีชนิยาม ข. จิตนิยาม
ค. กุศลนิยาม ง. กรรมนิยาม

19. “สิ่งทั้งหลายมีการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ เสื่อมสลาย
ไป” ข้อความนี้เป็นกฎของข้อใด

- ก. พีชนิยาม ข. จิตนิยาม
ค. กุศลนิยาม ง. ธรรมนิยาม

20. ตามหลัก “นิยาม 5” โดยสาระแล้วเป็น
เรื่องเกี่ยวกับอะไร

- ก. กฎแห่งกรรมและการกระทำ
ข. กฎแห่งความหลุดพ้น
ค. กฎแห่งเหตุและผล
ง. กฎแห่งการบรรลุ

21. ข้อใดคือความหมายของ “ภาวนา 4”

- ก. ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน
4 ประการ
ข. ความจริงว่าด้วยเหตุเกิดแห่งทุกข์
4 ประการ
ค. การพัฒนาตนให้มีสติปัญญา 4 ประการ
ง. ความยึดมั่นถือมั่นในกิเลส 4 ประการ

22. คำว่า “จิตภาวนา” ในภาวนา 4 หมายถึง
อะไร

- ก. การฝึกอบรม เสริมสร้าง และยกระดับ
คุณภาพของจิต
ข. สิ่งที่มีในจิตและเป็นไปเนื่องด้วยจิต
ค. การกำหนดรู้เพื่อแยกกายและจิต
ง. สิ่งที่ปรุงแต่งจิต

23. ข้อใดจัดเป็นองค์ประกอบของ “ภาวนา 4”

- ก. รูปภาวนา เวทนาภาวนา สัญญาภาวนา
จิตภาวนา
- ข. ชาติภาวนา ชั้นธภาวนา สัมผัสภาวนา
นามภาวนา
- ค. กายภาวนา สีลภาวนา จิตภาวนา
ปัญญาภาวนา
- ง. กายภาวนา รูปภาวนา ทานภาวนา
จิตภาวนา

24. “จิตภาวนา” เป็นองค์ประกอบหนึ่งใน
ภาวนา 4 มีคุณสมบัติ 3 ประการ ยกเว้นข้อใด

- ก. พลังจิต ข. สุขภาพจิต
- ค. คุณภาพจิต ง. สมรรถภาพของจิต

25. “ปัญญา เป็นคนชอบออกกำลังกายและมี
สุขภาพดี” นักเรียนคิดว่า ปัญญา ปฏิบัติตาม
หลักภาวนา 4 ข้อใด

- ก. กายภาวนา ข. รูปภาวนา
- ค. จิตภาวนา ง. ทานภาวนา

26. “วิมุตติ 5” หมายถึงข้อใดต่อไปนี้

- ก. ความหลุดพ้นจากกิเลส 5 ประการ
- ข. ความยึดมั่นถือมั่นในกิเลส 5 ประการ
- ค. หลักปฏิบัติที่นำไปสู่ความเจริญ 5 ประการ
- ง. สิ่งที่ปิดกั้น ขวางกั้นจิต 5 ประการ

27. บุคคลใดปฏิบัติตนตามหลัก “ตทังควิมุตติ”

- ก. ตุน หลุดพ้นจากหนี้ด้วยการยืมเงินเพื่อน
- ข. กร หลุดพ้นจากความโกรธด้วยการทำ
ร้ายตัวเอง
- ค. ที หลุดพ้นจากความตระหนี่ด้วยการ
ไม่บริจาคทาน
- ง. ขาว หลุดพ้นจากความตระหนี่ด้วยการ
บริจาคทาน

28. การหลุดพ้นโดยอาศัยองค์ธรรมตรงข้าม
คู่ปรับกัน เรียกว่าอะไร

- ก. ตทังควิมุตติ ข. สมถนะวิมุตติ
- ค. สมุจเฉทวิมุตติ ง. วิกขัมภณวิมุตติ

29. วิมุตติ 5 จัดกลุ่มหลักธรรมลงในอริยสัจ 4
ในข้อใดถูกต้อง

- ก. ชั้นธ 5, วิมุตติ 5 → ทุกข์
- ข. ภาวนา 4, วิมุตติ 5 → นิโรธ
- ค. อุปาทาน 4, วิมุตติ 5 → สมุทัย
- ง. พละ 5, วิมุตติ 5 → มรรค

30. ข้อใดจัดเป็น “วิกขัมภณวิมุตติ”

- ก. การหลุดพ้นโดยเด็ดขาด
- ข. การดับกิเลสด้วยองค์ธรรมที่ตรงกันข้าม
- ค. การหลุดพ้นโดยอาศัยโลกุตตรธรรม
ดับกิเลสโดยเด็ดขาด
- ง. การหลุดพ้นจากกิเลสชั่วคราวโดยอำนาจ
ของ “ฌาน” ที่ข่มไว้

31. ผู้ที่นำหลักธรรมวิมุตติ 5 มาปรับใช้ใน
ชีวิตประจำวัน จะมีลักษณะตามข้อใด

- ก. เป็นผู้ที่ไม่รังเกียจกิเลสตัณหา
- ข. เป็นคนที่มีความขยันหมั่นเพียร
- ค. เป็นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติบนโลก
- ง. เป็นคนที่ชอบพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ

32. “หลักธรรมวิมุตติ 5 เป็นหลักธรรมที่
เหมาะสำหรับคนสูงวัย” นักเรียนเห็นด้วยกับ
คำกล่าวนี้หรือไม่ เพราะอะไร

- ก. เห็นด้วย เพราะเมื่อคนแก่ตัวลงกิเลส
จะเพิ่มขึ้น
- ข. ไม่เห็นด้วย เพราะหลักธรรมวิมุตติ 5
เหมาะ สำหรับคนวัยหนุ่มสาว

เฉลยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 40 ข้อ

ข้อที่	เฉลย	ข้อที่	เฉลย
1.	ค.	21.	ง.
2.	ข.	22.	ก.
3.	ค.	23.	ค.
4.	ค.	24.	ก.
5.	ง.	25.	ก.
6.	ก.	26.	ก.
7.	ก.	27.	ง.
8.	ข.	28.	ก.
9.	ข.	29.	ข.
10.	ง.	30.	ง.
11.	ก.	31.	ก.
12.	ง.	32.	ง.
13.	ง.	33.	ข.
14.	ค.	34.	ง.
15.	ก.	35.	ง.
16.	ค.	36.	ข.
17.	ง.	37.	ข.
18.	ค.	38.	ค.
19.	ง.	39.	ข.
20.	ค.	40.	ง.

แบบสัมภาษณ์ครูประจำวิชา

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/10 เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายและแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้รับการสัมภาษณ์

ชื่อ - สกุล

.....

เพศ ชาย หญิง อายุ.....ปี

สัมภาษณ์วันที่..... เดือน พ.ศ. เวลา.....

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมา นักเรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาหรือไม่อย่างไร

.....

2. ครูมีการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา อย่างไรบ้าง

2.1 กิจกรรมที่จัดมีกิจกรรมอะไรบ้าง

.....

2.2 มีการวัดผล / ประเมินผล เพื่อสะท้อนการคิดแก้ปัญหาอย่างไร

.....

2.3 มีหลักฐาน ร่องรอยการเรียนรู้อะไรบ้างที่สะท้อนการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน

.....

2.4 ท่านเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน / การจัดกิจกรรมดังกล่าว ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการคิดแก้ปัญหา หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

3. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ท่านเห็นว่าควรจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นอย่างไร

3.1 ชั้นระบุปัญหา ควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

3.2 ชั้นวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

3.3 ชั้นเสนอวิธีการแก้ปัญหา ควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

3.4 ชั้นตรวจสอบผลลัพธ์ ควรมีแนวทางในการจัดกิจกรรมอย่างไร

.....

.....

.....

3.5 สถานการณ์ที่นำมาประกอบ / พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน
วัน เดือน ปี เกิด	22 ธันวาคม 2536
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดศรีสวัสดิ์ ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2559	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ) สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2563	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY